

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Χρήση Συστημάτων Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης σε Μονάδες και Ινστιτούτα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Use of asynchronous e-learning systems in post-
secondary education institutes

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ
Α.Μ. 2118

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΤΗΣ: ΗΛΙΑΣ ΝΙΤΣΟΣ

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 2020

Περίληψη

Στην έρευνα αυτή, η οποία έγινε στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας, επιχειρείται να καταγραφεί το εύρος χρήσης των ασύγχρονων συστημάτων τηλεκαίτευσης στη μεταλυκειακή εκπαίδευση. Παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα με τη σημερινή του μορφή και αναλύονται εκτενώς οι φορείς εκπαίδευσης που υπάρχουν για να ακολουθήσουν οι νέοι μετά το Λύκειο, οι οποίοι δεν έχουν εισαχθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έπειτα επισημαίνεται η αναγκαιότητα χρήσης τεχνολογικών εκπαιδευτικών εργαλείων και πόσο χρήσιμα μπορούν να αποδειχθούν στα χέρια του εκπαιδευτικού επιδεικνύοντας ταυτόχρονα κάποια από αυτά που χρησιμοποιούνται συστηματικά στις μέρες μας.

Στην πορεία φανερόνεται η σημασία της τηλεκαίτευσης και οι συνιστώσες που προκύπτουν από την χρήση της με όλες τις μορφές της, σύγχρονης και ασύγχρονης. Συνεπακόλουθο αυτής, είναι οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες χωρίς τις οποίες δεν θα μπορούσε να υπάρξει τηλεκαίτευση και στην περίπτωση της έρευνας αυτής με τον ασύγχρονο τρόπο της. Έτσι γίνεται προσπάθεια να γίνουν κοινωνοί οι αναγνώστες των δυο πιο δημοφιλών εξ αυτών, πάντα με βάση την έρευνα, της Moodle και της Open Eclass. Τέλος, παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας και βγαίνουν τα τελικά συμπεράσματα: έχουμε φτάσει άραγε στο σημείο να λέμε ότι έχουμε εντάξει τέτοια συστήματα ακόμη και σε αυτό το κομμάτι της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης;

Λέξεις – Κλειδιά: μεταλυκειακή εκπαίδευση, σύγχρονη/ασύγχρονη τηλεκαίτευση, τεχνολογικά εκπαιδευτικά εργαλεία, πλατφόρμες e-learning

Abstract

This research, which was conducted in the context of the elaboration of a dissertation, attempts to record the scope of use of asynchronous tele-education systems in post-secondary education. The educational system in Greece is presented in its current form and the existing educational institutions are extensively analyzed, in order to follow the young people after the Lyceum who have not been admitted to the higher education. Then the need to use technological educational tools is pointed out and how useful they can prove to be in the hands of the teacher while demonstrating some of what is used systematically today.

In the process, the importance of tele-education and the components that result from its use in all its forms, synchronous and asynchronous, is revealed. The consequence of this are the electronic platforms without which there could be no tele-education and in the case of this research in its asynchronous way. So, an effort is made to be known of the two most popular of them, always based on the research, of Moodle and Open Eclass. Finally, the findings of the research are presented in detail and the final conclusions are drawn: have we reached the point of saying that we have included such systems even in this part of post-secondary education?

Keywords: *post high school education, synchronous / asynchronous tele-education, educational technological tools, e-learning platforms.*

Ευχαριστίες

Για την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής έρευνας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Νίτσο Ηλία για την πολύ σημαντική του συμβολή και καθοδήγηση ώστε να παρουσιαστεί, όσο γίνεται δυνατόν, ένα άρτιο κι έγκυρο έργο αυτής και να αποτελέσει παρακαταθήκη μελλοντικών αντίστοιχων ερευνών.

Ευχαριστώ τους γονείς μου Στέλιο και Φωτεινή, για τις αρχές που μου μετέδωσαν όλα αυτά τα χρόνια αλλά και τις ηθικές αξίες καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής μου εξέλιξης και σταδιοδρομίας τόσο ως εκπαιδευόμενος όσο και ως εκπαιδευτής.

Ευχαριστώ τη σύζυγό μου Χαρούλα, χωρίς τη συμπαράσταση της οποίας δε θα ήταν δυνατό να ολοκληρωθεί η έρευνα αυτή, αλλά και για την ώθηση που χρειάζομαι σε δύσκολες στιγμές.

Ευχαριστώ τις δυο μικρές μου κόρες Φωτεινή και Ζωή που με ανέχτηκαν αλλά και με στερήθηκαν όλο αυτό το διάστημα εκπόνησης της εργασίας. Μου έδιναν όμως μεγάλη δύναμη και χαρά για να συνεχίσω μέχρι την ολοκλήρωσή της.

Τέλος, ευχαριστώ το Θεό για την υγεία που δίνει και σε μένα αλλά και στους ανθρώπους που αγαπάω, ώστε να προχωρώ ένα βήμα παραπάνω κάθε φορά στη ζωή μου και να πετυχαίνω μικρούς και μεγάλους στόχους και όνειρα τόσο για το ατομικό όσο και για το κοινό καλό.

Πίνακας Περιεχομένων

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
2. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	8
2.1 Κύρια σημεία του εκπαιδευτικού συστήματος	8
2.1.1. Κεντρικό Επίπεδο.....	8
2.1.2. Περιφερειακό και τοπικό επίπεδο	9
2.1.3. Εκπαιδευτικό προσωπικό	9
2.2 Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος	9
2.2.1 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση.....	9
2.2.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	12
2.2.3 Ανώτατη εκπαίδευση	14
2.2.4 Ανώτερη Εκπαίδευση (μη πανεπιστημιακή):.....	16
2.3 Απεικόνιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος 2018/19.....	16
3. ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ.....	19
3.1 Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.).....	20
3.2 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)	24
3.2.1 ΚΔΒΜ1 και ΚΔΒΜ2.....	25
3.2.2 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης δήμων.....	28
3.3 Κολλέγια.....	30
3.4 Ειδικότητες Ινστιτούτων Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης.....	35
4. ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	38
4.1 Free Quiz Creator and Survey Maker	40
4.2 Εννοιολογικοί Χάρτες (Concept Maps)	45
4.3 Padlet.....	49
4.4 Scratch	54
5. ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ.....	58
5.1 Τηλεκπαίδευση – Ορισμός και συνθήκες της.....	59
5.2 Μορφές Τηλεκπαίδευσης: Σύγχρονη και Ασύγχρονη.....	61
5.2.1 Σύγχρονη Τηλεκπαίδευση.....	61
5.2.2 Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση.....	61
5.3 Οφέλη αλλά και προβληματισμοί με την τηλεκπαίδευση	63
6. ΑΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	68
6.1 Απαιτήσεις, Προϋποθέσεις και Πρακτικές περιβάλλοντος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης.....	69
6.2 Πλατφόρμες Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης	73

6.2.1	Πλατφόρμα Moodle	77
6.2.2	Πλατφόρμα Open Eclass	84
7.	ΈΡΕΥΝΑ.....	88
7.1	Μεθοδολογία της έρευνας	88
7.1.1	Η Ταυτότητα της Έρευνας	89
7.1.2	Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα	89
7.1.3	Συμμετέχοντες στην Έρευνα – Δείγμα	90
7.1.4	Το ερευνητικό εργαλείο	91
7.1.5	Όρια και περιορισμοί της έρευνας.....	92
7.2	Αποτελέσματα και ανάλυση/σχολιασμός ευρημάτων της έρευνας.....	93
7.2.1	Δημογραφικά στοιχεία έρευνας	93
7.2.2	Εκπαιδευτικές μεταλυκειακές μονάδες με ασύγχρονη τηλεκπαίδευση	96
7.2.3	Εκπαιδευτικές μεταλυκειακές μονάδες δίχως ασύγχρονη τηλεκπαίδευση	109
8.	ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	116
8.1	Συμπεράσματα της έρευνας.....	116
8.2	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	118
9.	ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	119
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	121

« Εκπαίδευση είναι αυτό που απομένει όταν κάποιος έχει ξεχάσει τι έμαθε στο σχολείο »

- Άλμπερτ Άϊνστάιν -

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι πριν από 1-2 δεκαετίες η εκπαίδευση στην Ελλάδα και γενικά κάθε είδους μάθηση υποβοηθούνταν από τα -ως τότε- πανίσχυρα εργαλεία του εκπαιδευτικού που ήταν ο (μαυρο)πίνακας, η κιμωλία και το σφουγγάρι. Γενιές επί γενεών μεγάλωσαν και εκπαιδεύτηκαν με αυτά τα 3 αναπόσπαστα και αναντικατάστατα στοιχεία μέσα στην τάξη τους. Φυσικά αυτό δε σημαίνει πως και στις μέρες μας αυτά έχουν εκλείψει, αντιθέτως υπάρχουν ακόμη μέσα σε αρκετές αίθουσες των ελληνικών σχολείων για να υποδηλώσουν την διαρκή και ενεργή δυναμική τους.

Με το πέρασμα των χρόνων όμως, σίγουρα κάτι έχει αλλάξει στον τρόπο που μεταλαμπαδεύεται η γνώση από τους εκπαιδευτικούς στους μαθητές. Ένα νέο στοιχείο έχει παρεισφρήσει σε αυτήν τη διαδικασία και προσπαθεί να παγιώσει τη δική του δυναμική και γιατί όχι να αντικαταστήσει την καθεστηκία τάξη μάθησης, μέσα στην τάξη. Αυτό το στοιχείο λέγεται τεχνολογία και όσοι περισσότεροι εκπαιδευτικοί και μαθητές μούνται σε αυτήν τόσο πιο απαραίτητη γίνεται σε όλους.

Αυτή η διπλωματική έρευνα, πραγματεύεται το πώς και το εάν πράγματι η τεχνολογία έχει μπει για τα καλά στο χώρο της εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα σε μεταλκειακές δομές και ινστιτούτα, με τη μορφή των συστημάτων ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης. Πραγματοποιήθηκε σχετική έρευνα με δείγμα 104 τέτοιων δομών και παρουσιάζονται τα ενδιαφέροντα αποτελέσματα, τα οποία δίνουν μια πρώτη απάντηση στο ερώτημα αν η εκπαίδευση τελικά έχει προχωρήσει ένα επίπεδο παραπάνω και έχει εντάξει και άλλα εργαλεία μάθησης στο χώρο της και πιο συγκεκριμένα τα εργαλεία των συστημάτων ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης. Η εργασία αυτή επικεντρώνεται στην μεταλκειακή εκπαίδευση, σε δημόσιους αλλά και ιδιωτικούς φορείς.

2. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για να προχωρήσει παρακάτω όμως αυτή η έρευνα, θα πρέπει να εξηγηθεί πρώτα πώς είναι το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα και ποια είναι η δομή του, για να υπάρχει μια πλήρης εικόνα επ' αυτού κι έπειτα να αναλυθεί αποκλειστικά το μεταλυκειακό του κομμάτι.

Το εκπαιδευτικό σύστημα, όπως και το ανεξάρτητο ελληνικό κράτος, άρχισε να διαμορφώνεται με τους εθνικούς αγώνες ανεξαρτησίας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία και είναι αρκετά νεότερο σε σχέση με αυτά των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών της σύγχρονης ιστορίας. Ήταν επομένως λογικό να συγκεντρώσει από τα συστήματα των χωρών αυτών ένα σύνολο από χαρακτηριστικά γνωρίσματα και ιδιαιτερότητες, που δημιουργήθηκαν και από τη συνδρομή κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων και συγκυριών (Κυρίδης, 1997).

2.1 Κύρια σημεία του εκπαιδευτικού συστήματος

Οι πολίτες του ελληνικού κράτους απολαμβάνουν το συνταγματικά κατοχυρωμένο προνόμιο της παροχής δωρεάν παιδείας σε όλες τις κρατικές μονάδες και στο σύνολο των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό (esos.gr, 2015), δηλαδή διέπεται από διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις, ενώ παράλληλα το Υπουργείο Παιδείας έχει αναλάβει τις ευθύνες σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς, όπως και την κατάρτιση εθνικού προγράμματος σπουδών, ενιαίων ωρολογίων προγραμμάτων, αλλά και την έγκριση βιβλίων, τα οποία είναι υποχρεωτικά και για τα ιδιωτικά σχολεία.

2.1.1. Κεντρικό Επίπεδο

Σε **κεντρικό επίπεδο**, τη διοικητική ευθύνη σε όλους τους τομείς, υπηρεσίες και βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος την έχει το Υπουργείο Παιδείας, το οποίο και παίρνει τις αποφάσεις σχετικά με τους μακροπρόθεσμους στόχους. Ακόμη είναι ο κύριος ρυθμιστής σε ζητήματα που αφορούν την κατάρτιση του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών, τους διορισμούς των εκπαιδευτικών και είναι αυτό που ελέγχει και τη χρηματοδότηση προς τις εκάστοτε εκπαιδευτικές μονάδες (EURYDICE, 2017).

2.1.2. Περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

Σε **επίπεδο περιφέρειας**, η υλοποίηση της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής εποπτεύεται από τις περιφερειακές διευθύνσεις εκπαίδευσης, ενώ σε **τοπικό επίπεδο**, όλα τα σχολεία της εκάστοτε περιοχής εποπτεύονται από τις αντίστοιχες διευθύνσεις της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τέλος, οι σχολικές μονάδες φροντίζουν για την εύρυθμη λειτουργία τους (EURYDICE, 2017).

2.1.3. Εκπαιδευτικό προσωπικό

Για να μπορεί να εργαστεί κάποιος ως εκπαιδευτικός στα δημόσια σχολεία της χώρας, πρέπει απαραίτητως να είναι **απόφοιτος ανώτατης εκπαίδευσης**. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι κάτοχοι πτυχίου παιδαγωγικής σχολής, ενώ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι, στην πλειονότητά τους, κάτοχοι πτυχίου τετραετούς ή πενταετούς φοίτησης σε καθηγητικές σχολές (EURYDICE, 2017).

2.2 Οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα διαρκεί 11 έτη που αρχίζει από την ηλικία των 4 ετών του μαθητή και εκτείνεται έως τα 15 χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα χωρίζεται σε 3 επίπεδα (EURYDICE, 2017):

2.2.1 Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ν. 1566/85), σκοπός κυρίως της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει στην, από όλες τις πλευρές, ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών αρμονικά και ισορροπημένα ώστε να μπορούν να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά ανεξαρτήτως φύλου και καταγωγής. Πιο ειδικά, μέσα από τη σχολική τους αγωγή, να εξελίσσονται ελεύθερα, υπεύθυνα και δημοκρατικά αποκτώντας συνείδηση και κατ' επέκταση ταυτότητα κοινωνική. (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 1985). Στην πρώτη βαθμίδα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος περιλαμβάνονται τα Νηπιαγωγεία και τα Δημοτικά σχολεία.

Νηπιαγωγείο

Από το σχολικό έτος 2018/19, η προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική από τον νόμο, για τα παιδιά που έχουν συμπληρώσει το 4ο έτος της ηλικίας τους, ενώ παράλληλα θεωρείται πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης που ολοκληρώνεται ως τον 6^ο τους χρόνο. Στην προσχολική αγωγή ανήκουν οι βρεφικοί, βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί των οποίων την εποπτεία την έχει ο εκάστοτε δήμος (EURYDICE, 2017). Το νηπιαγωγείο είναι η πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης του παιδιού και σε αυτό τίθενται οι βάσεις για τη μετέπειτα ανάπτυξη του και για τη μαθησιακή του πορεία στο μέλλον (Κακλαμάνη, 2020).

Στα αρχικά στάδια ανάπτυξης των παιδιών ο ρόλος του νηπιαγωγείου είναι πολύπλευρος. Μέσω αυτού δημιουργείται η αλληλοεπίδραση με τους συμμαθητές τους, αλλά και με μεγαλύτερους ανθρώπους, αναπτύσσεται η επικοινωνία και η ανταλλαγή ιδεών και γενικά η γλωσσική τους έκφραση. Αποκτάται αυτοπεποίθηση και μαθαίνουν να εμπιστεύονται τον εαυτό τους, να αυτοεξυπηρετούνται και να γίνονται υπεύθυνα άτομα. Σκοπός του νηπιαγωγείου είναι η σωματική, συναισθηματική, νοητική και κοινωνική ανάπτυξη των μικρών παιδιών.

Καταλαβαίνει κανείς πως το νηπιαγωγείο γίνεται ο κύριος φορέας κοινωνικοποίησης, αμέσως μετά την οικογένεια. Μέσα από ελκυστικά, κατάλληλα διαμορφωμένα, εμπλουτισμένα και πλούσια σε ερεθίσματα περιβάλλοντα όπως για παράδειγμα το υλικό της τάξης, τα παιδιά γνωρίζουν τον κόσμο και αυτό είναι το βασικό κίνητρο για τη μάθηση σε αυτές τις ηλικίες. Τα παιχνίδια της αυλής, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, το εποπτικό υλικό και γενικότερα οι παροχές, που προσφέρονται στο σχολείο αποτελούν και αυτά το περιβάλλον μάθησης, τον κόσμο δηλαδή, ο οποίος διεγείρει τη φυσική περιέργεια του παιδιού και το προκαλεί να μαθαίνει (Κακλαμάνη, 2020).

Συγκεκριμένα, ο τομέας **Παιδί και Πληροφορική** είναι ένας από τους τομείς ανάπτυξης, που όταν τον κατακτήσουν στη διάρκεια της φοίτησής τους στο νηπιαγωγείο, θα είναι σε θέση τα παιδιά να εξερευνούν και να ανακαλύπτουν τις δυνατότητες ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή αλλά και πώς να τον αξιοποιούν. Ακόμη, μαθαίνουν να τον χειρίζονται και να αναγνωρίζουν τις βασικές μονάδες του υπολογιστή. Βασική επιδίωξη του νηπιαγωγείου είναι η αντίληψη εκ μέρους των

παιδιών πως ο υπολογιστής είναι ένα εργαλείο, που βοηθάει στην ανάπτυξη της γνώσης και οφείλουμε να το χρησιμοποιούμε με σωστό τρόπο.

Έτσι λαμβάνοντας τα παιδιά διάφορα ερεθίσματα, κυρίως οπτικά και ακουστικά, αποκτούν επιπλέον επικοινωνιακές δεξιότητες, ως επακόλουθο της συνεργασίας με τους συμμαθητές τους. Επιπλέον, ο υπολογιστής είναι ένα εργαλείο, που εύκολα προσελκύει τους μαθητές, κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον τους και ταυτόχρονα διευκολύνει τη διαδικασία της μάθησης (Κακλαμάνη, 2020).

Δημοτικό σχολείο

Μετά την προσχολική εκπαίδευση που το νηπιαγωγείο προσφέρει, ακολουθεί η εξαετής υποχρεωτική παρακολούθηση του Δημοτικού σχολείου, το οποίο ανήκει στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Περιλαμβάνει παιδιά ηλικίας από 6 έως 12 ετών. Μετά το σχολικό έτος 2016/17, λειτουργεί ένας ενιαίος τύπος σχολείου με αναθεωρημένο ωρολόγιο πρόγραμμα. Στο πλαίσιο αυτό, δόθηκε η δυνατότητα λειτουργίας σε όλα τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ολοήμερο πρόγραμμα (EURYDICE, 2017) όπου λειτουργούν Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία με διευρυμένο ωράριο λειτουργίας και εμπλουτισμένο αναλυτικό πρόγραμμα. Η ίδρυση του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου πραγματοποιήθηκε με σκοπό κυρίως να καλυφθούν οι ολοένα συνεχείς ανάγκες των σύγχρονων συνθηκών των οικογενειών των παιδιών.

Παράλληλα λειτουργούν Ειδικά Σχολεία και Τάξεις Ένταξης για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών ομάδων με κοινωνικές, πολιτισμικές ή θρησκευτικές ιδιαιτερότητες. Μετά και το πέρας της έκτης τάξης, η φοίτηση στο Δημοτικό θεωρείται ολοκληρωμένη, οπότε και εκδίδεται τίτλος σπουδών, ο οποίος διαβιβάζεται υπηρεσιακά σε Γυμνάσιο της περιοχής, προκειμένου οι μαθητές να συνεχίσουν εκεί τη φοίτησή τους. Ο τύπος των δημοτικών σχολείων μπορεί να είναι από μονοθέσια έως εξαθέσια κι εξαρτάται πέρα από τον αριθμό των μαθητών, αλλά και από τον αριθμό των οργανικών θέσεων των δασκάλων.

Σκοπός του δημοτικού σχολείου είναι η πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών. Συγκεκριμένα, το δημοτικό σχολείο τους βοηθάει στη διεύρυνση των σχέσεων της δημιουργικής τους δραστηριότητας με τα πράγματα, τις καταστάσεις και τα φαινόμενα που μελετούν. Τους βοηθάει να οικοδομούν τους μηχανισμούς που συμβάλλουν στην αφομοίωση της γνώσης, να βελτιώνουν τη

σωματική και ψυχική τους υγεία και να καλλιεργούν τις κινητικές τους ικανότητες. Επιπλέον, μέσα από το Δημοτικό αποκτούν την ικανότητα ορθής χρήσης του προφορικού και γραπτού λόγου και εξοικειώνονται σταδιακά με τις ηθικές, θρησκευτικές, εθνικές, ανθρωπιστικές και άλλες αξίες. Τέλος καλλιεργείται το αισθητικό τους κριτήριο, ώστε να είναι σε θέση να εκτιμούν τα έργα τέχνης και ακόμη να εκφράζονται μέσα από τις δικές τους καλλιτεχνικές δημιουργίες (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 1985).

2.2.2 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών:

Γυμνάσιο

Ο πρώτος κύκλος, που αντιστοιχεί στην Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, είναι υποχρεωτικός και αντιστοιχεί στο Γυμνάσιο. Ο κύκλος αυτός διαρκεί 3 έτη και παρέχει γενική παιδεία. Οι ηλικίες των μαθητών είναι 12-15 και για να εγγραφεί κάποιος στην ανώτερη βαθμίδα, που είναι το Λύκειο, πρέπει να έχει περάσει με επιτυχία και τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και να του έχει χορηγηθεί το απολυτήριο. Υπάρχουν και τα Εσπερινά Γυμνάσια που λειτουργούν παράλληλα με τα ημερήσια και των οποίων η παρακολούθηση αρχίζει από την ηλικία των 14 (EURYDICE, 2017). Εκτός από τα τυπικά Γυμνάσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (που είναι αυτόματα η εισαγωγή των μαθητών μετά το Δημοτικό), υπάρχουν και άλλων ειδών Γυμνάσια. Αυτά είναι τα Εκκλησιαστικά, τα Πειραματικά, τα Μουσικά (όπου για να εισαχθεί ο μαθητής πρέπει να περάσει ειδικές εξετάσεις σε ένα μουσικό όργανο), τα Καλλιτεχνικά, τα Αθλητικά (όπου για να εισαχθεί ο μαθητής πρέπει να περάσει ειδικές εξετάσεις επάνω σε κάποιο άθλημα), τα Ειδικά και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας.

Σκοπός του Γυμνασίου είναι να προωθήσει τη σφαιρική μόρφωση των μαθητών σε σχέση τόσο με τις ικανότητες που έχουν σ' αυτή την ηλικία όσο και με τις αντίστοιχες απαιτήσεις της ζωής (Πανάρετος, 2005). Το Γυμνάσιο βοηθάει τους μαθητές να διευρύνουν τις ηθικές, ανθρωπιστικές, εθνικές, θρησκευτικές, και άλλες αξίες τους. Να συνδυάζουν την απόκτηση της γνώσης με κοινωνικούς προβληματισμούς για να αντιμετωπίζουν καταστάσεις και προβλήματα της ζωής με υπευθυνότητα, διάλογο και συλλογική προσπάθεια. Τους βοηθάει να καλλιεργούν τη γλωσσική τους ικανότητα και με αυτό να διατυπώνουν τις σκέψεις τους τόσο στον

γραπτό όσο και στον προφορικό τους λόγο με καθαρότητα και ορθότητα. Το Γυμνάσιο είναι αρωγός στην ομαλή ανάπτυξη και λειτουργικότητα του σώματος και του οργανισμού των μαθητών καλλιεργώντας τις κινητικές τους ικανότητες. Τέλος, αναγνωρίζουν τις δυνατότητες, τις κλίσεις, τις δεξιότητες και τα ενδιαφέροντα που έχουν, μαθαίνουν για τα διάφορα επαγγέλματα και μπορούν να επιδιώξουν την παραπέρα βελτίωσή τους μέσα στα πλαίσια της πολιτιστικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 1985).

Λύκειο

Ο δεύτερος κύκλος σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι προαιρετικού χαρακτήρα και περιλαμβάνει τα Γενικά Λύκεια και τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ). Και αυτός ο κύκλος διαρκεί τρία έτη και οι μαθητές εγγράφονται στο 15ο έτος της ηλικίας τους. Στους αποφοίτους του Γενικού Λυκείου χορηγείται Απολυτήριο Γενικού Λυκείου, το οποίο τους παρέχει τη δυνατότητα να εγγραφούν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αλλά και να αποκτήσουν επαγγελματική εξειδίκευση μετά τη φοίτηση σε μεταλυκειακά ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ τα απολυτήρια των Επαγγελματικών Λυκείων είναι ισότιμα με τα απολυτήρια των Γενικών Λυκείων. Πιο συγκεκριμένα, η γενική μη-υποχρεωτική εκπαίδευση διακρίνεται στο:

- i. *Γενικό Λύκειο*, το οποίο είναι ένα τριετές πρόγραμμα που περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα προσανατολισμού
- ii. *Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ)*, το οποίο προσφέρει δύο κύκλους σπουδών: 1) Τον δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών και 2) Τον μετα-δευτεροβάθμιο (προαιρετικό) κύκλο σπουδών, την "τάξη μαθητείας".

Παράλληλα με τα ημερήσια, λειτουργούν τα Εσπερινά Γενικά Λύκεια και τα Εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια (EURYDICE, 2017) στα οποία φοιτούν οι εργαζόμενοι μαθητές. Στην Ελλάδα λειτουργούν επίσης και ιδιωτικά ΕΠΑΛ. Τέλος, στα δημόσια σχολεία της υποχρεωτικής και μετα-υποχρεωτικής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η φοίτηση είναι δωρεάν και τα βιβλία διανέμονται δωρεάν από την πολιτεία.

Σκοπός του Γενικού Λυκείου σύμφωνα με το νόμο 2525/97 είναι να παρέχει γενική παιδεία υψηλού επιπέδου, να αναπτύσσει τις ικανότητες, τη δημιουργικότητα

και την κριτική σκέψη των μαθητών αλλά και να τους ωθήσει στην ανάληψη πρωτοβουλιών. Ακόμη να τους παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις και εφόδια για τη συνέχιση των σπουδών τους στην επόμενη εκπαιδευτική βαθμίδα και τέλος να τους καλλιεργήσει δεξιότητες που θα τους διευκολύνουν την πρόσβαση, ύστερα από περαιτέρω εξειδίκευση ή κατάρτιση, στην αγορά εργασίας (Σαΐτης, 2008). Μέσω του Λυκείου, οι μαθητές, διαμορφώνουν το χαρακτήρα και την προσωπικότητά τους κι έτσι εντάσσονται αρμονικά στο κοινωνικό σύνολο συμβάλλοντας στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας. Αποκτούν την αυτογνωσία που χρειάζονται ώστε να αντιμετωπίζουν με κριτικό και δημιουργικό πνεύμα τη ζωή, την επιστήμη, την τέχνη και τον ελληνικό και παγκόσμιο πολιτισμό. (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 1985).

Αντίστοιχα, στόχοι των Επαγγελματικών Λυκείων είναι να καταρτίσουν τους μαθητές με την απαραίτητη τεχνική και επαγγελματική γνώση και να τους καταστήσουν ικανούς να αναπτύξουν τις κατάλληλες δεξιότητές τους, έτσι ώστε, όταν αποφοιτήσουν, να απασχοληθούν με επιτυχία σε κάποιον τεχνικό ή επαγγελματικό τομέα. Στα Λύκεια αυτά επιτυγχάνεται ένα είδος συνδυασμού της γενικής παιδείας με την τεχνική επαγγελματική γνώση ενώ οι μαθητές ασκούνται στο επάγγελμα (Πανάρετος, 2005).

2.2.3 Ανώτατη εκπαίδευση

Στο τελευταίο πλέον επίπεδο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας, ανήκει η ανώτατη εκπαίδευση, η οποία είναι δημόσια και δωρεάν. Η εισαγωγή των μαθητών στο επίπεδο αυτό γίνεται μόνο με εθνικές εξετάσεις γνωστές και ως Πανελλαδικές εξετάσεις. Εδώ λοιπόν ανήκουν οι προπτυχιακές σπουδές οι οποίες συνήθως διαρκούν 4 χρόνια, ενώ στη συνέχεια για όσους θέλουν να προχωρήσουν κι άλλο, υπάρχουν τα μεταπτυχιακά προγράμματα τα οποία διαρκούν συνήθως ένα με δύο χρόνια αλλά και τα διδακτορικά διάρκειας τουλάχιστον 3 ημερολογιακών ετών (EURYDICE, 2017).

Η ανώτατη εκπαίδευση περιλαμβάνει δύο τομείς, τον:

Πανεπιστημιακό τομέα ο οποίος αποτελείται από τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και τη Σχολή Καλών Τεχνών. Ο ρόλος αυτών είναι να συνεισφέρει τόσο στην διαδικασία ανάπτυξης της χώρας, όσο και στην πρόοδο της επιστήμης και της

εφαρμοσμένης έρευνας. Η εκπαίδευση είναι προσανατολισμένη στην αφομοίωση και μεταφορά των δεδομένων της επιστήμης στην παραγωγή. Κύρια αποστολή τους είναι η υψηλή, θεωρητική και σφαιρική κατάρτιση του μελλοντικού επιστημονικού δυναμικού της χώρας. (Μαγέτος, 2016). Ακόμη σύμφωνα με τον νόμο 4713/2020, με τα πανεπιστήμια πραγματοποιείται η παραγωγή και μετάδοση της γνώσης με την έρευνα και τη διδασκαλία. Συμβάλουν με την λειτουργία τους στην δια βίου μάθηση με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας όπως είναι και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Είναι σε θέση να αναπτύσσουν την κριτική ικανότητα και τις δεξιότητες των φοιτητών τους και γενικά να διαμορφώσουν και να αναδείξουν, υπό προϋποθέσεις, νέους ερευνητές παρέχοντάς τους τις απαραίτητες γνώσεις και εφόδια για την επιστημονική και επαγγελματική τους σταδιοδρομία, αφού αποφοιτήσουν από αυτά.

Τεχνολογικό τομέα, που περιέχει τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.). Ο τομέας αυτός, όπως πρωτοαναφέρεται στον ν.1404/1983 και εξελίχθηκε από τον ν. 4009/2011 έχει ως σκοπό να συμβάλλει στον επαγγελματικό προσανατολισμό, τόσο των σπουδαστών όσο και των νέων γενικότερα. Τα (Τ.Ε.Ι.) διατηρούν σχέσεις διπλής κατεύθυνσης με τις αντίστοιχες παραγωγικές μονάδες και τους οργανωμένους κλάδους της οικονομίας της περιφέρειάς τους. Συνεργάζονται μεταξύ τους αλλά και με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα ή φορείς ή υπηρεσίες της χώρας για την επίτευξη της αποστολής τους. Παρέχουν συνεχιζόμενη εκπαίδευση των αποφοίτων τους και παίρνουν μέρος σε ερευνητικά προγράμματα για την κατάκτηση περαιτέρω γνώσης σε διάφορους τομείς ανάπτυξης της χώρας. Όπως αναφέρεται στο Άρθρο 1 του εν λόγω νόμου, αποστολή τους είναι: *«α) Να παρέχουν θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, επαρκή για την εφαρμογή επιστημονικών, τεχνολογικών, καλλιτεχνικών ή άλλων γνώσεων και δεξιοτήτων στο επάγγελμα. β) Να συμβάλλουν στη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών, ικανών να συνεισφέρουν ως στελέχη εφαρμογής στα πλαίσια του δημοκρατικού προγραμματισμού, στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας»*. Γενικότερα, τα Τ.Ε.Ι. δίνουν περισσότερη προσοχή στις εφαρμογές των σύγχρονων επιστημών, της τεχνολογίας και των τεχνών προσπαθώντας να συνδυάσουν έτσι, την ανάπτυξη του κατάλληλου θεωρητικού υποβάθρου σπουδών με την υψηλού επιπέδου εργαστηριακή και πρακτική άσκηση.

Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνεται ακόμη το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο αποτελεί τη βάση της ανοικτής και εξ αποστάσεως παρεχόμενης εκπαίδευσης και βασικός στόχος του οποίου είναι να προσφέρει περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες σε ένα μεγάλο φάσμα ενδιαφερομένων όλων των ηλικιών, με γνώμονα την αντίληψη ότι η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων σε όλη τη διάρκεια της ζωής.

Όλα τα ιδρύματα αυτά είναι αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

2.2.4 Ανώτερη Εκπαίδευση (μη πανεπιστημιακή):

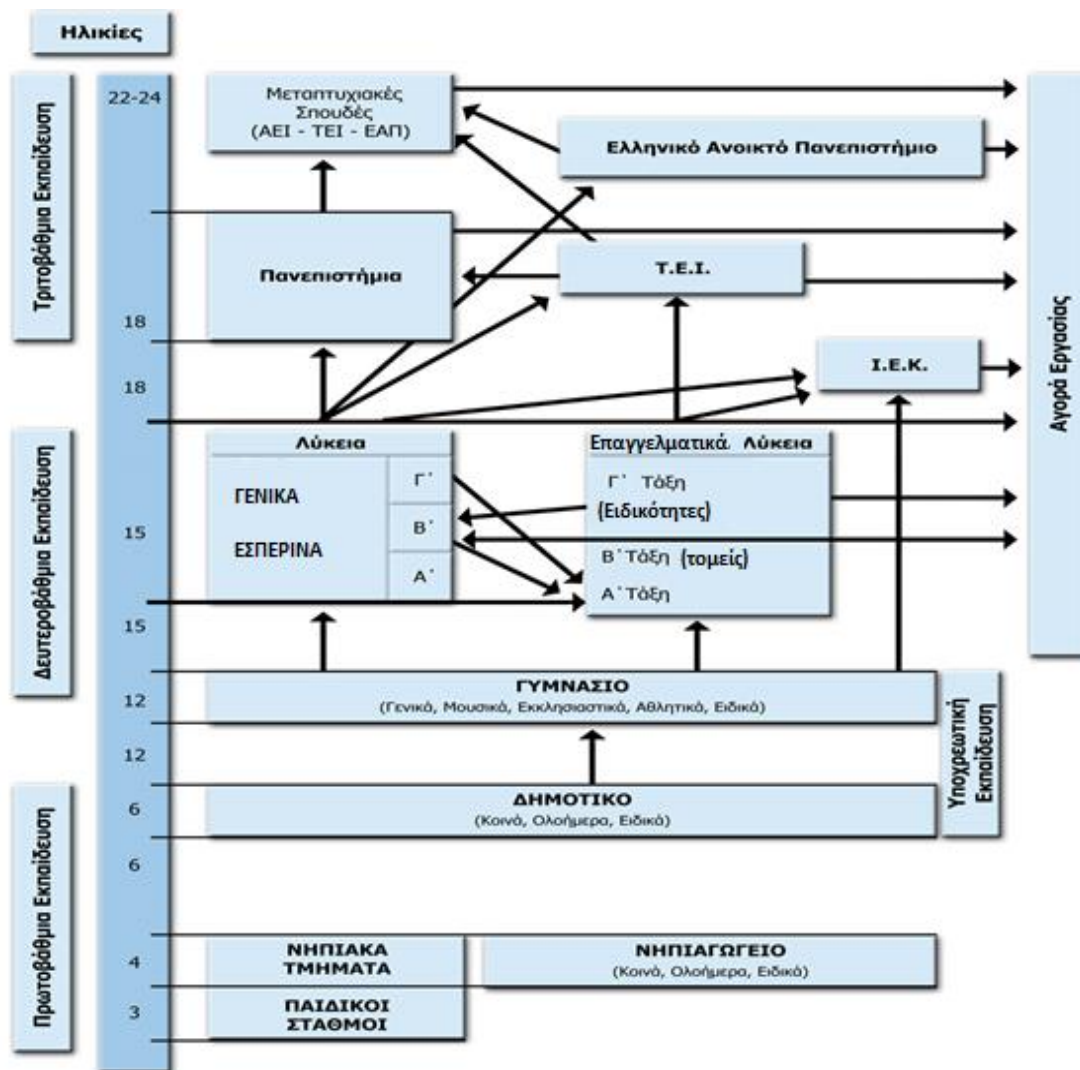
Στην βαθμίδα αυτή συναντάει κανείς σχολές που παρέχουν επαγγελματική ειδίκευση σε ορισμένους τομείς που αφορούν στον τουρισμό, στην τέχνη, στη θρησκεία, στο ναυτικό, στο στρατό και στη δημόσια τάξη. Ειδικότερα, οι σχολές που ανήκουν σε αυτή τη βαθμίδα είναι οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, οι Ανώτερες Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, οι Ανώτερες Σχολές Υπαξιωματικών του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και οι Σχολές των Σωμάτων Ασφαλείας. (EURYDICE, 2017)

Στο σημείο αυτό να αναφερθεί μια σημαντική αλλαγή, ότι το σύνολο των ΤΕΙ της χώρας έχουν πλέον μετεξελιχθεί σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, ενώ τα προγράμματα σπουδών τους εξακολουθούν να προσφέρονται για ένα μεταβατικό στάδιο μόνο σε φοιτητές που είχαν ήδη εισαχθεί σε αυτά πριν λάβει χώρα η πρόσφατη μετεξέλιξη και έως ότου οι φοιτητές αυτοί αποφοιτήσουν.

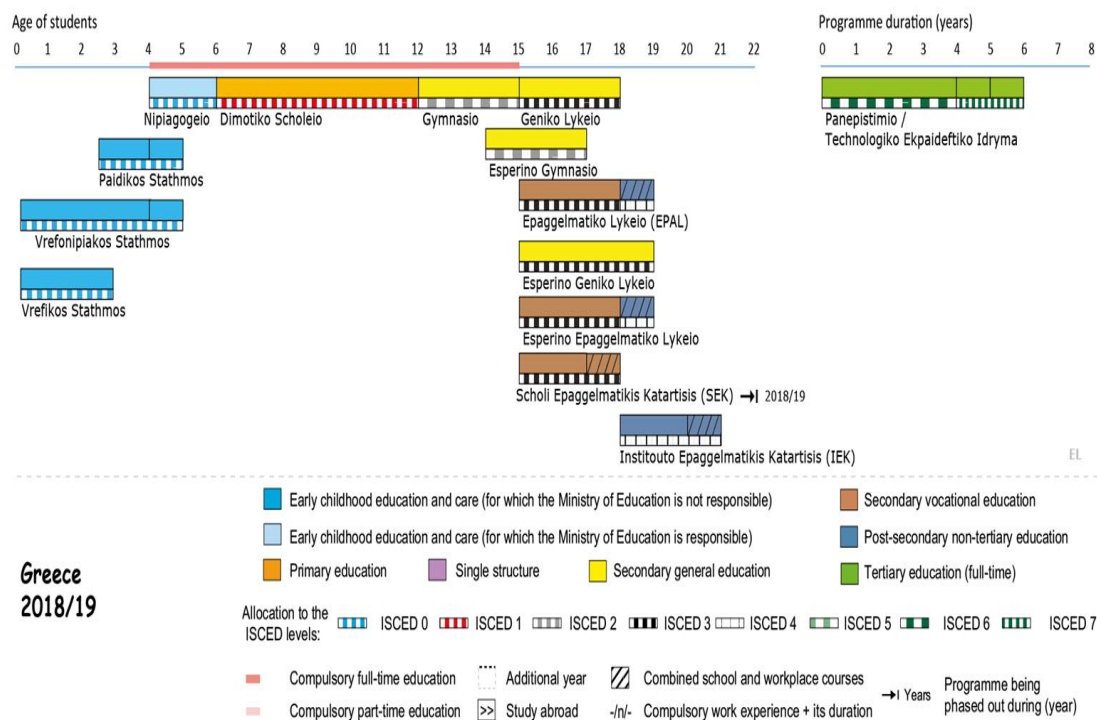
2.3 Απεικόνιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος 2018/19

Οι παρακάτω σχηματικές απεικονίσεις παρουσιάζουν μια συνοπτική περιγραφή του εκπαιδευτικού συστήματος σήμερα, μετά και τις τελευταίες αλλαγές που έγιναν την δεκαετία 2010-2020.

Εικόνα 1.1 – Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος. Πηγή: (Μαγέτος, 2016)

Εικόνα 1.2 - Πηγή: Eurydice 2018-2019

Πριν αναλυθούν πιο συγκεκριμένα οι μεταλκειακές δομές παρακάτω, που αφορούν την έρευνα αυτή, καλό είναι να ξεκαθαριστεί σε ποιους τύπους μπορούν να ενταχθούν οι διαδικασίες εκπαίδευσης και μάθησης. Έτσι υπάρχει:

- η **Τυπική εκπαίδευση**, στην οποία συγκαταλέγεται το εκπαιδευτικό σύστημα από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως και το πανεπιστήμιο, το οποίο είναι ιεραρχικά δομημένο, χρονικά διαβαθμισμένο και περιλαμβάνει εκτός από τις γενικές ακαδημαϊκές σπουδές, μια ποικιλία εξειδικευμένων προγραμμάτων και οργανισμών για την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση.
- η **Μη-τυπική εκπαίδευση**, στην οποία περιλαμβάνεται οποιαδήποτε οργανωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα έξω από το καθιερωμένο εκπαιδευτικό σύστημα, είτε είναι μεμονωμένη είτε αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης δραστηριότητας, που στοχεύει και βασίζεται σε συγκεκριμένο κοινό και συγκεκριμένους στόχους.
- η **Άτυπη εκπαίδευση**, η οποία αποτελεί τη δια βίου διαδικασία στην οποία το κάθε άτομο αποκτά στάσεις, αξίες, γνώσεις και δεξιότητες από την καθημερινή του εμπειρία, από την επίδραση του περιβάλλοντος, από την οικογένειά του, την εργασία

του, την ψυχαγωγία, τις βιβλιοθήκες και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (Καραλής, 2003).

3. ΜΕΤΑΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Μεταξύ Λυκείου και Πανεπιστημίου, δηλαδή δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπάρχει και η μεταλυκειακή εκπαίδευση. Βέβαια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση θεωρείται μεταλυκειακή, όμως η έρευνα αυτή θα ασχοληθεί με φορείς που είναι μεταξύ της Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης κι αυτό γιατί πολλές φορές αποτελεί αυτή, η μεταλυκειακή εκπαίδευση, οδηγός για περαιτέρω διαφοροποιήσεις στην τυπική και ανώτερη/ανώτατη εκπαίδευση. Ίσως γιατί πέρα από τους δημόσιους, μπλέκονται και οι ιδιωτικοί φορείς και ο ανταγωνισμός για το που θα επιλέξουν οι μαθητές, που δεν πέτυχαν σε ανώτατες σχολές, να συνεχίσουν την κατάρτισή τους, είναι πολύ μεγάλος. Και έτσι αυτός ο ανταγωνισμός καθορίζει τις όποιες εξελίξεις στη διαδικασία της μάθησης και παρασέρνει αρκετές φορές και τις άλλες βαθμίδες.

Η πολιτική της λεγόμενης δια βίου μάθησης στην Ελλάδα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου ανάπτυξης. Η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης σχεδιάζει τη δημόσια πολιτική της δια βίου μάθησης και την πολιτική για τη νέα γενιά. Έτσι στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο, οι κυριότεροι φορείς παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης και πιο επιλέξιμοι από τους υποψήφιους μαθητές είναι:

1. Τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Δημόσια-Ιδιωτικά-ΟΑΕΔ κ.α (Δ.Ι.Ε.Κ. - Ι.Ι.Ε.Κ. - Ι.Ε.Κ. Ο.Α.Ε.Δ.)
2. Τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ1-ΚΔΒΜ2 και δήμων)
3. Τα Κολλέγια.

Θα εξεταστεί αναλυτικά κάθε ένας από αυτούς τους φορείς για να κατανοηθεί καλύτερα το μέγεθος της επίδρασής τους στην μεταλλυκειακή εκπαίδευση στην Ελλάδα.

3.1 Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)

Η εφαρμογή που έχει αυτή τη στιγμή η μεταλλυκειακή εκπαίδευση στους νέους είναι όταν αυτοί δεν ενδιαφέρονται ούτε να σπουδάσουν για την απόκτηση περαιτέρω επιστημονικών γνώσεων, ούτε να βγουν αμέσως στον επαγγελματικό στίβο, αλλά να αποκτήσουν στοχευμένες επαγγελματικές γνώσεις. Μια τέτοιου είδους εναλλακτική είναι τα προγράμματα (αρχικής) επαγγελματικής κατάρτισης που προσφέρονται από τα δημόσια ή ιδιωτικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης με έδρα σε όλους τους νομούς της ελληνικής επικράτειας και ο θεσμός αυτός είναι ενεργός από το 1992. Ουσιαστικά αυτό που κάνουν είναι να βοηθούν και να προετοιμάζουν τους νέους να βγουν ταχύτερα στην επαγγελματική τους ζωή, προσπαθώντας να αναβαθμίσουν τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες (Καστής, 2012) και συγκεκριμένα επαγγελματικά προσόντα, ανάλογα με την ειδικότητα που θα επιλέξουν. Ακόμη τους βοηθούν να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους, να εξοικειωθούν με τις νέες τεχνολογίες και με αυτόν τον τρόπο να αυξήσουν τις πιθανότητες και προοπτικές της άμεσης απασχόλησής τους σε κάποιον φορέα, είτε δημόσιο είτε ιδιωτικό. Τέλος, οι νεοεισερχόμενοι μαθητές του ΙΕΚ θα μπορούσαν με τη φοίτησή τους εκεί, να επιδιώξουν τη μετακίνησή τους από ένα επάγγελμα σε άλλο (Καρατζογιάννης & Πανταζή, 2014) στοχεύοντας στην επαγγελματική τους εξέλιξη.

Στη μεταλλυκειακή Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, λοιπόν, οι επιλογές που έχει ένας μαθητής να κάνει σχετικά με τα ΙΕΚ, πέρα από τα δημόσια κάθε νομού, είναι τα ΙΕΚ του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), τα ΙΕΚ του Υπουργείου Τουρισμού, το ΙΕΚ της Σιβιτανιδείου Σχολής, τα ΙΕΚ του Υπουργείου Υγείας και φυσικά τα ιδιωτικά ΙΕΚ, τα οποία όλα αδειοδοτούνται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Σε όλα τα δημόσια ΙΕΚ η φοίτηση είναι δωρεάν. Ο αριθμός των δημοσίων ΙΕΚ είναι γύρω στα 100 (edu.klimaka.gr, 2018), τα ΙΕΚ του ΟΑΕΔ 29 με βάση την επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού (oaed.gr, 2016), ενώ τα ιδιωτικά είναι 86 με βάση τα στοιχεία, στην έναρξη του χειμερινού εξαμήνου 2019-2020 (gsae.edu.gr, 2019). Ακόμη υπάρχουν και 2 ΙΕΚ του ΕΚΑΒ, ένα στη Θεσ/νίκη κι ένα στην Αθήνα (Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, 2016). Σύμφωνα με τον αριθμό

ΦΕΚ 1807, τεύχος δεύτερο, στις 02 Ιουλίου 2014, σκοπός του ΙΕΚ είναι η παροχή υπηρεσιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι κύριοι στόχοι τους είναι να εξασφαλίζουν στους μαθητές τα κατάλληλα προσόντα (ανάλογα με την ειδικότητα που θα επιλέξουν) μέσω της παροχής επιστημονικών, τεχνικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων. Να τους δίνουν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν τις δεξιότητες που έχουν σχέση με την επιλεγμένη ειδικότητα. Να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξή τους στον εργασιακό χώρο και φυσικά να διαμορφώνονται και να προσαρμόζονται κατάλληλα οι επαγγελματικές τους δεξιότητες στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2013)

Αυτοί που μπορούν να γραφτούν σε ένα ΙΕΚ είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΓΕΛ, ΕΠΑΛ), απόφοιτοι των ΙΕΚ επίσης, (δηλαδή κάποιος που πιστοποιήθηκε σε μια προσφερόμενη ειδικότητα ενός ΙΕΚ μπορεί να παρακολουθήσει και να πιστοποιηθεί και σε άλλες ειδικότητες), αλλά και απόφοιτοι της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το σημαντικό κομμάτι για κάποιον που θέλει να σπουδάσει σε ένα ΙΕΚ είναι ότι δεν υπάρχει όριο ηλικίας. Για όσο η διάθεση και η δίψα για γνώση υπάρχει, ένα ΙΕΚ μπορεί να την προσφέρει τόσο στον 18χρονο όσο και σε έναν υπερήλικα. Η φοίτηση είναι 5 εξάμηνα, τα 4 είναι θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης ενώ το 5^ο είναι η πρακτική άσκηση που θα εξοικειώσει τον μαθητή με τον χώρο εργασίας. (Από neolaia.gr Team, 2015). Τα ΙΕΚ είναι ουσιαστικά μια επιλογή που όλο και περισσότεροι νέοι προτιμούν γιατί οι ειδικότητες που προσφέρονται σε αυτά ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εποχής κι επίσης η ζήτησή τους διαφέρει από περιοχή σε περιοχή ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε τοπικής αγοράς εργασίας (Newsbeast.gr, 2018)

Σε σύγκριση με την Τεχνολογική Επαγγελματική Εκπαίδευση (ΤΕΕ), τα μαθήματα των ΙΕΚ είναι προσανατολισμένα στην αγορά εργασίας και είναι σχεδιασμένα με τη συνεργασία της πολιτείας, των εργοδοτών και των εργαζομένων. Οι καταρτιζόμενοι λαμβάνουν βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης που τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στις τελικές εξετάσεις πιστοποίησης για την απόκτηση Διπλώματος Επαγγελματικής Κατάρτισης. Το Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι αναγνωρισμένο, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Π.Δ. 231/29-7-98, με το οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η οδηγία

92/51/ΕΟΚ) (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2013).

Ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π) αναλαμβάνει την πιστοποίηση αποφοίτων των ΙΕΚ, οι οποίοι αφού ολοκληρώσουν τις σπουδές τους στα 4 εξάμηνα του προγράμματος σπουδών, ανάλογα με την ειδικότητά τους, αναμένουν πρόσκληση για εξετάσεις πιστοποίησης. Συνήθως γίνονται στο τελευταίο τρίμηνο κάθε έτους (Καρατζογιάννης & Πανταζή, 2014) και αφού επιτύχει ο σπουδαστής, του χορηγείται το Πτυχίο Ειδικότητας και μπορεί να λάβει μέρος σε προκηρύξεις για θέσεις δημοσίου. Ο ιδιωτικός τομέας, από την άλλη, επιλέγει κυρίως αυτούς που μπορούν να σταθούν στην εργασία, εμπειροτέχνες περισσότερο, παρά τόσο στο αν έχουν επιτύχει στις εξετάσεις πιστοποίησης. Εισαγωγή των αποφοίτων ΙΕΚ στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση δεν προβλέπεται στην παρούσα φάση με οποιαδήποτε ειδική ρύθμιση.

Το ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) διαχειρίζεται κάποια από τα αναγκαία κομμάτια που χρειάζονται για την υλοποίηση του έργου του φορέα των δημόσιων ΙΕΚ. Ένα από αυτά τα κομμάτια είναι η διαχείριση των εκπαιδευτών με την πρόσληψη, τη δημιουργία συμβάσεών τους και τις αμοιβές τους που προέρχονται από αυτό. Ακόμη στο ΙΝΕΔΙΒΙΜ βασίζεται και η υλικοτεχνική υποδομή των δημόσιων ΙΕΚ αλλά και η έκδοση των εκπαιδευτικών δελτίων (πάσο) για τους μαθητές. Και η κατάρτιση πραγματοποιείται κυρίως σε σχολικές μονάδες τις απογευματινές ώρες από τις 14.00 ως τις 19.00 συνήθως (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2018).

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει και για τα ΙΕΚ του ΕΚΑΒ κι αυτό γιατί και μόνο με την ονομασία του ΙΕΚ αυτού, καταλαβαίνει κανείς πως οι ειδικότητες που προέρχονται από αυτό είναι συγκεκριμένες και αφορούν στη διασφάλιση της ζωής των ανθρώπων. Υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας και παρέχει εκπαίδευση στην ειδικότητα «Διασώστης-Πλήρωμα Ασθενοφόρου». Ουσιαστικά σε αυτήν την ειδικότητα εκπαιδεύονται οι μαθητές για την φροντίδα των ασθενών πριν φτάσουν στο νοσοκομείο, με βάση τις τελευταίες εξελίξεις στις επιστήμες και την τεχνολογία. Η εκπαίδευση γίνεται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους του ΕΚΑΒ με υψηλά καταρτιζόμενους εκπαιδευτές στην επείγουσα προ νοσοκομειακή ιατρική, έχοντας μεγάλη επαγγελματική εμπειρία και φυσικά διάθεση για το αντικείμενο της εργασίας

και της διδασκαλίας. Αυτή η άμεση επαφή με τους εργαζόμενους του χώρου και φυσικά τα μέσα που παρέχεται η προ νοσοκομειακή φροντίδα, οδηγούν στην απόκτηση δεξιοτήτων και προσόντων, ικανών για να μπορέσουν να ενταχθούν και οι ίδιοι οι μαθητές, μελλοντικά, στην αγορά εργασίας. Με τις σπουδές στο ΙΕΚ ΕΚΑΒ εξοπλίζονται οι απόφοιτοι με τα απαραίτητα εφόδια πέρα από τη γνώση, αλλά και την ευαισθησία που χρειάζεται για την αντιμετώπιση των ανθρώπων που πάσχουν, παρέχοντας με επαγγελματισμό τη μέγιστη δυνατή φροντίδα. Οι απόφοιτοι του ΙΕΚ ΕΚΑΒ μπορούν να εργαστούν σε συγκεκριμένες δομές παροχής προ νοσοκομειακής φροντίδας είτε στο χώρο του δημοσίου, είτε του ιδιωτικού όπως το ΕΚΑΒ, το ΚΕΕΛΠΝΟ, διάφορες ΜΚΟ, σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε Ασφαλιστικούς Οργανισμούς, σε Ιδιωτικές Κλινικές, σε Υπηρεσίες Υγείας των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλους φορείς (Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, 2016).

Τέλος, όσον αφορά τη σχέση των, δημοσίων κυρίως, ΙΕΚ με τις ψηφιακές πλατφόρμες, ως τώρα, η αλήθεια είναι πως εδώ και κάποια χρόνια προσπαθούν να συμβαδίσουν. Υπάρχει ως προαπαιτούμενο της εκπαίδευσης, η δημιουργία λογαριασμού των εκπαιδευτικών και των μαθητών στην πλατφόρμα Open Eclass. Έτσι αξιοποιείται η ευκαιρία για ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού και όχι μόνο ανά ειδικότητα και θεματική ενότητα. Με αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτικός γλιτώνει χρόνο με αποστολή υλικού σε πολλαπλά μέρη αλλά και παρακολουθεί την εξέλιξη των μαθητών. Αλλά και οι μαθητές μπορούν να αποκομίσουν ο,τι χρειάζεται για το μάθημά τους από την κοινή αυτή πλατφόρμα. Μέχρι σήμερα η διδασκαλία είναι δια ζώσης και η παρουσία στην τάξη απαραίτητη. Δεν υπήρχε πρόβλεψη για αποκλειστική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Από την άλλη, ίσχυε η ασύγχρονη μέθοδος (αναλύεται σε επόμενο κεφάλαιο) με την ανάρτηση του εκπαιδευτικού υλικού στην ψηφιακή πλατφόρμα. Κατά το σχολικό έτος 2019-2020 σχεδόν όλα τα δημόσια ΙΕΚ ήταν εναρμονισμένα με αυτή τη διαδικασία της ασύγχρονης διδασκαλίας. Και αν δεν ήταν όλα, μετά και την εφαρμογή της καραντίνας εξαιτίας της πανδημίας, η πρόβλεψη πως από εδώ και πέρα όλα τα ΙΕΚ θα χρησιμοποιούν υποχρεωτικά τις ψηφιακές πλατφόρμες στο πρόγραμμα σπουδών, δεν θα ήταν παρακινδυνευμένη.

3.2 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)

Πριν αναλυθεί η λειτουργία ενός Κέντρου Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.), αρχικά καλό θα ήταν να οριστεί τι είναι Δια Βίου Μάθηση, αφού αυτόν τον τίτλο φέρουν και αυτά τα κέντρα εκπαίδευσης. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις γύρω από την έννοια αυτή, όλες φανερώνουν τη δική τους αλήθεια. Ωστόσο μια που μπορεί να τις περικλείει όλες, ορίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2000 στο “Memorandum on Lifelong Learning” (Υπόμνημα για τη Δια Βίου Μάθηση) όπου χαρακτηρίστηκε ως *«όλες οι χρήσιμες δραστηριότητες μάθησης που γίνονται σε μια συνεχή βάση με σκοπό τη βελτίωση της γνώσης, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων»*. Για την ίδια την Επιτροπή η Δια Βίου Μάθηση έχει να κάνει με *«την απόκτηση και αναβάθμιση δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων, γνώσης και προσόντων από τα προσχολικά χρόνια έως και μετά τη συνταξιοδότηση. Προωθεί την ανάπτυξη της γνώσης και των ικανοτήτων που θα επιτρέψουν σε κάθε πολίτη να προσαρμοστεί στην κοινωνία που βασίζεται στη γνώση και ενεργά να συμμετάσχει σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, παίρνοντας το μέλλον του στα χέρια του»*. Ακόμη η Δια Βίου Μάθηση γι’ αυτήν σημαίνει *«εκτίμηση όλων των μορφών μάθησης, περιλαμβανομένων: την τυπική μάθηση, όπως ένα πτυχίο πανεπιστημίου, τη μη τυπική μάθηση, όπως οι επαγγελματικές δεξιότητες που αποκτώνται στο χώρο εργασίας, και την άτυπη μάθηση, όπως η δια γενεαλογική μάθηση όπου για παράδειγμα οι γονείς μαθαίνουν τις νέες τεχνολογίες από τα παιδιά τους ή κάποιος μαθαίνει να παίζει ένα μουσικό όργανο παρέα με ένα φίλο»* (Πανδής, 2010). Και αν καμιά φορά ο όρος Δια Βίου Μάθηση συγχέεται από πολλούς με τον όρο Δια Βίου Εκπαίδευση, ας ξεκαθαριστεί πως η Δια Βίου Μάθηση καλλιεργεί την αντίληψη ότι η μάθηση είναι προσωπική υπόθεση του καθενός, ενώ η Δια Βίου Εκπαίδευση είναι μια συλλογική και οργανωμένη διαδικασία υπό την ευθύνη της πολιτείας (Κ.Ε.Α. / Α.Μ.Ε.Α., 2016). Συνοπτικά λοιπόν σύμφωνα με Έκθεση της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης, *«Δια Βίου Μάθηση είναι όλες οι μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Περιλαμβάνει την Τυπική Εκπαίδευση, τη Μη Τυπική Εκπαίδευση και την Άτυπη Μάθηση»* (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, 2013).

3.2.1 ΚΔΒΜ1 και ΚΔΒΜ2

Επόμενος δημοφιλής φορέας παροχής υπηρεσιών μεταλκειακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ο οποίος λειτουργεί στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης, δηλαδή της εκπαίδευσης που παρέχεται μεν εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο, είναι τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως, 2018). Ουσιαστικά θα έλεγε κανείς πως είναι δομές εκπαίδευσης αποκλειστικά ενηλίκων και η μόνη προϋπόθεση για να συμμετάσχει κάποιος είναι να έχει ενδιαφέρον για γνώση και για περαιτέρω εξέλιξη των δεξιοτήτων του. Αυτά τα κέντρα εκπαίδευσης παρέχουν σήμερα **α)** συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση, **β)** γενική εκπαίδευση ενηλίκων, **γ)** επαγγελματικό προσανατολισμό και **δ)** δια βίου συμβουλευτική.

Ως Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση νοείται η κατάρτιση οποιουδήποτε θέλει να αναβαθμίσει ή να συμπληρώσει γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που ήδη κατέχει και απέκτησε είτε από οποιοδήποτε ίδρυμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ-ΤΕΙ), είτε μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ή μη τυπικής εκπαίδευσης ή ακόμη και από επαγγελματική εμπειρία. Στόχος της συνεχιζόμενης κατάρτισης είναι η ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, αλλά και η διασφάλιση της ήδη υπάρχουσας με απώτερο σκοπό την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη. Στο σημείο αυτό να ξεκαθαριστεί μια ειδοποιός διαφορά σε σχέση με τα ΙΕΚ ή τα Κολλέγια, η οποία είναι πως στα ΚΔΒΜ παρέχεται ΜΟΝΟ συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση και όχι αρχική. Αν συμβεί το αντίθετο και γενικά αν βρεθεί μέσω ελέγχου πως παρέχονται υπηρεσίες που έχουν εκχωρηθεί σε άλλους τύπους φορέων εκπαίδευσης και κατάρτισης, επιφέρει πρόστιμο ύψους 5000€ και άμεση διακοπή της λειτουργίας του κέντρου (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2018).

Ως Γενική Εκπαίδευση Ενηλίκων θεωρούνται όλες οι οργανωμένες μαθησιακές δραστηριότητες προς τους ενήλικους και οι οποίες έχουν ως στόχο τον εμπλουτισμό των γνώσεων, την ανάπτυξη αλλά και βελτίωση των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων, την περαιτέρω ανάπτυξη της προσωπικότητας του εκπαιδευόμενου και τέλος να αμβλύνει τις όποιες κοινωνικές και μορφωτικές ανισότητες. Μάλιστα η Γενική

Εκπαίδευση Ενηλίκων συνδέεται άμεσα με τις βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς που εκφράστηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 30 Δεκεμβρίου 2006/L3934. Αυτές οι βασικές ικανότητες είναι: 1. Επικοινωνιακές, 2. Μαθηματικές, επιστήμης και τεχνολογίας, 4. Ψηφιακές (πληροφορική), 5. Μεταγνωστικές (Learning to learn), 5. Κοινωνικές και ιδιότητας του πολίτη, 6. Πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας, 7. Πολιτισμικής συνείδησης και έκφρασης. (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2018).

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός και η Επαγγελματική Συμβουλευτική ή Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας είναι η βοήθεια αλλά και η υποστήριξη που παρέχεται από εξειδικευμένους επιστήμονες προς κάθε ενδιαφερόμενο, ούτως ώστε να είναι σε θέση να αντιληφθεί ο ίδιος τις γνώσεις, τις ικανότητες, τις δεξιότητες, τα ενδιαφέροντά και τις αξίες του και να μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις τόσο εκπαιδευτικές όσο και επαγγελματικές που θα τον βοηθούν να σχεδιάζει αλλά και να διαχειρίζεται με αποτελεσματικότητα τη σταδιοδρομία του με στόχο την καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στην προσωπική και επαγγελματική του ζωή. Αποκαλείται Δια βίου Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή αλλιώς Δια βίου ΣυΕΠ λόγω του ότι η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός αποτελούν ένα ενιαίο θεσμό, έχοντας ρόλο ενεργό κατά τη διάρκεια όλης της επαγγελματικής ζωής του ατόμου (ΕΟΠΠΕΠ, 2012).

Τα ΚΔΒΜ είναι τα παλιά εργαστήρια ελευθέρων σπουδών. Με την αλλαγή του νόμου και την κατάργηση των εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών, αναδύθηκαν τα ΚΔΒΜ που χωρίζονται σε τύπου 1 και τύπου 2 ανάλογα την κτιριολογική τους υποδομή και πόσους σπουδαστές μπορούν να έχουν ταυτόχρονα. Αυτό βέβαια δεν επηρεάζει και δεν ενδιαφέρει καθόλου τους μαθητές κι αυτό γιατί η βεβαίωση που παίρνει κάποιος και από τους δύο τύπους ΚΔΒΜ, είναι ίδια. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Νέας Γενιάς και Δια Βίου Μάθησης, άδεια για να λειτουργήσει ένα ΚΔΒΜ1 και ΚΔΒΜ2 χορηγείται σε φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα, ενώσεις προσώπων και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και χωρίζονται σε ιδιωτικά και σε δημόσια. Με βάση την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.) έως τις 31/08/2018, στην Ελλάδα υπάρχουν καταγεγραμμένα 1218 ΚΔΒΜ1 και 609 ΚΔΒΜ2 που μπορεί κανείς εύκολα

να αναζητήσει τα στοιχεία τους μέσα από την ιστοσελίδα του φορέα (Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού, 2018).

Ως προς τα προγράμματά τους, μέχρι την 01/01/2019 τα ΚΔΒΜ μπορούσαν να παρέχουν και μη πιστοποιημένα προγράμματα στη διαδικασία της εκπαίδευσης. Από τότε και ως σήμερα όλα είναι υποχρεωμένα να παρέχουν μόνο πιστοποιημένα προγράμματα τα οποία και οδηγούν στην χορήγηση δύο βεβαιώσεων. Η μία είναι η Βεβαίωση Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για τους εκπαιδευόμενους που παρακολούθησαν με επιτυχία το ομώνυμο πρόγραμμα. Και η άλλη είναι η Βεβαίωση Επιμόρφωσης για τους εκπαιδευόμενους που παρακολούθησαν με επιτυχία κάποιο πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων. Στη συνέχεια όσοι έχουν αποκτήσει μία από αυτές τις βεβαιώσεις μπορούν να συμμετάσχουν σε εξετάσεις πιστοποίησης συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και εξετάσεις πιστοποίησης γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων οι οποίες διεξάγονται από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., και σε περίπτωση επιτυχούς συμμετοχής θα τους χορηγηθεί «Βεβαίωση επάρκειας». (Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως, 2018)

Ενδεικτικά θα παρουσιαστεί παρακάτω, ένα από τα πολλά προγράμματα που πραγματοποιεί ένα ΚΔΒΜ στις μέρες μας. Κάπου στον Οκτώβριο του 2019 ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μια ακόμη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για συμμετοχή στη δράση με αντικείμενο κατάρτιση ωφελούμενων μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα για ανέργους καταγεγραμμένους από τον ΟΑΕΔ. Η συγκεκριμένη θεματική ενότητα είναι η προώθηση της απασχόλησης των ανέργων, συμπεριλαμβανομένης και της κατάρτισης, σε 56 Δήμους και 37 Υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος. Το αντικείμενο της δράσης αυτής είναι η παροχή προγραμμάτων κατάρτισης στην Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας και η πιστοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων αυτών που θα αποκτήσουν οι ωφελούμενοι συμμετέχοντες. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει θεωρητική κατάρτιση 120 ωρών και ειδικότερα Χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για τρία επίπεδα: στοιχειώδεις, βασικές και προχωρημένες γνώσεις. Επίσης περιλαμβάνει πιστοποίηση των γνώσεων αυτών στο τέλος του προγράμματος κατάρτισης δίνοντας έτσι ένα εφόδιο χρήσιμο στους καταρτιζόμενους για την αγορά εργασίας, εξυπηρετώντας με αυτόν τον τρόπο το σκοπό του προγράμματος που είναι η ενδυνάμωση ή αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους. Όλα

τα προαναφερθέντα θα πραγματοποιηθούν από τους παρόχους κατάρτισης, τα ΚΔΒΜ, που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον και θα εγγραφούν στο μητρώο παρόχων για την συγκεκριμένη πρόσκληση. Για τις εξετάσεις της πιστοποίησης που πρέπει να διενεργήσει ο πάροχος, θα πρέπει να είναι συμβεβλημένος με αναγνωρισμένο φορέα πιστοποίησης. Η δράση υλοποιείται με το σύστημα επιταγών κατάρτισης (training voucher). Οι ωφελούμενοι της δράσης που θα θελήσουν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα κατάρτισης θα έχουν τη δυνατότητα να λάβουν υπηρεσίες συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης από οποιοδήποτε ΚΔΒΜ θελήσουν οι ίδιοι να τους ενεργοποιηθεί η επιταγή κατάρτισης και μέσω του οποίου θα οδηγηθούν στην πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων πληροφορικής που θα αποκτηθούν στο πλαίσιο της κατάρτισης. Αναμένεται συνολικά να ωφεληθούν περίπου 8.933 ωφελούμενοι (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, 2019).

3.2.2 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης δήμων

Εκτός των ιδιωτικών Κέντρων Δια Βίου Μάθησης, ενεργό ρόλο στη μεταλυκειακή ζωή του κάθε ενδιαφερόμενου παίζουν και τα δημοτικά. Αυτά λειτουργούν σε επίπεδο δήμων, από το 2010 υλοποιώντας έγκυρα προγράμματα που μπορεί να παρακολουθήσει ο καθένας που το επιθυμεί και τα οποία συνδέονται τόσο με το τοπικό όσο και το ευρύτερο περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή Ένωση τα συγχρηματοδοτεί και λειτουργούν κατά περιοδικά διαστήματα. Η εκπαίδευση που παρέχουν στοχεύει στη δια βίου μάθηση ανθρώπων κάθε ηλικίας και στη δημιουργία θετικής στάσης προς τη μάθηση, την παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην αξιοποίηση με δημιουργικό τρόπο του ελεύθερου χρόνου που διαθέτουν και στην ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Τέλος, η εκπαίδευση στα δημοτικά ΚΔΒΜ μπορεί να βοηθήσει τους ενήλικες στη σύνδεση ή επανασύνδεσή τους με την εκπαιδευτική διαδικασία, το οποίο αποτελεί και μια ευκαιρία για κάποιους που δεν μπόρεσαν, για λόγους δικούς τους, να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Εστιάζονται στην εκπαίδευση και στη δια βίου μάθηση ανθρώπων κάθε ηλικίας, στοχεύουν στη δημιουργία θετικής στάσης προς τη μάθηση, την ενίσχυση των ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην εκπαίδευση, στη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, την ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας

και τέλος, στη σύνδεση ή επανασύνδεση με την εκπαιδευτική διαδικασία ενηλίκων, που για κάποιους λόγους δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Τα προγράμματα αυτά που παρέχονται από τα ΚΔΒΜ σε όλη την Επικράτεια σε επίπεδο Δήμων, απευθύνονται σε όλους τους ενήλικες, άνεργους και εργαζόμενους, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η χώρα καταγωγής, η θρησκεία, ο τόπος διαμονής. Και όλα αυτά γίνονται υπό το πρίσμα της ισότητας των ευκαιριών και της μη διάκρισης εξαιτίας της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, του φύλου και της ηλικίας. Μοναδική προϋπόθεση είναι το γνήσιο ενδιαφέρον τους για γνώση και η ενεργή συμμετοχή. Ακόμη προβλέπεται η ανάπτυξη ανεξάρτητων τμημάτων μάθησης για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες όπως οι τσιγγάνοι, οι φυλακισμένοι, η μουσουλμανική μειονότητα, οι μετανάστες-παλλινοστούντες, οι ΑμεΑ συμβάλλοντας έτσι στην ισότιμη ένταξή τους στη σύγχρονη κοινωνία (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, 2013).

Με την προϋπόθεση να το θελήσουν οι δήμοι, θα συστηθούν και θα λειτουργήσουν τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης στα οποία θα υλοποιηθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων με δράσεις εκπαιδευτικές οι οποίες είναι εθνικής και/ή τοπικής εμβέλειας. Κι ενώ τα προγράμματα **τοπικής εμβέλειας** προτείνονται από τους δήμους με γνώμονα τις τοπικές ανάγκες και την προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και προσωπικής ανάπτυξης των δημοτών, τα επιλεγόμενα προγράμματα **εθνικής εμβέλειας**, τα οποία εκφράζουν τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές σε θέματα δια βίου μάθησης ενηλίκων περιλαμβάνουν τα εξής θεματικά πεδία:

1. Οικονομία - Επιχειρηματικότητα
2. Ποιότητα ζωής - Περιβάλλον
3. Νέες Τεχνολογίες
4. Γλώσσα και Επικοινωνία
5. Κοινωνικές Δεξιότητες και Δράσεις
6. Πολιτισμός και Τέχνη
7. Προγράμματα Ευάλωτων Κοινωνικά Ομάδων

Επιπρόσθετα, να διευκρινιστεί ότι αυτά τα προγράμματα των Κ.Δ.Β.Μ. εντάσσονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του

Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ), αλλά και από εθνικούς πόρους (Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, 2019).

Τέλος, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός πως από το καλοκαίρι του 2019 έως σήμερα τα στοιχεία για τον αριθμό των ωφελούμενων παρουσιάζουν κατακόρυφη αύξηση. Το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) συνεχίζει με αμείωτο ρυθμό την υλοποίηση του προγράμματος με ικανοποιητικούς ρυθμούς που ολοένα και αυξάνονται. Συγκεκριμένα, την περίοδο μέχρι και τον Αύγουστο του 2019, 12 δήμοι είχαν σε εξέλιξη αντίστοιχα προγράμματα με δυναμικό 156 εκπαιδευόμενων και 10 εκπαιδευτών. Ως τις μέρες μας, έχουν ολοκληρωθεί 70 τμήματα σε 10 Περιφέρειες της χώρας, στα οποία συμμετείχαν 1.287 εκπαιδευόμενοι και απασχολήθηκαν 59 εκπαιδευτές. Τέλος, κατά τη διάρκεια του 2020, βρίσκονται σε εξέλιξη 366 ακόμα νέα τμήματα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας, με 7.040 εκπαιδευόμενους και 255 εκπαιδευτές. (Alfavita.gr, 2020).

Όσον αφορά τη χρήση ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης στα ΚΔΒΜ, είτε ιδιωτικά, είτε δημόσια, θα έλεγε κανείς ότι είναι ελάχιστη. Ειδικά στα ΚΔΒΜ των δήμων δεν υπάρχει πρόβλεψη για τέτοιου είδους εκπαίδευση. Όλες είναι δια ζώσης με τον κλασικό πατροπαράδοτο τρόπο. Στα ιδιωτικά Κ.Δ.Β.Μ. από την άλλη, υπάρχει κάποιο σχετικό ενδιαφέρον αφού οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες ενθαρρύνουν αυτού του είδους την εκπαίδευση και σε πολλές περιπτώσεις βασίζονται και σε αυτήν σε προγράμματα με αποκλειστικά τέτοιας μορφής εκπαίδευση. Όμως ακόμη βρίσκεται σε εμβρυικό στάδιο χωρίς να έχει ωριμάσει η ιδέα πως η τηλεκπαίδευση θα μπορούσε να συνυπάρξει με την ως τώρα καθιερωμένη μορφή της. Με το νέο εκπαιδευτικό έτος πάντως, 2020-2021, η πιθανότητα να αυξηθεί η τάση αυτή, είναι αρκετά μεγάλη και ίσως επιβεβλημένη.

3.3 Κολλέγια

Τα Κολλέγια, αποτελούν κι αυτά εκπαιδευτικούς φορείς μη τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για τα προγράμματα σπουδών που παρέχουν είναι υποχρεωμένα να έχουν συνάψει συμφωνίες πιστοποίησης (validation) και δικαιόχρησης (franchising) με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Πανεπιστήμια) του

εξωτερικού, τα οποία είναι αναγνωρισμένου κύρους από τις αρμόδιες αρχές στη χώρα που εδρεύουν. Οι σπουδές αυτές οδηγούν στο πρώτο πτυχίο το λεγόμενο και ως bachelor, οι οποίες πρέπει να είναι διάρκειας το λιγότερο τριών ετών. Ακόμη οδηγούν και σε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, γνωστό και ως master. Στην πρώτη περίπτωση (validation) το πρόγραμμα σπουδών καταρτίζεται από το Κολλέγιο και πιστοποιείται από το αλλοδαπό πανεπιστήμιο, ενώ στη δεύτερη (franchising) το Κολλέγιο παρέχει το πρόγραμμα σπουδών όπως είναι, ακριβώς, του αλλοδαπού πανεπιστημίου (Πρώτο Θέμα, 2017). Τα πτυχία, οι τίτλοι, τα πιστοποιητικά σπουδών και οποιαδήποτε άλλη βεβαίωση χορηγούν τα κολλέγια, αναγνωρίζονται επαγγελματικά ως ισοδύναμα των τίτλων της ανώτατης εκπαίδευσης του ελληνικού συστήματος τυπικής εκπαίδευσης (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2019). Τα πτυχία αυτά των Κολλεγίων, δίνονται στους αποφοίτους από τα ξένα πανεπιστήμια, τα οποία θεωρούν, ότι οι φοιτητές των Κολλεγίων είναι δικοί τους φοιτητές (Ελληνοβρετανικά Νέα, 2011). Τα Κολλέγια μπορούν να παρέχουν σπουδές bachelor ή master, μόνο στην περίπτωση που αυτά τα προγράμματα σπουδών έχουν λάβει πιστοποίηση από διεθνείς οργανισμούς πιστοποίησης (Πρώτο Θέμα, 2017).

Κι ενώ το πτυχίο που παίρνει κάποιος απόφοιτος ενός Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης αντιστοιχεί στο επίπεδο 5 του Εθνικού και Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων, για τον κάτοχο ενός bachelor από κάποιο Κολλέγιο αντιστοιχεί στο επίπεδο 6, ισότιμο με το πτυχίο κάποιου ελληνικού πανεπιστημίου και ο κάτοχος master στο επίπεδο 7, ισότιμο με κάποιο μεταπτυχιακό. Οπότε για παράδειγμα, ο απόφοιτος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης κατατάσσεται στο επίπεδο 1, ενώ ο κάτοχος πρώτου πανεπιστημιακού πτυχίου στο 6, ο κάτοχος πρώτου μεταπτυχιακού (master) στο 7 και ο κάτοχος διδακτορικού στο επίπεδο 8 (Look4studies, 2012). Οι απόφοιτοι των Κολλεγίων σύμφωνα με απόφαση του ΣτΕ με αρ. 853/2010 υπάγονται στο σύστημα κατάταξης των χωρών όπου εδρεύουν τα Πανεπιστήμια αυτά. Εξάλλου, μαζί με το πτυχίο τους λαμβάνουν βεβαίωση κατάταξης στα επίπεδα 6 και 7 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Επαγγελματικών Προσόντων.

Επιπλέον οι απόφοιτοι των Βρετανικών Κολλεγίων μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών τους, εκτός από το πτυχίο τους, έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν και την πιστοποίηση του Βρετανικού οργανισμού NARIC (National Recognition Information Centre), το οποίο έχει την ευθύνη της αναγνώρισης ή μη των

τίτλων σπουδών όσων ενδιαφέρονται να εργαστούν στη Μεγάλη Βρετανία. Ο οργανισμός αυτός είναι ο αντίστοιχος με τον ελληνικό ΔΟΑΤΑΠ (Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών & Πληροφόρησης). Τα πιστοποιητικά αυτά βεβαιώνουν για την ισοτιμία των τίτλων σπουδών των αποφοίτων των Βρετανικών Κολλεγίων σε σχέση με τα επαγγελματικά και ακαδημαϊκά δικαιώματα στη Βρετανία, με εκείνους τους τίτλους που χορηγούνται στους αποφοίτους οποιουδήποτε Βρετανικού Πανεπιστημίου με το πέρας των σπουδών τους στη Βρετανία (Ελληνοβρετανικά Νέα, 2011). Για να γίνει κάτι τέτοιο, βέβαια, τα Κολλέγια υπόκεινται σε έλεγχο από τα συνεργαζόμενα πανεπιστήμια ο οποίος καθορίζεται από τη μεταξύ τους συμφωνία συνεργασίας. Γενικά όμως τα ξένα πανεπιστήμια ασκούν συστηματικό έλεγχο στη λειτουργία των Κολλεγίων ο οποίος εκφράζεται με τακτικές επιθεωρήσεις, έγκριση του εκπαιδευτικού προσωπικού, έλεγχο των θεμάτων των εξετάσεων, έλεγχο των εργασιών και βαθμολόγηση των γραπτών εξετάσεων (Πρώτο Θέμα, 2017).

Μέχρι πριν τα τέλη της περασμένης δεκαετίας, Κολλέγια ήταν εκείνα τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών, που πρόσφεραν εκπαίδευση πανεπιστημιακού επιπέδου μετά από την αναγνώριση-πιστοποίηση από ένα ξένο Πανεπιστήμιο. Μετά από τον Αύγουστο του 2008 όμως και τον νόμο 3696/2008 «Ίδρυση και λειτουργία Κολλεγίων και άλλες διατάξεις» (Α' 177), αρχίζουν οι διαδικασίες για χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας Κολλεγίων. Ο νόμος αυτός πλέον έχει υποστεί διάφορες τροποποιήσεις (ν. 3848/2010, 4093/2012, 4111/2013, 4310/2014) (Πρώτο Θέμα, 2017). Είχε δοθεί τότε, ένας χρόνος προθεσμίας προσαρμογής, μετά τον οποίο δεν θα μπορούσαν να συνεργάζονται με ξένα πανεπιστήμια όσα εκπαιδευτήρια δεν θα είχαν άδεια Κολλεγίου. Από το 2009 ουσιαστικά τα Κολλέγια νομιμοποιούνται και εντάσσονται στην μεταλυκειακή εκπαίδευση (Ελληνοβρετανικά Νέα, 2011). Έκτοτε χορηγούνται κανονικά νέες άδειες και ανανεώνονται όσες ήδη είχαν χορηγηθεί. Κάθε φορά που ένα Κολλέγιο παίρνει άδεια ανεβάζει παράρτημα με τα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών του, με το Πανεπιστήμιο που συνεργάζεται και τον τίτλο που απονέμει στους σπουδαστές του μετά την ολοκλήρωση των σπουδών. Με το Νόμο 3848/2010 αλλάζει το όνομα των Κολλεγίων και μετατρέπονται σε Κέντρα Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης, όμως διατηρούν τους διακριτικούς τους τίτλους, π.χ Μητροπολιτικό Κολλέγιο κ.ο.κ. (Πρώτο Θέμα, 2017).

Η αλήθεια είναι πως η ιστορία των Κολλεγίων στην Ελλάδα, σχετικά με το αν είναι ισότιμα τα πτυχία τους ή όχι με αυτά των ελληνικών τριτοβάθμιων ιδρυμάτων, έχει περάσει από σαράντα κύματα και κάθε φορά προκαλούνται αντιδράσεις από τα διάφορα μέρη που είτε θεωρούν ότι θίγονται, είτε καταπατούνται κάποια δικαιώματά τους που ίσχυαν όλα αυτά τα χρόνια. Έτσι σε διάστημα λίγων μηνών με 2 διαφορετικούς νόμους, η ισοτιμία των πτυχίων των Κολλεγίων αλλάζει χέρια. Δηλαδή, τον Οκτώβρη του 2019 με τον νόμο 4635/2019 στην παράγραφο 5 του άρθρου 54, τα πτυχία, οι μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών και τα διδακτορικά διπλώματα που χορηγούνται από εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής γίνονται δεκτά **αποκλειστικά**, εφόσον έχουν αναγνώριση ακαδημαϊκής ισοτιμίας και αντιστοιχίας από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. Κι όμως αυτό ανατρέπεται με τον τελευταίο νόμο 4653/2020 όπου στο άρθρο 50 αναφέρεται ότι πλέον αρκεί μια απόφαση αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων ή απόφαση αναγνώρισης επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλου σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με συναφή τίτλο σπουδών για κλάδο εκπαιδευτικού, από μία επιτροπή του υπουργείου παιδείας, προκειμένου να μπορεί να εργαστεί τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Άρα, με βάση τη ρύθμιση αυτή, κανένας απόφοιτος κολεγίου δεν πρόκειται να αναγνωρίσει το πτυχίο του ή και το μεταπτυχιακό του στον ΔΟΑΤΑΠ (κάτι που προκάλεσε τις αντιδράσεις του οργανισμού) αφού θα του αρκεί η αναγνώριση επαγγελματικών δικαιωμάτων για την πορεία της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας (Κατσούλας, 2020). Από την άλλη, αυτή η εξέλιξη βγάζει από τη δύσκολη θέση της αβεβαιότητας χιλιάδες αποφοίτους κολεγίων και ξένων πανεπιστημίων, ενώ ανέρχονται και σε χιλιάδες οι αιτήσεις για αναγνώριση του πτυχίου τους από παλαιότερους υποψήφιους (Αποστολίδου, 2019).

Οι πληροφορίες των προηγούμενων δύο παραγράφων προέρχονται από τη σχετική νομοθεσία, ειδησεογραφικές σελίδες, παρεμβάσεις από στελέχη των κολλεγίων και άλλες πηγές. Υπάρχουν σε αρκετές περιπτώσεις διαστάσεις απόψεων και η σχετική έρευνα που έχει γίνει καλύπτει στο μέτρο του δυνατού την κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί ή συνεχίζει να διαμορφώνεται.

Όλα τα Κολλέγια παρέχουν υποτροφίες σε διάφορες κατηγορίες υποψηφίων ενώ αρκετά από αυτά, από την αρχή της οικονομικής κρίσης, έχουν μειώσει τα δίδακτρά τους, τα οποία για τα προπτυχιακά προγράμματα κυμαίνονται από 6.000 έως 8.000 ευρώ. Κάποιος μπορεί να θεωρήσει τα ποσά αυτά απλησίαστα, αλλά στους

κύκλους των Κολλεγίων πιστεύεται ότι δεν είναι τόσο υψηλά, εάν λάβει κανείς υπ' όψη του την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από αυτά. Όπως ότι σε κάθε τμήμα υπάρχει μικρός αριθμός σπουδαστών σε σχέση με τα μεγάλα αμφιθέατρα των κρατικών ιδρυμάτων. Ότι η βιβλιογραφία που υπάρχει σε αυτά συνεχώς ανανεώνεται και προσαρμόζεται στην ελληνική πραγματικότητα, ενώ σύγχρονες είναι και οι εγκαταστάσεις και ειδικότερα ο εξοπλισμός τους (Ελληνικά Κολλέγια, 2015). Ότι τα δίδακτρα στα μητρικά πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι σχεδόν διπλάσια και τέλος ότι το κόστος ζωής ενός Έλληνα φοιτητή εκτός τόπου κατοικίας του, ξεπερνάει συνήθως τα 10.000 ευρώ. Υπάρχει όμως και το παράπονο ότι τα Κολλέγια δε στηρίζονται όσο θα έπρεπε από την πολιτεία και ότι υπάρχει απροθυμία από το Υπουργείο Παιδείας να συνεργαστεί με τους εκπροσώπους τους και να επιλύσει τα προβλήματά τους. Συγκεκριμένα όχι μόνο δε βοηθά στην προσέλκυση ξένων φοιτητών από τα Κολλέγια, αλλά εμποδίζει με διάφορους τρόπους αυτή την προοπτική μη δίνοντας την ευκαιρία να συμβάλλουν και αυτά με τη σειρά τους στη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας κατά εκατοντάδες εκατομμυρίων ευρώ. (Ιτσινές, 2013).

Συν τοις άλλοις, καλλιεργείται στη συνείδηση του κόσμου ότι οι απόφοιτοι των Κολλεγίων μπορεί να βρίσκουν ευκολότερα εργασία σε σχέση με εκείνους που έχουν τελειώσει ένα κρατικό πανεπιστήμιο. Οι λόγοι που ίσως κάποιος να το ισχυριστεί αυτό είναι πως η φοίτηση στα Κολλέγια είναι υποχρεωτική, το ίδιο και η συμμετοχή στα εργαστήρια, η χρησιμοποίηση της βιβλιοθήκης και η παράδοση εργασιών. Σαν αποτέλεσμα αυτών θα έλεγε κανείς πως όλα αυτά σημαίνουν ότι οι απόφοιτοι αποκτούν πραγματικά τις γνώσεις και τις δεξιότητες που προβλέπονται στο πρόγραμμά τους. Επίσης ότι αυτός ο τρόπος σπουδών καλλιεργεί την εργατικότητα, την άμιλλα και την υπευθυνότητα, προσόντα τα οποία ασφαλώς είναι απαραίτητα για μια καλή επαγγελματική εξέλιξη. Σημαντικός λόγος είναι και το γεγονός πως οι απόφοιτοι των Κολλεγίων γνωρίζουν καλά την αγγλική γλώσσα και αυτό είναι σίγουρα ένα χρήσιμο προσόν, το οποίο διευκολύνει την πρόσληψή τους και τους πάει ένα βήμα μπροστά από τους υπόλοιπους που δεν το έχουν στην επαγγελματική τους φαρέτρα (Ιτσινές, 2013). Επιπλέον, θεωρούν πολλοί ότι ένα Κολλέγιο μπορεί να δικτυώσει τους αποφοίτους του με την αγορά εργασίας, αφού τα πτυχία που δίνονται είναι σε σύνδεση με αυτή, δίνοντας συγχρόνως τη δυνατότητα στους φοιτητές να κάνουν την πρακτική τους

άσκηση κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Κι ακόμη οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα μιας διεθνοποιημένης εμπειρίας μέσα από προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών με ξένα ιδρύματα (Ανδρέου, 2015).

Όπως και παλαιότερα, αλλά κυρίως και στη σημερινή εποχή, κολλέγια υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα στις αγγλοσαξονικές χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ). Τα κολλέγια στην Ελλάδα σήμερα είναι 34 σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Υπουργείου (Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2015). Για όλα αυτά υπάρχει ο Σύνδεσμος Ελληνικών Κολλεγίων, ο οποίος είναι επαγγελματικό σωματείο που ιδρύθηκε και λειτουργεί από τον Ιούνιο του 1998. Μέλη αυτού του Συνδέσμου είναι φορείς εκπαίδευσης συνεργαζόμενοι με πανεπιστήμια χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την προϋπόθεση πως με βάση αυτές τις συνεργασίες οι εν Ελλάδι σπουδαστές θα χορηγούνται διπλώματα ή πτυχία των ξένων πανεπιστημίων μετά από τη διετή έως τετραετή φοίτησή τους. Σκοπός του είναι η ενίσχυση της μεταλυκειακής εκπαίδευσης και η αναγνώριση πως τα Μέλη του συμβάλουν σε αυτήν και η προώθηση της αναγνώρισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων των Κολλεγίων (Πρώτο Θέμα, 2017)

3.4 Ειδικότητες Ινστιτούτων Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης

Οι κυριότερες ειδικότητες που παρέχονται από τα ινστιτούτα μεταλυκειακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα σήμερα, οποιουδήποτε φορέα και αν είναι, με βάση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 18 «Επαγγελματικά περιγράμματα και προγράμματα σπουδών» του Ν.4186/2013, ενδεικτικά εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα (Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως, 2013):

<u>ΟΜΑΔΑ</u> <u>ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ</u>	<u>ΤΟΜΕΑΣ</u>	<u>ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ</u>
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ Η/Υ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ Η/Υ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ (ΠΟΛΥΜΕΣΑ/WEB DESIGNER-DEVELOPER/VIDEO GAMES)
	ΧΗΜΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΦΕΡΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

	ΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΗΣΗΣ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΣ - ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΣ ΜΟΔΑΣ
	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΑΣ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΘΕΡΜΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΨΥΞΗΣ ΑΕΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΟΤΡΟΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΥ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΩΝ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (MARKETING)
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ (LOGISTICS)
		ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
		ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ
ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΙΑΣ	ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΙΑΣ
	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΝΟΛΟΓΙΑΣ
	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΕ ΕΡΓΑ ΤΟΠΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	ΤΕΧΝΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
		ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΔΙΑΣΜΟΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
		ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
		ΗΧΟΛΗΨΙΑ
		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ
		ΤΕΧΝΗ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑΣ

		<p>ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΝΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΟΥ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ</p> <p>ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΗ, ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ</p> <p>ΤΕΧΝΗ ΣΚΙΤΣΟΥ - ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ - ΓΡΑΦΙΚΩΝ</p> <p>ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΘΕΑΤΡΟΥ - ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ</p>
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ		<p>ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΚΑΙ ΡΕΠΟΡΤΕΡ</p> <p>ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ</p>
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ		<p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΟΦΩΝ – ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ)</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΡΤΟΠΟΙΟΣ- ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ- ΑΡΧΙΜΑΓΕΙΡΑΣ (CHEF)</p> <p>ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ</p>
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ		<p>ΒΟΗΘΟΣ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΡΑΔΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΟΔΟΝΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΟΚΟΜΩΝ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΡΑΥΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ</p> <p>ΔΙΑΣΩΣΤΗΣ - ΠΛΗΡΩΜΑ ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΟΥ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΟΥ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ</p> <p>ΒΟΗΘΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ</p>
ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ		<p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΙΓΙΑΣ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΚΟΜΜΩΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ</p> <p>ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΣ ΠΟΔΟΛΟΓΙΑΣ- ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΥ ΝΥΧΙΩΝ ΚΑΙ ΟΝΥΧΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ</p> <p>ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ</p> <p>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΟΔΗΓΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ</p>

		ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΧΕΙΡΙΣΤΗΣ Η/Υ ΚΑΙ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ , ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΥΦΛΟΥΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ
		ΦΥΛΑΚΑΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ
		ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΠΤΗΣΕΩΝ
		ΠΡΟΠΟΝΗΤΗΣ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ
		ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΤΗΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ - ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ (ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ)
		ΞΕΝΑΓΟΣ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ (ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΚΟΗΣ)

4. ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η τεχνολογία προσπαθεί να διεκδικήσει το μερίδιο που της αναλογεί στην όλη διαδικασία της μάθησης. Μπορούμε να πούμε πως με την είσοδό μας στην νέα δεκαετία 2020-2030, ο ρόλος της τεχνολογίας στην διαδικασία αυτή είναι απαραίτητος πλέον και με τον έναν ή τον άλλο τρόπο η εφαρμογή της κρίνεται επιτακτική. Ακόμα και τον τελειότερο εκπαιδευτικό να έχει μια τάξη, είναι πολύ δύσκολο να συγκρατήσει την προσοχή, το ενδιαφέρον και εν τέλει την απόλυτη συμμετοχή των σύγχρονων παιδιών-μαθητών, χωρίς την εφαρμογή κάποιου τεχνολογικού εργαλείου. Ενός εργαλείου που θα τους κάνει να αισθανθούν πιο οικεία και πιο κοντά στις δικές τους σημερινές ικανότητες και δεξιότητες. Γιατί το κάθε εκπαιδευτικό εργαλείο προσπαθεί να οξύνει αυτές τις ικανότητες-δεξιότητες παράγοντας το τελικό αποτέλεσμα που είναι η σωστή μάθηση.

Πρέπει αρχικά οι ψηφιακές τεχνολογίες που βρίσκονται στην υπηρεσία της εκπαίδευσης να αξιοποιηθούν και να μην περιορίζονται μόνο στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή περιβαλλόντων ηλεκτρονικής μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί του σήμερα, έχουν στη διάθεση τους ένα πλήθος ψηφιακών τεχνολογιών με τα οποία μπορούν να υποστηρίξουν αποτελεσματικά τη δημιουργία, την αποθήκευση, τη διαχείριση και την αξιολόγηση της μάθησης. Παραδείγματα αυτών των ψηφιακών τεχνολογιών αποτελούν τα λογισμικά προσομοίωσης, μοντελοποίησης, εννοιολογικής χαρτογράφησης, κοινωνικής δικτύωσης-συνεργασίας, σύγχρονης και ασύγχρονης

επικοινωνίας, δημιουργίας και διαμοιρασμού (διαδραστικού και πολυμεσικού) μαθησιακού υλικού, ηλεκτρονικής αξιολόγησης κ.λπ. (Πετροπούλου, Κασσιμάτη, & Ρετάλης, 2015).

Τα οφέλη της νέας τεχνολογίας είναι αρκετά. Πρώτα από όλα, καταφέρνει να τραβήξει την προσοχή των εκπαιδευόμενων κάνοντας την εκπαίδευση πιο ενδιαφέρουσα κι ελκυστική, ενώ μετατρέποντας την σε παιχνίδι, αυξάνει την αποδοτικότητα των μαθητών. Χωρίς αμφιβολία, είναι πηγή γνώσης αστείρευτη, εύκολη στην χρήση, διευκολύνει πολύ την ζωή όλων των εμπλεκομένων, ενώ ταυτόχρονα ανοίγει νέους ορίζοντες. Το κυριότερο πλεονέκτημα είναι ότι απευθύνεται σε όλους και ότι ο καθένας μπορεί να βρει οτιδήποτε τον ενδιαφέρει όποτε το θέλει και σε μορφή που είναι πιο προσιτή, πάντα με την καθοδήγηση του εκπαιδευτή. Σημαντικό είναι όμως και το γεγονός ότι η τεχνολογία και ο υπολογιστής ειδικότερα, ως εργαλείο που υποβοηθά την μάθηση, κυρίως στην μεταλυκειακή εκπαίδευση θα τα συναντήσει κανείς και δίχως την σύμπραξη του εκπαιδευτή, αφού οι εκπαιδευόμενοι αυτοί είναι σε θέση να μπου, όποτε το επιθυμούν, σε βιβλιοθήκες, μουσεία, εκθέσεις, βιβλιογραφίες κ.α. Ακόμη, τυχόν κενά που έχουν οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να καλυφθούν, και φέρνει σε επαφή ανθρώπους που βρίσκονται χιλιόμετρα μακριά εκμηδενίζοντας τις αποστάσεις (Παγγέ & Κυριαζή, 1998).

Στον αντίποδα, αρκετοί είναι και αυτοί που δεν βλέπουν με καλό μάτι την παρείσφρηση της τεχνολογίας στον εκπαιδευτικό χώρο. Θεωρείται ότι προκαλεί έλλειψη επικοινωνίας με άλλα πρόσωπα του οικείου περιβάλλοντος του καθενός και γενικά ότι είναι ένα μέσο αποξένωσης. Φυσικά αν αυτό συνέβαινε πραγματικά, τότε θα είχε αποτύχει το εγχείρημα της υποβοήθησης της εκπαίδευσης με τη χρήση των τεχνολογιών γιατί δε θα είχε καταφέρει να καλλιεργήσει στους μαθητές την συνεργασία, την ευγενή άμιλλα, την αλληλεγγύη και ούτε να τους δώσει τα απαραίτητα εφόδια για να ενταχθούν ομαλά σε μια κοινωνία που εξελίσσεται τεχνολογικά με ραγδαίους ρυθμούς. Είναι γνωστό πως με τη χρήση του διαδικτύου οι μαθητές δεν περιορίζονται στα άτομα που βρίσκονται μόνο κοντά τους, αλλά μπορούν να συνομιλούν, να ανταλλάσσουν ιδέες και εμπειρίες με αντίστοιχους μαθητές με διαφορετικούς πολιτισμούς σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης (Παγγέ & Κυριαζή, 1998).

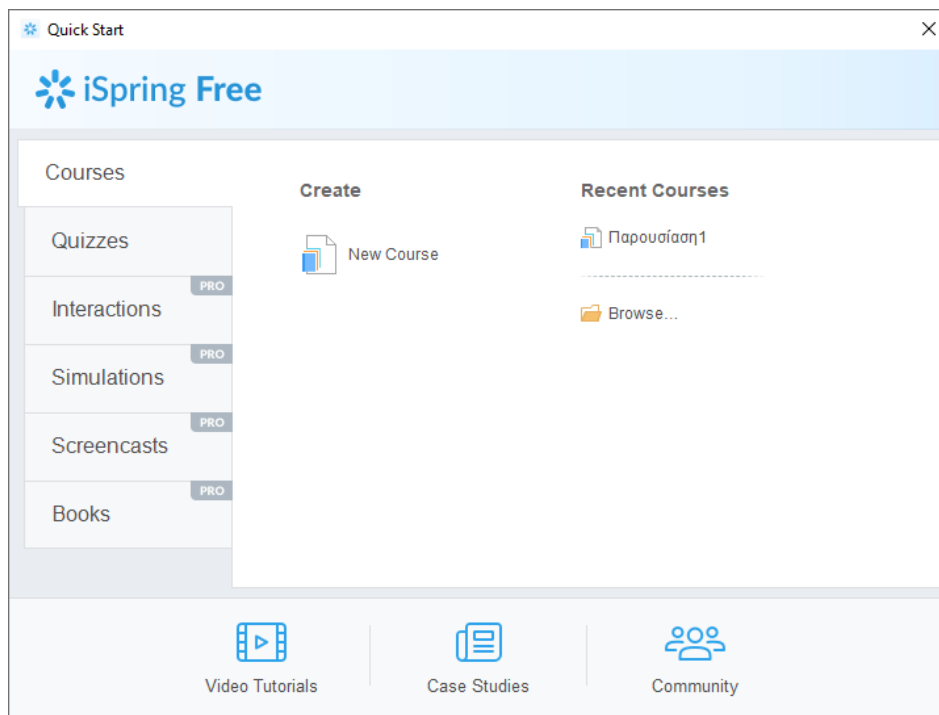
Τέλος, πλεονεκτήματα υπάρχουν και για τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έρχονται κοντά στους μαθητές τους, γίνονται πιο ενεργητικοί στην εκπαίδευσή τους και πιο ουσιαστικοί και δεν μένουν σε παλιές μεθόδους διδασκαλίας όπως οι διαλέξεις, αλλά καθοδηγούν τους μαθητές χωρίς να παρέχουν έτοιμες λύσεις. Και είναι πιθανότερο πως και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θα χαίρονται περισσότερο το νέο τους ρόλο και θα υπάρχει μεγαλύτερη επιθυμία προς την εργασία τους. Κι αυτό γιατί η τεχνολογία με το μέσο των υπολογιστών, που έχουν τη δύναμη να καθοδηγούν και να διαφωτίζουν, δίνουν την ελευθερία στους εκπαιδευτικούς, παράλληλα, να εκπαιδεύουν και να μορφώνουν καταθέτοντας το ανθρώπινο στοιχείο στην εκπαίδευση και αφήνοντας στους υπολογιστές την μεταβίβαση πληροφοριών. Έτσι οι υπολογιστές θα καθοδηγούν και οι καθηγητές θα εκπαιδεύουν (Παγγέ & Κυριαζή, 1998).

Παρακάτω θα αναλυθούν κάποια από αυτά τα τεχνολογικά εργαλεία που υπάρχουν σήμερα και είναι ενδεικτικά όλων αυτών που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο ελεύθερα, για να τα χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί στην διδασκαλία τους. Κι ακόμη το πόσο ευεργετικά μπορεί να αποδειχθούν για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη διαδικασία της εκπαίδευσης.

4.1 Free Quiz Creator and Survey Maker

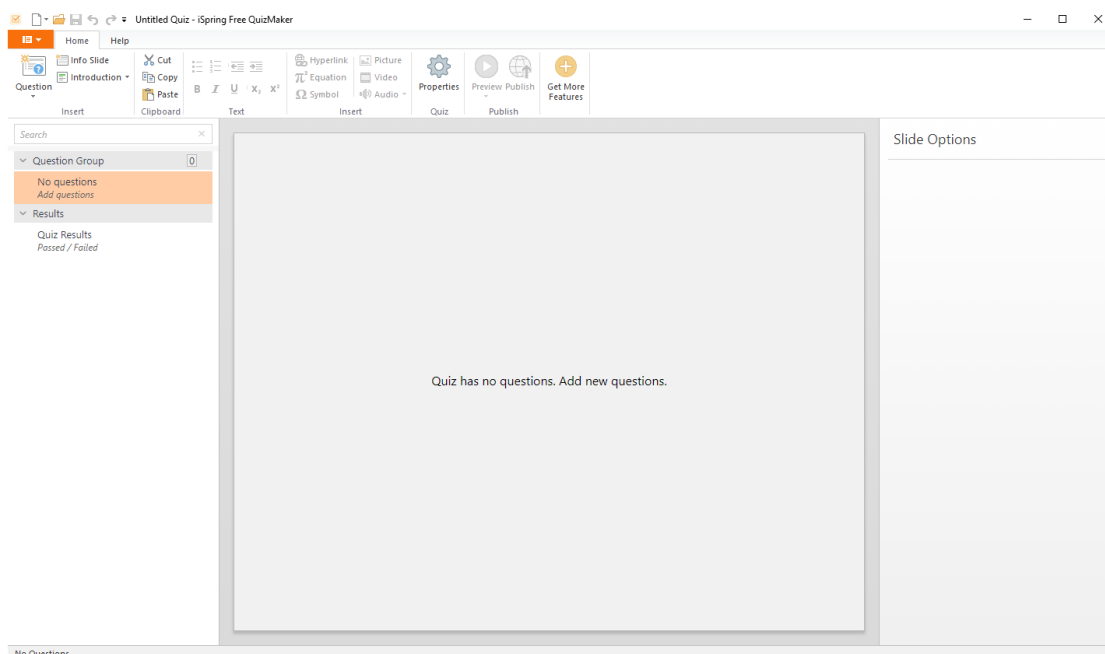
Ένα εργαλείο για την σωστή παρατήρηση του εκπαιδευτικού όσον αφορά την εμπέδωση ή μη της διδασκαλίας του από τους μαθητές του και κατ' επέκταση την αξιολόγησή τους, είναι το Free Quiz Creator and Survey Maker (<https://www.ispringsolutions.com/free-quiz-maker>). Προέρχεται από την εταιρία iSpring, και αποτελεί μια αυτόνομη εφαρμογή δημιουργίας, επεξεργασίας και παραγωγής αξιολογικών κουίζ, η οποία λειτουργεί σε υπολογιστές με Λειτουργικό σύστημα Windows. Αφού κατεβάσει ο χρήστης την εφαρμογή (υπάρχει δωρεάν έκδοση για όσους δε θέλουν να πληρώσουν για την ολοκληρωμένη), την εγκαθιστά και η αρχική οθόνη φαίνεται όπως παρακάτω (Εικόνα 4.1):

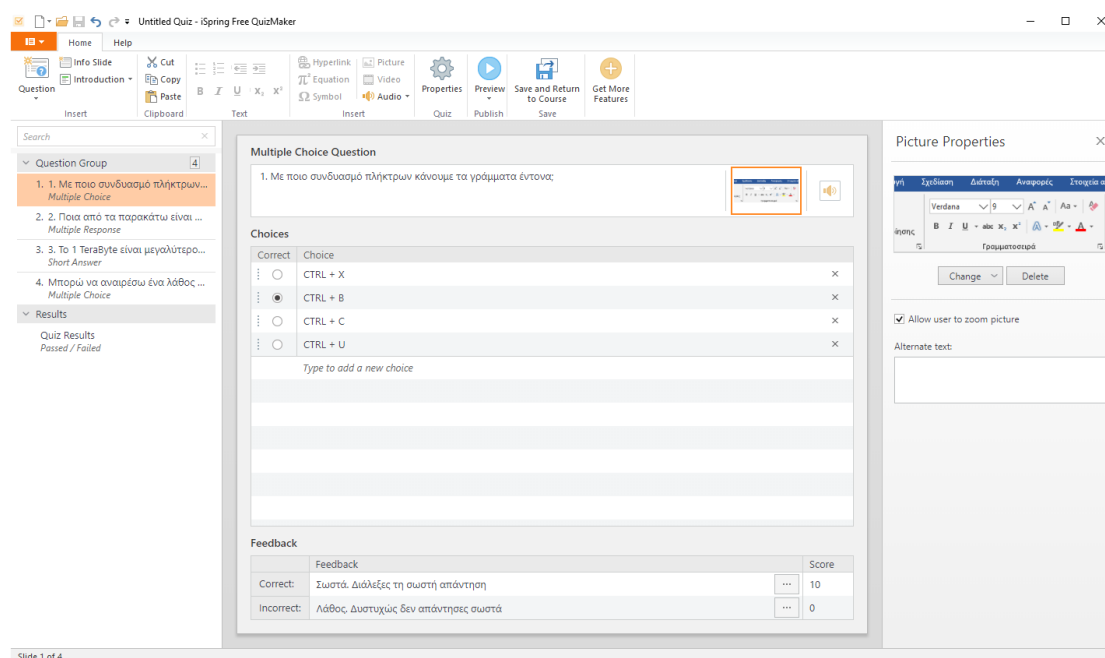
Εικόνα 4.1 - Εργαλείο Free Quiz Maker

Με την επιλογή Quizzes, επιλέγει ο εκπαιδευτικός τη δημιουργία νέου κουίζ πατώντας στο Graded Quiz (Εικόνα 4.2).

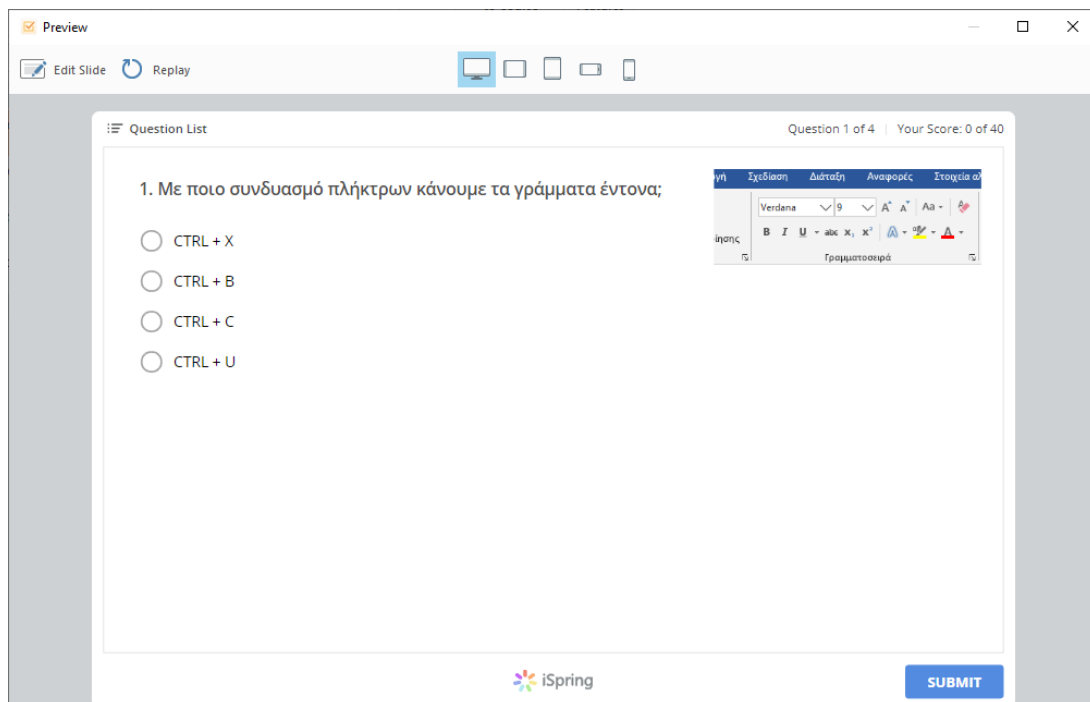
Εικόνα 4.2 - Επιλογή τύπου ερωτήσεων

Από τη γραμμή εργαλείων, στην δωρεάν έκδοση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσθέσει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και πολλαπλής απάντησης, αλλά και σύντομης απάντησης, ενώ μπορεί να δημιουργήσει ερωτηματολόγια χρησιμοποιώντας ερωτήσεις του ίδιου τύπου. Ξεκινώντας τις ερωτήσεις, μπορεί να επεξεργάζεται το κείμενο της εκφώνησής της, με τη στοιχειώδη διαμόρφωση κειμένου, να προσθέσει πολυμεσικό υλικό, όπως αρχεία εικόνας, ήχου και βίντεο, καθώς επίσης να προσθέσει, σε ερωτήσεις και απαντήσεις, μαθηματικές συναρτήσεις και σύμβολα και μόνο στις ερωτήσεις να προσθέσει και υπερσυνδέσεις (Εικόνα 4.3).

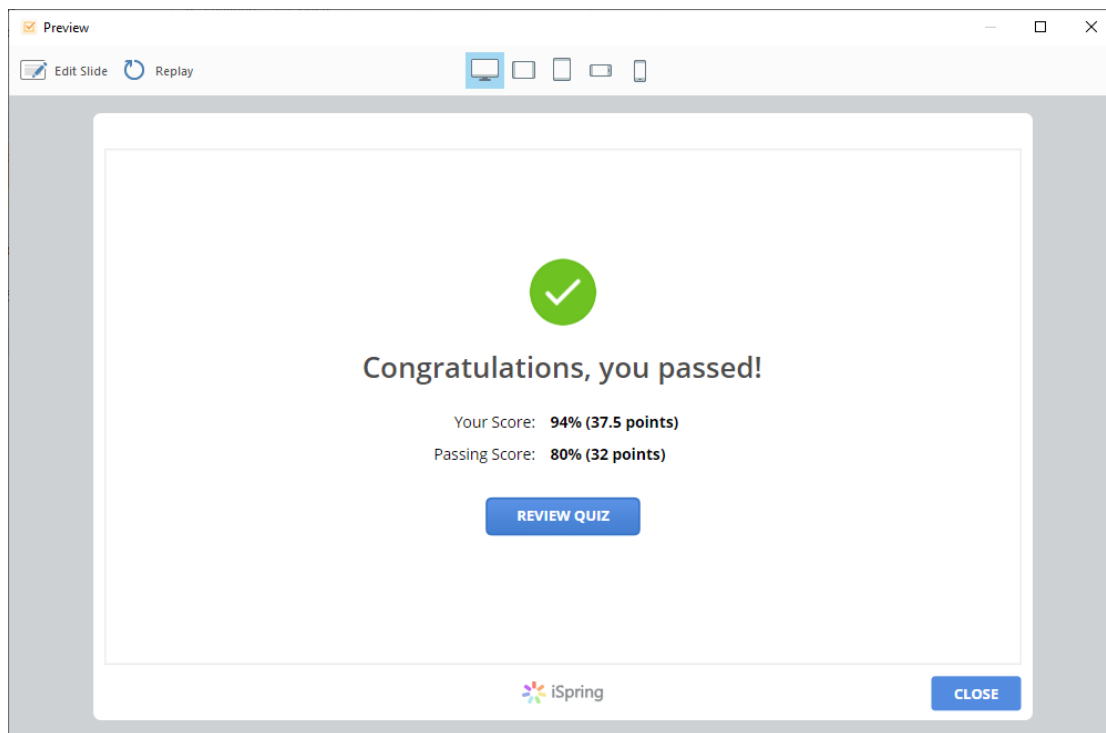
Εικόνα 4.3 - Προσθήκη πολυμεσικού υλικού

Αφού ο εκπαιδευτικός τελειώσει με τις ερωτήσεις, μπορεί να κάνει προεπισκόπηση του τεστ σε όλων των ειδών τις ψηφιακές συσκευές όπως κινητό, tablet, και φυσικά η/υ, ακόμη να διαμορφώσει βασικές παραμέτρους που αφορούν τη διεξαγωγή του, και τέλος να το δημοσιεύσει για να το παραδώσει στους μαθητές του (Εικόνα 4.4).

Εικόνα 4.4 - Προεπισκόπηση του τεστ

Επιλέγοντας τη δημοσίευση του τεστ, ο εκπαιδευτικός μπορεί να εξάγει το τεστ σε μορφή ιστοσελίδας, η οποία θα περιέχει το τεστ ως αντικείμενο τύπου flash ή ως μαθησιακό πόρο κωδικοποιημένο σε πρότυπο SCORM για την ενσωμάτωση του σε Διαδικτυακά Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης, όπως είναι το Moodle (Πετροπούλου, Κασιμάτη, & Ρετάλης, 2015). Ακόμη μπορεί να το εξάγει και ως αρχείο .ppt αφού στο πρόγραμμα παρουσίασης Power Point έχει ενσωματωθεί ένα νέο μενού με το Quiz. Στην ολοκληρωμένη του έκδοση, μπορεί να το εξάγει και ως αρχείο WORD και να το επεξεργάζεται όπως θέλει πριν το παραδώσει εκτυπωμένο στους μαθητές του. Ο μαθητής αφού τελειώσει με το τεστ βλέπει τις απαντήσεις με τα αποτελέσματά του ανάλογα με τη ρύθμιση που έκανε ο εκπαιδευτικός με τη δυνατότητα εμφάνισης λεπτομερών αναφορών, αλλά και ανασκόπησης όλων των ερωτήσεων που απαντήθηκαν και μπορεί αν θελήσει να το ξανακάνει (Εικόνα 4.5).

Εικόνα 4.5 - Εμφάνιση αποτελεσμάτων

Τέλος στην παρακάτω διεύθυνση μπορεί ο οποιοσδήποτε να διαβάσει οδηγίες χρήσης του προγράμματος αλλά και να παρακολουθήσει βίντεο επεξήγησης, από τη δημιουργία ενός τεστ μέχρι την δημοσίευσή του:

<https://www.ispringsolutions.com/docs/display/quizmaker9/iSpring+QuizMaker+Guide>

Η εφαρμογή ενός τέτοιου κουίζ στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη, από πλευράς μαθητών αρχικά μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη γι' αυτούς. Σε πρώτο στάδιο, δίνει στους εκπαιδευομένους πολλές ευκαιρίες εξάσκησης για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Δίνει ώθηση στους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της αξιολόγησης και να διατίθενται θετικά απέναντί της συμβάλλοντας ενισχυτικά στην αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμησή τους (Πετροπούλου, Κασιμάτη, & Ρετάλης, 2015).

Επιπλέον ένα τέτοιο εργαλείο αυτοαξιολόγησης προσδίδει και στους εκπαιδευτικούς αρκετά πλεονεκτήματα σε σχέση με τα παραδοσιακά τεστ που είναι έντυπης μορφής. Αρχικά υπάρχει ταυτόχρονη αξιολόγηση μεγάλου αριθμού εκπαιδευόμενων σε διαφορετικές πτυχές θεμάτων (οπτικές, ακουστικές κ.α) οι οποίες σχετίζονται πάντα με τους μαθησιακούς στόχους. Προφανώς και υπάρχει μείωση του

συνολικού χρόνου διενέργειας των τεστ, διόρθωσης και ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων. Τα οποία αποτελέσματα των τεστ, είναι διαθέσιμα και στον εκπαιδευτικό και στον εκπαιδευόμενο, αμέσως μετά το πέρας τους, δίνοντας την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να αντιληφθεί κατά πόσον έγινε κατανοητή η ύλη διδασκαλίας και να καταγράψει την πρόοδο που γίνεται. Επιπλέον αυτός ο τρόπος αυτοαξιολόγησης είναι ελκυστικότερος για κάθε εκπαιδευόμενο λόγω και της ευκολίας χρήσης του περιβάλλοντος, της άμεσης ανατροφοδότησης, της δυνατότητας περιήγησης ανάμεσα στις ερωτήσεις, το πολυμεσικό υλικό, κάτι που κρατάει το ενδιαφέρον των μαθητών και τους δίνει επιπλέον κίνητρο για μάθηση. Τέλος υπάρχει η δυνατότητα από τον εκπαιδευτικό να διατηρήσει αρχείο με τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων και να τα αξιολογεί καλύτερα αφού τα δεδομένα παρουσιάζονται πιο απλά, πιο κατανοητά και με φιλικό τρόπο. Έτσι θα μπορεί να έχει μια σαφή εικόνα με τα αδύνατα σημεία των μαθητών του και να επικεντρωθεί σε αυτά επανασχεδιάζοντας τη διδασκαλία του (Πετροπούλου, Κασιμάτη, & Ρετάλης, 2015).

4.2 Εννοιολογικοί Χάρτες (Concept Maps)

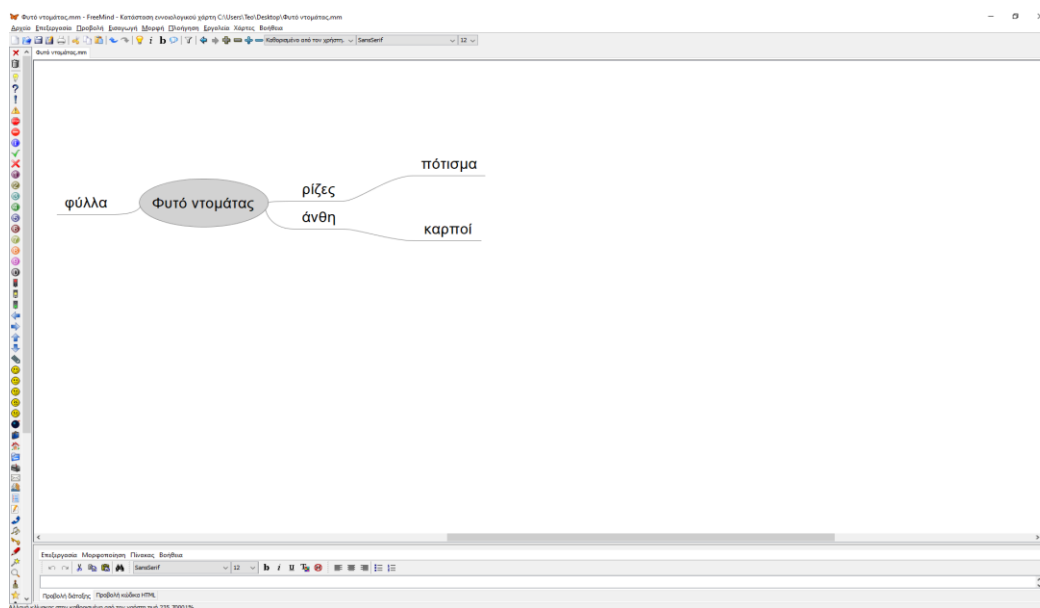
Ο εννοιολογικός χάρτης είναι ουσιαστικά μια γραφική αναπαράσταση, ένα διάγραμμα εννοιών, όπου χρησιμοποιείται για να οργανωθούν οπτικά οι έννοιες αυτές ή γενικά οι πληροφορίες. Είναι ιεραρχικό στη δομή του και δείχνει σχέσεις μεταξύ των κομματιών του και δημιουργείται γύρω από μία κεντρική ιδέα-έννοια. Αυτή η κεντρική ιδέα-έννοια, απεικονίζεται στην κορυφή του χάρτη συνήθως με τη μορφή κύκλου. Οι κόμβοι που έχει, αντιπροσωπεύουν τις επιμέρους έννοιες και οι συνδέσεις τις σχέσεις μεταξύ των εννοιών αυτών. Είναι ένας τρόπος με τον οποίο αναπαρίσταται η γνώση. Είναι αρκετά σημαντικό και χρήσιμο στην εποικοδομητική μάθηση το να αναπαρίστανται οπτικά η οργάνωση, η σύνδεση και η συσχέτιση των εννοιών που αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο μαθησιακό αντικείμενο ή θέμα και όπως επίσης να αναπαρίστανται οπτικά, πρώτα γενικά οι εννοιολογικοί χάρτες και έπειτα οτιδήποτε σχετίζεται με αυτούς όπως η δημιουργία τους, η συμπλήρωση, η αξιολόγηση, ο εντοπισμός λαθών μέσα στους χάρτες κ.α. (Δεγγλέρη, και συν., 2011). Τα πιο δημοφιλή είδη εννοιολογικών χαρτών που αξιοποιούνται στην εκπαιδευτική πρακτική είναι οι ιεραρχικοί εννοιολογικοί χάρτες (hierarchy concept maps), οι αραχνοειδείς εννοιολογικοί χάρτες (spider concept maps), οι εννοιολογικοί χάρτες διαγραμμάτων

ροής (flowchart concept maps) και οι συστημικοί εννοιολογικοί χάρτες (system concept maps) (Πετροπούλου, Κασσιμάτη, & Ρετάλης, 2015).

Εννοιολογική Χαρτογράφηση (concept mapping) είναι η διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης ενός εννοιολογικού χάρτη και περιλαμβάνει μια σειρά από διαδοχικά βήματα. Πρώτα ο εκπαιδευτικός πρέπει να προσδιορίσει με σαφήνεια και λεπτομέρεια το θέμα που θα αναλυθεί και που θα χαρτογραφήσουν οι εκπαιδευόμενοι με έναν εννοιολογικό χάρτη. Έπειτα προσδιορίζονται οι σημαντικότερες έννοιες που θα αποτυπωθούν στο χάρτη και παράλληλα οργανώνονται σε ομάδες και ταξινομούνται σε κατηγορίες ιεραρχικά. Στην πορεία θα προσδιοριστούν οι σχέσεις-συσχετίσεις μεταξύ των εννοιών, είτε γραφικά με βέλη ή τόξα, είτε με φράσεις. Αφού ολοκληρωθεί ο εννοιολογικός χάρτης, επανεξετάζεται και ελέγχεται για την ορθότητα και την πληρότητά του. Τέλος γίνεται η αξιολόγηση του εννοιολογικού χάρτη από τον εκπαιδευτικό ο οποίος θα καθορίσει, θα αποσαφηνίσει και θα επεξηγήσει με κατανοητό και λεπτομερή τρόπο στους εκπαιδευόμενους, την τεχνική αξιολόγησης που θα εφαρμοστεί για την αποτίμηση του εννοιολογικού χάρτη (Πετροπούλου, Κασσιμάτη, & Ρετάλης, 2015).

Ένα από τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία των εννοιολογικών χαρτών είναι το FreeMind, (<https://sourceforge.net/projects/freemind/>), το οποίο αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή και διαδεδομένα στην εκπαιδευτική κοινότητα δωρεάν εργαλεία ανοικτού κώδικα παραγωγής και επεξεργασίας εννοιολογικών χαρτών. Παρέχεται δωρεάν και εγκαθίσταται σε οποιοδήποτε λειτουργικό σύστημα ενός προσωπικού υπολογιστή. Το περιβάλλον λειτουργίας του είναι αρκετά απλό και λειτουργικό, όπως επίσης και ελληνικό, με πλήρη υποστήριξη της ελληνικής γλώσσας για κάθε συστατικό του χάρτη. Μπορεί ο οποιοσδήποτε να δημιουργήσει έναν εννοιολογικό χάρτη εύκολα και γρήγορα. Κάνοντας κλικ πάνω σε έναν κόμβο, ο χρήστης μπορεί να αλλάξει την ονομασία του. Με δεξί κλικ κι επιλέγοντας Νέος απόγονος κόμβος ή πατώντας στη συνέχεια το πλήκτρο Insert, δημιουργεί έναν απογονικό κόμβο και είναι έτοιμος να προσθέσει την περιγραφή του. Επαναλαμβάνοντας την προηγούμενη ενέργεια, δημιουργείται άλλος ένας απογονικός κόμβος και δίνεται και για αυτόν μια περιγραφή. Αν επιλέξει την εντολή Νέος αδερφικός κόμβος ή πατήσει το πλήκτρο Enter, ο χρήστης δημιουργεί έναν αδελφικό

κόμβο του προηγούμενου, και, όπως και πριν, δίνει σε αυτόν τη δική του περιγραφή κ.ο.κ. (Πετροπούλου, Κασιμάτη, & Ρετάλης, 2015)

Εικόνα 4.6 - Δημιουργία Εννοιολογικού χάρτη

Ακόμη ο χάρτης μπορεί να μορφοποιηθεί όπως θέλει ο χρήστης όπως αλλαγή φόντου κόμβων, χρώμα και πλάτος περιγραμμάτων κ.α. Οι κόμβοι ανά πάσα στιγμή μπορούν να «διπλωθούν» ή να «αναδιπλωθούν» κι έτσι να φαίνονται κατά διαστήματα όποιους θέλει ο χρήστης. Επίσης μπορεί να εισάγει ή να διαγράψει όποιον επιθυμεί, αλλά και να τους αλλάξει θέση αν αυτό χρειάζεται για να πετύχει τη καλύτερη δυνατή παρουσίαση των εννοιών. Επιπλέον υπάρχει και η περίπτωση των αρκετών εικονιδίων που διαθέτει η εφαρμογή και μπορεί να εισάγει σε κάθε κόμβο ο εκπαιδευτικός για να δώσει την δική του καλλιτεχνική αίσθηση στο χειρισμό των εννοιών που θέλει να αποτυπωθούν στον κάθε μαθητή. Τέλος μπορεί να εξάγει αυτόν τον χάρτη σε πολλές χρήσιμες μορφές όπως html, jpg, pdf, flash κ.α. Έτσι μπορεί να τον χρησιμοποιήσει σε όποιο πρόγραμμα ή εφαρμογή θα του είναι ευκολότερο να το εμφανίσει. Υπάρχουν πληθώρα tutorials βίντεο στο youtube πληκτρολογώντας τις λέξεις free mind mapping software για όποιον θελήσει να εμβαθύνει σε αυτό.

Κάποιες ενδεικτικές δραστηριότητες που θα μπορούσε να κάνει ο εκπαιδευτικός με τους εννοιολογικούς χάρτες είναι να τους ζητήσει για παράδειγμα να αναπτύξουν έναν τέτοιο που να συσχετίζει τις έννοιες που συζητήθηκαν στο μάθημα και πριν γίνει αυτό να αναθέσει σε διαφορετικές ομάδες να συμπληρώσουν

διαφορετικά τμήματα του χάρτη. Επίσης, να προτρέψει τους μαθητές του πριν γράψουν την άποψή τους για ένα θέμα, να δημιουργήσουν έναν εννοιολογικό χάρτη με τις έννοιες που θέλουν να πραγματευτούν. Οι μαθητές θα μοιράσουν τους χάρτες τους στους συμμαθητές τους και αφού δουν και τους υπόλοιπους χάρτες, να γράψουν το κείμενό τους (Δεγγλέρη, και συν., 2011). Ακόμη να διορθώσουν, τροποποιήσουν ή να διαγράψουν κομμάτια του χάρτη. Ή και να επεκτείνουν έναν ήδη υπάρχοντα εννοιολογικό χάρτη. Τέλος μια άσκηση θα μπορούσε να ήταν κι ο σχολιασμός ενός χάρτη με τους κόμβους και τις συνδέσεις τους. Και φυσικά δεν αποκλείεται κι ένας συνδυασμός όλων των προαναφερθέντων.

Όμως για ποιο λόγο να το κάνει αυτό ένας εκπαιδευτικός; Ποια είναι η παιδαγωγική αξία αυτού του εργαλείου; Πρώτα από όλα οι μαθητές οργανώνουν τη σκέψη τους γύρω από μια γνωστική περιοχή. Ναι μεν, έχουν μια γενική, ολική θεώρηση, αφού στους χάρτες εννοιών περιγράφονται οπτικά οι σχέσεις και με αυτόν τον τρόπο να δομείται η γνώση, γίνεται όμως και επιλεκτική εστίαση μιας γνωστικής περιοχής. Ακόμη, γίνεται ένα εργαλείο δημιουργικής σκέψης, αφού συμμετέχουν σε ένα καταγισμό ιδεών και καταγράφοντας τις ιδέες τους, γίνονται πιο ξεκάθαρες και το μυαλό πιο ανοιχτό στο να συλλάβει νέες ιδέες. Οι οποίες συνδέονται με τις υπάρχουσες και προκαλούν νέες συνδέσεις που οδηγούν σε άλλες ιδέες κ.ο.κ. Επιπλέον γίνεται εργαλείο ανάπτυξης και καλλιέργειας κριτικής σκέψης αφού χρησιμοποιώντας τους εννοιολογικούς χάρτες οι μαθητές οξύνουν τις δεξιότητες εξαγωγής συμπερασμάτων και κριτικής θεώρησης και αποφεύγουν τη συσσώρευση άχρηστων γνώσεων. Παράλληλα ενισχύεται η ομαδοσυνεργατική μάθηση αφού ο εννοιολογικός χάρτης αποτελεί ένα επικοινωνιακό εργαλείο μεταξύ των μελών της ομάδας οι οποίοι θα εκφράσουν και θα παρουσιάσουν τις ιδέες τους, για να συμφωνήσουν σε μια κοινή δομή των εννοιών και των συνδέσεων μεταξύ τους στο χάρτη. Έτσι επιτυγχάνεται η ενδυνάμωση της μάθησης μέσω της αλληλεπίδρασης των μελών της ομάδας (Φραγκάκη & Φορτούνη, 2016).

Ολοκληρώνοντας, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει διδακτικά το εργαλείο αυτό και να εξάγει χρήσιμα συμπεράσματα και αποτελέσματα. Κι αυτό γιατί οι εννοιολογικοί χάρτες γίνονται ένα μέσο οργάνωσης και παρουσίασης του μαθήματος στην τάξη. Έτσι οργανώνεται το υλικό των μαθημάτων και παρουσιάζονται σύνθετες επιστημονικές έννοιες με περισσότερη αποτελεσματικότητα και αξιοπιστία.

Επιπρόσθετα, γίνεται ένα διαγνωστικό εργαλείο για τον εκπαιδευτικό που ανιχνεύει την πρότερη γνώση των μαθητών του. Αντιλαμβάνεται όπου υπάρχει παρερμηνεία των εννοιών που διδάσκονται οι μαθητές και προσπαθεί μέσω των εννοιολογικών χαρτών να οικοδομήσει ή να ενσωματώσει τη νέα γνώση. Τέλος αποτελεί γι' αυτόν ένα καλό εργαλείο αξιολόγησης της μάθησης και της όποιας γνωστικής αλλαγής έχει διαμορφωθεί, μετά τη διδασκαλία του (Φραγκάκη & Φορτούνη, 2016).

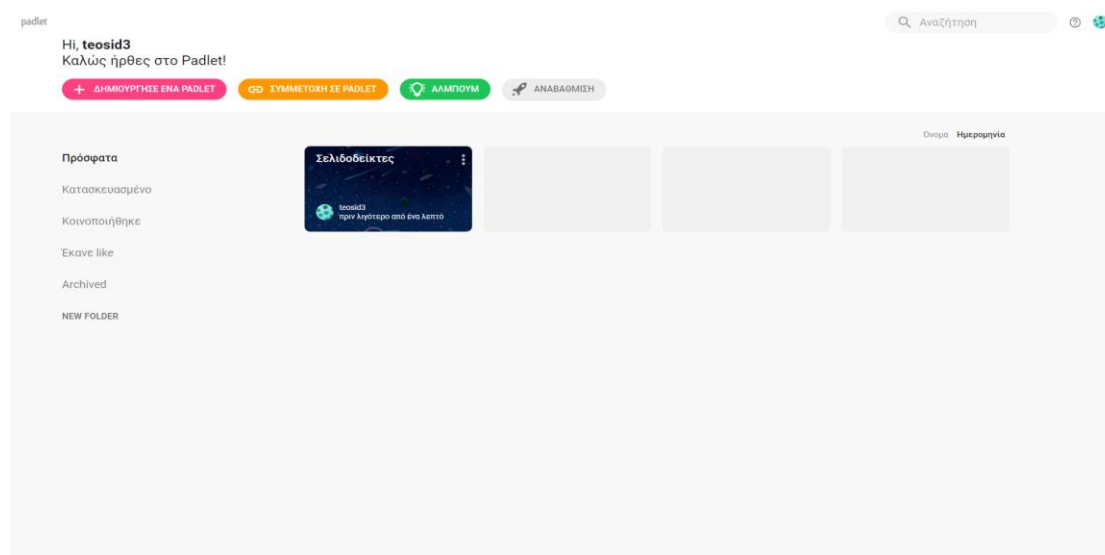
4.3 Padlet

Ένα ακόμη χρήσιμο εργαλείο που μπορεί να αποδειχθεί πολύ ωφέλιμο σε εκπαιδευόμενους μεταλυκειακής εκπαίδευσης είναι το Padlet. Το Padlet είναι ένα online εργαλείο που χρησιμοποιείται για τη διατήρηση αλληλεπιδράσεων και επικοινωνίας για τη συνεργατική μάθηση κι έτσι, μέσω αυτού, για την αναπαραγωγή νέων ιδεών (Dewitt, Alias, & Siraj, 2015). Επί της ουσίας, είναι μια ιστοσελίδα που παρέχει στους χρήστες έναν ψηφιακό καμβά. Ο εκπαιδευτικός ή ο οποιοσδήποτε χρήστης μπορεί να δημοσιεύσει κείμενο, βίντεο και εικόνες από ένα κινητό ή από έναν σταθερό η/υ. Ένα από τα καλύτερα χαρακτηριστικά του Padlet για χρήση σε αίθουσα διδασκαλίας είναι το γεγονός ότι πολλοί άνθρωποι μπορούν να δημοσιεύσουν στον ίδιο πίνακα την ίδια χρονική στιγμή καθιστώντας το κατάλληλο για συνεργατικές εργασίες και τη δημιουργία projects. Για παράδειγμα θα μπορούσε να ζητηθεί από τους μαθητές να δημοσιεύσουν φωτογραφίες σχετικές με τους υπολογιστές. Για να έχουν πρόσβαση οι μαθητές, τους δίνεται ένας σύνδεσμος ή ακόμη κι ένα QR code και μπορούν να μπουν από τα κινητά τους, τα tablet τους ή τους υπολογιστές τους από το σπίτι (Zakime, 2017). Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να «ανεβάσουν» αρχεία που δημιούργησαν οι ίδιοι όπως εργασίες ή σημειώσεις για το μάθημα. Στη συνέχεια αυτός ο πίνακας ή τοίχος ανακοινώσεων που δημιουργείται, το περιεχόμενό του, μπορεί να διαμοιραστεί και στα δημοφιλή κοινωνικά δίκτυα όπως Facebook ή Twitter, να το εξάγουν ως αρχείο, ακόμη να το ενσωματώσουν και σε άλλα blog, και για τους πιο πεπειραμένους να το μετατρέψουν και ως κωδικό QR (Τζώρτζογλου, 2017).

Σε έρευνα που διενεργήθηκε το 2015 για το Πανεπιστήμιο της Μαλαισίας, σε 40 πρωτοετείς φοιτητές, έδειξε, μεταξύ άλλων, ότι οι φοιτητές θεωρούν το Padlet ένα κατάλληλο εργαλείο για τη μάθηση. Ενδιαφέρονταν να δουν τα σχόλια των φίλων τους και να μοιραστούν διάφορα στην πλατφόρμα. Φάνηκε να συμφωνούν ακόμη ότι πέρα

από τη μάθηση νέων αντικειμένων, παράχθηκαν νέες ιδέες από την εφαρμογή αυτού του εργαλείου, παρά το γεγονός ότι δεν αποτελούσε και τόσο πρόκληση γι' αυτούς αφού ήταν εύκολο στη χρήση. Οι μαθητές φαίνεται να συμφωνούσαν ότι υπήρχε μάθηση και ανταλλαγή πληροφοριών καθώς δημιούργησαν νέες γνώσεις ενώ περνούσαν από τις διαδικασίες απόκτησης γνώσεων, ανταλλαγής, εσωτερικοποίησης, εφαρμογής και δημιουργίας. Επιπλέον, αυτός ήταν ένας ενδιαφέρων τρόπος μάθησης που θα μπορούσε να παρακινήσει τους μαθητές να μάθουν καλύτερα (Dewitt, Alias, & Siraj, 2015).

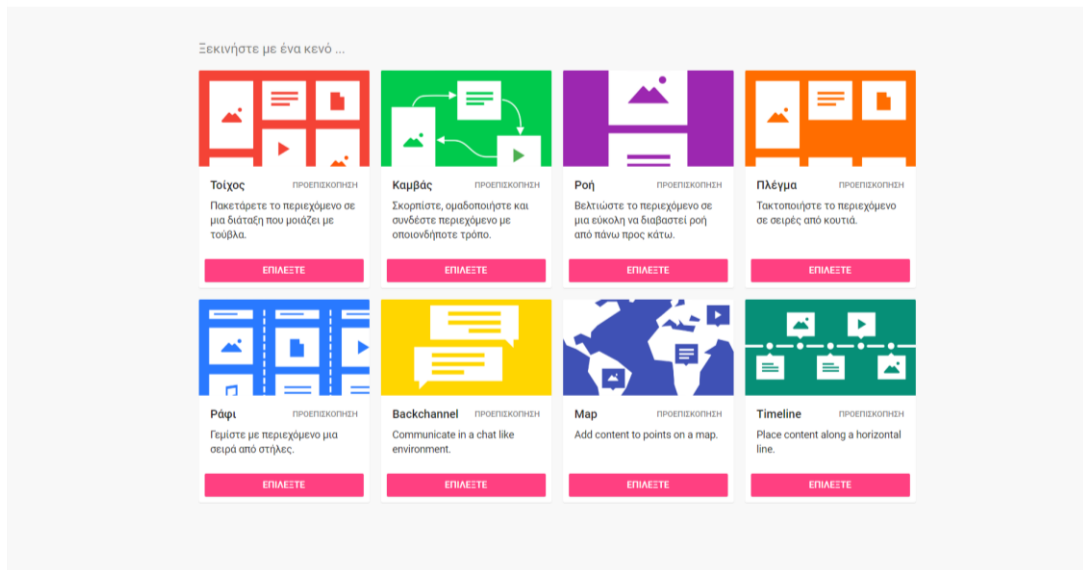
Για να εισέλθει ο χρήστης στην εφαρμογή θα χρησιμοποιήσει ένα Mail και τον κωδικό πρόσβασής του και θα εμφανιστεί η αρχική οθόνη.

Εικόνα 4.7 - Αρχική οθόνη Padlet

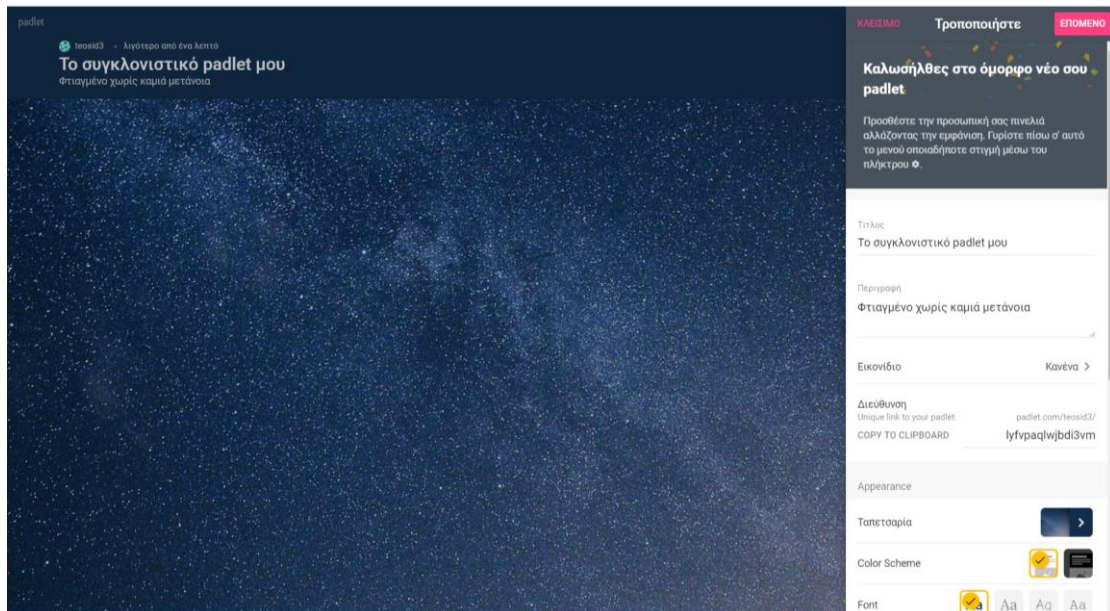
Στο σημείο αυτό επιλέγει *Δημιούργησε ένα Padlet* και μεταφέρεται στην οθόνη όπου πρέπει να αποφασίσει με τι είδους πρότυπο θα αποφασίσει να το ξεκινήσει. Δίνει αρκετές επιλογές στις οποίες η διάταξη των ανακοινώσεων διαφέρει και επιλέγει ο εκπαιδευτικός αυτό που θεωρεί πως θα ελκύσει περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών του και θα αποδώσει καλύτερα τον σκοπό για τον οποίο χρησιμοποίησε την εφαρμογή αυτή.

Δημιούργησε ένα padlet

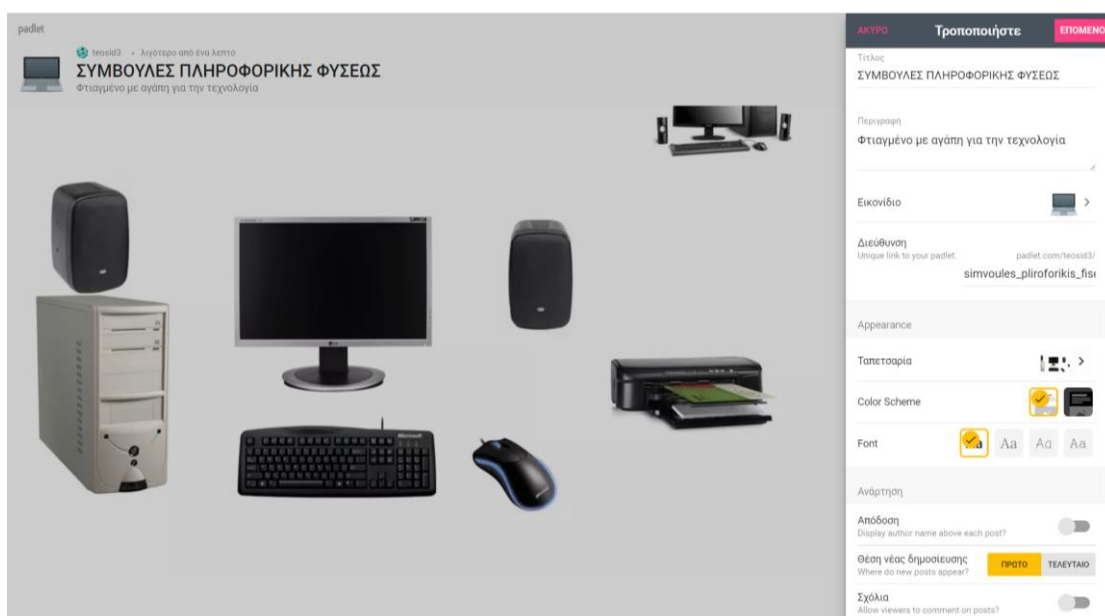
Εικόνα 4.8 - Επιλογή προτύπου Padlet

Αφού επιλεγθεί η πρώτη κατηγορία Τοίχος, και ζητηθεί μια επαλήθευση ότι αυτός που χρησιμοποιεί την εφαρμογή είναι άνθρωπος και όχι κάποια μηχανή, εμφανίζεται ο άδειος από ανακοινώσεις πίνακας, ο οποίος είναι έτοιμος να δεχτεί τις πρώτες αναρτήσεις αλλά και να μορφοποιηθεί όπως επιθυμεί ο εκπαιδευτικός.

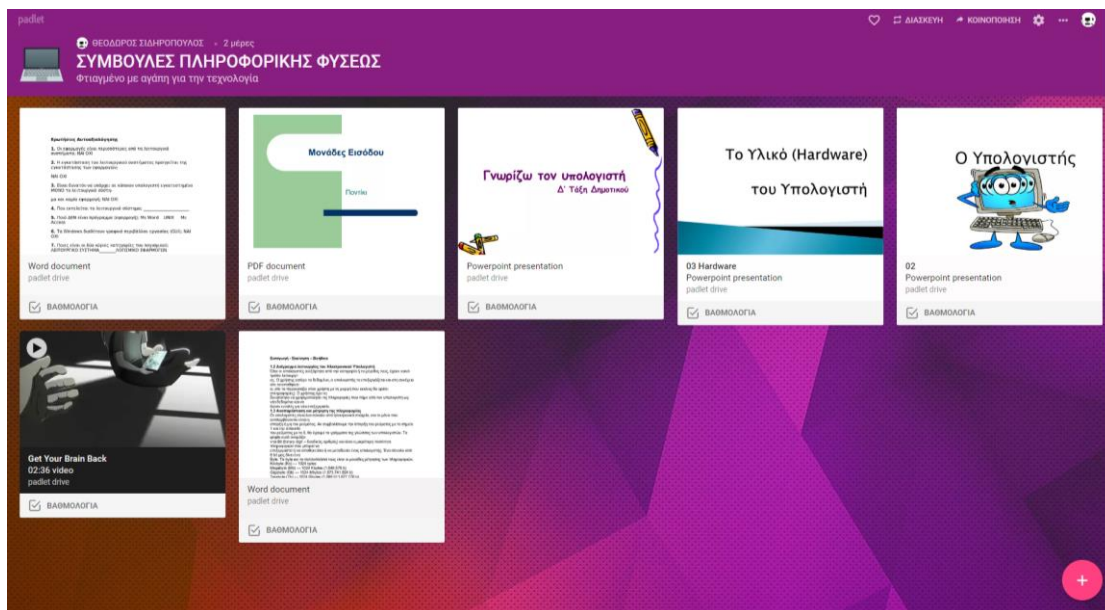
Εικόνα 4.9 - Περιβάλλον εφαρμογής Padlet

Στο σημείο αυτό μπορεί να αλλάξει τον τίτλο αλλά και την περιγραφή του προσωπικού του χώρου στην εφαρμογή. Να εισάγει ένα από τα διαθέσιμα εικονίδια, δίνοντας το στίγμα του και να αλλάξει παρακάτω τη διεύθυνση του ιστοχώρου του που έχει διαμορφωθεί με την ενεργοποίηση της εγγραφής του, με κάτι σχετικό κι εύκολο προς απομνημόνευση. Επιπλέον μπορεί να προσθέσει την προσωπική του πινακίδα αλλάζοντας την εμφάνιση διαλέγοντας από μια ποικιλία φόντων ή ακόμη και να ανεβάσει ένα δικό του. Σε κάθε ανάρτηση αν θέλει μπορεί να φαίνεται το όνομα του συγγραφέα της, ακόμη να φαίνεται πρώτα η τελευταία και πιο πρόσφατη δημοσίευση. Δίνει το δικαίωμα σε αντιδράσεις για κάθε δημοσίευση πχ με Likes, με αστέρια ή και με βαθμούς.

Εικόνα 4.10 - Χρήση δυνατοτήτων Padlet

Πατώντας το κουμπί *Επόμενο*, πλέον είναι έτοιμο το περιβάλλον της εφαρμογής Padlet να δεχτεί τις πρώτες της δημοσιεύσεις. Φυσικά ανά πάσα στιγμή θελήσει ο εκπαιδευτικός μπορεί να αλλάξει το ο,τιδήποτε έχει διαμορφώσει στο περιβάλλον της εφαρμογής πατώντας το κουμπί με το γρανάκι επάνω δεξιά. Όποιος θέλει να παρακολουθήσει κάποιες οδηγίες για διάφορες λειτουργίες του Padlet μπορεί να βρει μια πληθώρα από αυτές, στην διεύθυνση <https://padlet.com/support>. Για οποιαδήποτε απορία, η σελίδα αυτή είναι κατατοπιστική και πολύ χρήσιμη.

Εικόνα 4.11 - Τελική μορφή Padlet

Όσον αφορά την εκπαιδευτική αξιοποίηση του Padlet, θα έλεγε κανείς ότι το συγκεκριμένο εργαλείο έχει αρκετούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην τάξη. Αρχικά ως ένα εργαλείο ανατροφοδότησης όπου οι μαθητές εναποθέτουν, δημοσιεύοντας, σχόλια και πιθανόν απόψεις για αυτά που μαθαίνουν αλλά και για πού χρειάζονται βοήθεια. Βοηθάει ακόμα στην διαδικασία καταγισμού ιδεών όπου το Padlet μετατρέπεται σε χώρο όπου κατατίθενται ιδέες και σκέψεις γύρω από ένα θέμα. Επίσης γίνεται ένας χώρος κάτι σαν portfolio των μαθητών με τις εργασίες και γενικά τη δουλειά τους στα διάφορα ζητούμενα από τους εκπαιδευτικούς τους. Θα μπορούσε να είναι κι ένας χώρος όπου καθημερινά να εμπλουτίζεται από νέες γνώσεις γύρω από συγκεκριμένα ζητήματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές και να αποτελεί οδηγό αναζήτησης πληροφοριών για όσα ενδιαφέρουν τον καθένα και στις οποίες θα ανατρέχουν ανά πάσα στιγμή. Θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως σελίδα κριτικής βιβλίων που έχουν διαβάσει οι μαθητές και τα σχολιάζουν, αλλά και δικών τους εργασιών. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιώντας ένα συγκεκριμένο πρότυπο του Padlet, ευνοεί στο να μετατραπεί και ως ένα συνεχόμενο αφηγηματικό περιβάλλον όπου αφού ξεκινάει μια ιστορία ο εκπαιδευτικός, ζητά από τους μαθητές να προσθέσουν το δικό τους υλικό κι έτσι να συνεχίσουν την αφήγηση με ποικίλους τρόπους κι εκδοχές για την εξέλιξή της. (Κρικέλη, 2016).

Έτσι λοιπόν, αλλάζει η αντίληψη των μαθητών για τη μάθηση εφόσον τα κίνητρα τους αυξάνονται, καθώς αντί να αναρτούν απλά την απάντηση σε ένα ερώτημα είναι σε θέση να την επαυξήσουν με πολυμέσα που χρησιμοποιούν και χειρίζονται καλά. Αυξάνεται η συγκέντρωση και η ενεργός εμπλοκή τους και πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι μαθητές που είχαν μικρή ή και ανύπαρκτη συμμετοχή κατά τη μαθησιακή διδασκαλία, επιδεικνύουν πλέον ζήλο και αυξημένη συμμετοχή. Ως απόσταγμα όλων, ένα τέτοιο εργαλείο όπως το Padlet προωθεί, εν τέλει, την επικοινωνία, την επαφή και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών τα οποία τους φέρνουν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, κοντά στην εκπαιδευτική διαδικασία που είναι και το ζητούμενο (Γιανναδάκη, 2020).

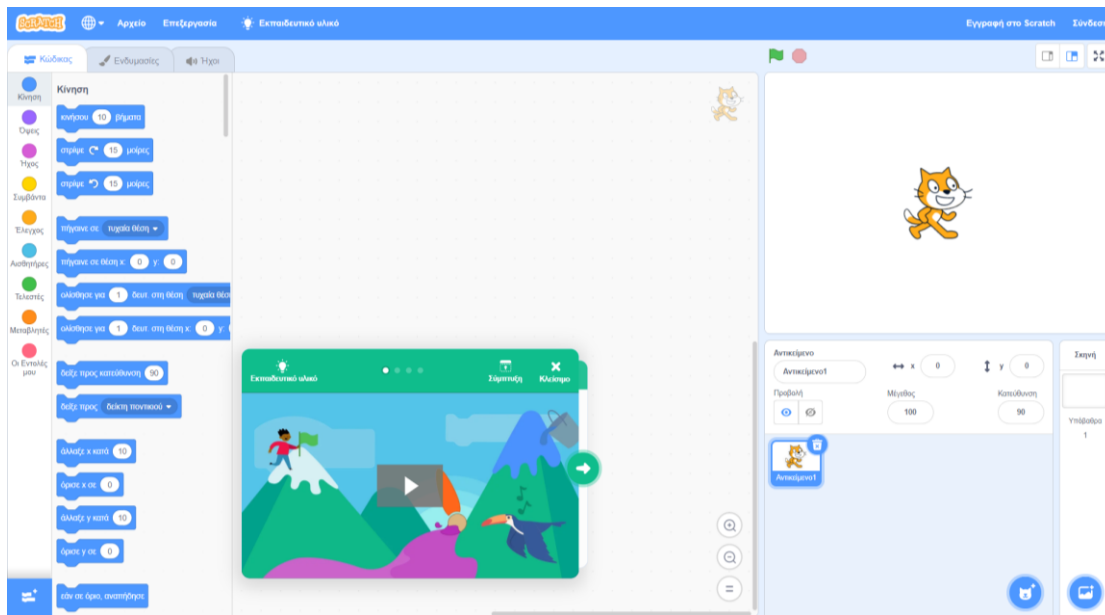
4.4 Scratch

Σίγουρα δεν αποτελεί μια από τις δημοφιλείς γλώσσες προγραμματισμού, όμως για κάποιον που θέλει να «ξύσει» την επιφάνεια της έννοιας προγραμματισμός και να αρχίσει να καταλαβαίνει έννοιες όπως δομές και μεταβλητές με τη μορφή παιχνιδιού, η γλώσσα Scratch είναι το εργαλείο που ταιριάζει απόλυτα. Και δεν χρειάζεται να είναι κάποιος σε ηλικία Δημοτικού για να ασχοληθεί, αλλά και μετά το πέρας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μπορεί να αντιληφθεί κανείς μια ενδεχόμενη αγάπη προς τον προγραμματισμό που αγνοούσε πριν.

Η Scratch αναπτύχθηκε μέσα στο πλαίσιο εφαρμογής ενός σχεδίου που εκτελέστηκε από το MIT (Massachusetts Institute of Technology) μεταξύ 2003-2007 και υποστηρίχθηκε από το Ίδρυμα Εθνικής Επιστήμης (NSF). Ο στόχος αυτού του έργου ήταν, όπως αναφέρθηκε, η ενίσχυση των λιγότερο μορφωμένων μαθητών των μη ανεπτυγμένων κοινωνικών ομάδων, σε σχέση με εκείνους που παρουσιάζουν καλύτερες δεξιότητες στη χρήση τεχνολογίας, που θα τους επέτρεπε στην πράξη να δημιουργήσουν ουσιαστικά προϊόντα κάνοντας χρήση προηγμένων τεχνολογιών. Η Scratch είναι μια προτεινόμενη γλώσσα προγραμματισμού για να αποκτήσει κάποιος που πρωτοξεκινάει τέτοια εκπαίδευση, δεξιότητες αλγοριθμικής σκέψης (Korkmaz, 2016) και γενικά σκέψεις υψηλότερων δεξιοτήτων όπως η ανάλυση, η σύνθεση και η αξιολόγηση (Alkaria & Alhassan, 2017). Στοχεύει ακόμη, στο να αναπτύξει την δημιουργικότητα και την καινοτομία σε παιδιά και ενήλικους που δεν έχουν εμπειρία σε αυτό το πεδίο εφαρμογής (Alkaria & Alhassan, 2017)

Είναι σε θέση λοιπόν, οι μαθητές, να δημιουργήσουν στοιχεία προγράμματος μεταφέροντας και αποθέτοντας γραφικές δομές μπλοκ. Διατάσσοντας τις ανόμοιες εντολές τη μία κάτω από την άλλη ακριβώς και ταιριάζοντας τα γεωμετρικά σχήματα, αποτρέπεται η τάση των μαθητών να κάνουν ορθογραφικά λάθη και απελευθερώνονται από το βάρος να απομνημονεύουν σενάρια εντολών. Δυστυχώς, πολλές προγραμματιστικές δραστηριότητες, άλλων γλωσσών προγραμματισμού, είναι σχεδιασμένες επάνω σε καθόλου ευχάριστες μεταβλητές και πολύ απλές γραφικά διαδικασίες που δεν τις κάνει ελκυστικές. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, αυτό το νέο περιβάλλον προγραμματισμού της Scratch, ευνοεί την εκτέλεση διαδικασιών με νέες εικόνες, κινούμενα σχέδια, μέρη ταινιών και ήχους (Korkmaz, 2016). Εκτός από αυτό, με τη Scratch να είναι ελεύθερα διαθέσιμη στο διαδίκτυο, οι μαθητές και όχι μόνο, μπορούν να δημιουργήσουν δικές τους διαδραστικές ιστορίες, παιχνίδια, κινούμενα σχέδια και να μοιράζονται τα σχέδιά τους με τους συμμαθητές τους στον Ιστό και να ανταλλάσσουν απόψεις (Resnick, 2009). Το περιβάλλον Scratch υποστηρίζει 62 επιλογές γλωσσών. Δεδομένου ότι τα δημιουργημένα έργα στον ιστότοπο Scratch είναι με ανοιχτό κώδικα κωδικοποιημένα, οποιοσδήποτε χρήστης μπορεί να κατεβάσει και να εξετάσει το έργο και να δημιουργήσει επικοινωνία χωρίς γλωσσικούς φραγμούς μεταξύ άλλων χρηστών, ενώ αλληλεπιδρά και σχεδιάζει νέα έργα (Korkmaz, 2016).

Ξεκινώντας, θα πρέπει να μπει ο χρήστης στο επίσημο site της Scratch <https://scratch.mit.edu/>. Πιο κάτω στη σελίδα υπάρχει πληθώρα από έργα και συλλογές που έχουν κάνει χρήστες της γλώσσας ανά τον κόσμο και που ο καθένας μπορεί να μπει μέσα και να δει, αφού τα έχουν μοιραστεί με τα υπόλοιπα μέλη της διαδικτυακής κοινότητας, αλλά και να αλλάξει κάτι αν θέλει. Αν θελήσει ο χρήστης να φτιάξει από το μηδέν το δικό του έργο, αφού πατήσει το κουμπί “Ξεκινήστε να Δημιουργείτε”, θα ξεδιπλωθεί μπροστά του το περιβάλλον της γλώσσας αυτής.

Εικόνα 4.12 - Το περιβάλλον της Scratch

Χρησιμοποιώντας τα μπλοκ που υπάρχουν στα αριστερά της οθόνης, τα αποθέτει στο κεντρικό τμήμα και ανάλογα με την κάθε εντολή και που την τοποθετεί, μπορεί να δημιουργηθεί από μια απλή κίνηση, μέχρι και σε μια ολοκληρωμένη ταινία κινούμενων σχεδίων. Στη διεύθυνση <https://scratch.mit.edu/projects/editor/?tutorial=getStarted> μπορεί ο καθένας να ενημερωθεί, από το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται, για τις διάφορες λειτουργίες που δίνει η Scratch για να είναι σε θέση να φτιάξει το δικό του πρόγραμμα.

Μέσα από τη σελίδα των συχνών ερωτήσεων (FAQ) της γλώσσας (<https://scratch.mit.edu/info/faq>) ενημερώνεται κανείς για τις λειτουργικές διαδικασίες του προγράμματος όπως ότι το Scratch 3.0 είναι η τελευταία γενιά του Scratch, που παρουσιάστηκε στις 2 Ιανουαρίου 2019. Ακόμη, υπάρχουν οδηγίες για το πώς μπορεί να κάνει κάποιος εγγραφή στη σελίδα κι έπειτα πληροφορεί ότι το Scratch λειτουργεί στους περισσότερους σύγχρονους φυλλομετρητές σε σταθερούς υπολογιστές, φορητούς υπολογιστές, και τάμπλετ. Μπορεί ο καθένας να δει έργα σε κινητά τηλέφωνα, αλλά προς το παρόν δεν μπορεί να δημιουργήσει ή να επεξεργαστεί έργα σε τηλέφωνα. Τέλος από εκπαιδευτικής σκοπιάς ένας λογαριασμός εκπαιδευτικού στο Scratch παρέχει σε εκπαιδευτικούς και άλλους εκπαιδευτές επιπρόσθετα χαρακτηριστικά για να διαχειρίζονται τη συμμετοχή των μαθητών τους στο Scratch, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας να δημιουργούν λογαριασμούς μαθητών, να

οργανώνουν τα έργα των μαθητών σε συλλογές, και να παρακολουθούν τα σχόλια των μαθητών.

Η χρησιμότητα που έχει στην τάξη η γλώσσα Scratch είναι ότι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να (εκ)παιδευτούν στην επίλυση προβλημάτων, αρκετοί από αυτούς να καλλιεργήσουν τις δημιουργικές τους ικανότητες αλλά και να αναπτύξουν το αίσθημα της συνεργασίας είτε με συμμαθητές τους από το ίδιο σχολείο, είτε με άλλους από διαφορετικά σχολεία. Ουσιαστικά το ενδιαφέρον που προκαλεί η ενασχόληση με αυτή τη γλώσσα είναι ότι οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες οι οποίες θα τους είναι απαραίτητες για τη σύγχρονη εποχή όπως το να σκέφτονται δημιουργικά, να επικοινωνούν καθαρά, να αναλύουν συστηματικά, να συνεργάζονται αποτελεσματικά, να σχεδιάζουν επαναλαμβανόμενα και να μαθαίνουν διαρκώς (Lifelong Kindergarten Group, 2007).

Αλλά τι πραγματικά μαθαίνουν όσοι ασχολούνται με δημιουργίες ιστοριών, κινουμένων σχεδίων, παιχνιδιών, μουσικής και τέχνης με το Scratch; 1) Πρώτα απ' όλα μαθαίνουν να αναπτύσσουν μαθηματικές και υπολογιστικές ιδέες επειδή καθώς οι μαθητές δημιουργούν προγράμματα εξελίσσουν βασικές υπολογιστικές αντιλήψεις όπως οι επαναλήψεις και οι υποθέσεις, ενώ παράλληλα κατανοούν σημαντικές μαθηματικές έννοιες όπως συντεταγμένες, μεταβλητές και τυχαίοι αριθμοί. 2) Επίσης ενώ δουλεύουν επάνω σε σχέδια του Scratch, μαθαίνουν για τη διαδικασία του σχεδιασμού. Τυπικά ο μαθητής θα ξεκινήσει με μια ιδέα, θα δημιουργήσει ένα πρωτότυπο, θα πειραματιστεί μαζί του, θα το διορθώσει όταν κάτι δεν πάει καλά, θα πάρει ανατροφοδότηση από άλλους και θα το επανασχεδιάσει. 3) Η ενασχόληση με το Scratch επιπλέον επιφέρει και μια μεγαλύτερη ευχέρεια με τη ψηφιακή τεχνολογία. Στην προκειμένη περίπτωση ευχέρεια σημαίνει ότι πρέπει να μάθουν οι μαθητές όχι μόνο να αλληλοεπιδρούν με τον υπολογιστή αλλά επίσης να δημιουργούν κάτι με αυτόν. Φυσικά οι περισσότεροι από τους μαθητές δε θα γίνουν επαγγελματίες προγραμματιστές, αλλά μαθαίνοντας να προγραμματίζουν, ο καθένας αποκομίζει οφέλη όπως: τους ενεργοποιεί να εκφράζονται πιο ολοκληρωμένα και δημιουργικά, τους βοηθάει να αναπτυχθούν ως λογικά σκεπτόμενα όντα και τους βοηθάει να κατανοούν τις λειτουργίες των νέων τεχνολογιών που συναντούν παντού στις καθημερινές τους ζωές (Lifelong Kindergarten Group, 2007).

Ως επίλογο αυτού του κεφαλαίου, θα έλεγε κανείς ότι η τεχνολογία αποτελεί ισχυρό εργαλείο και μέσο διδασκαλίας στα χέρια ενός εκπαιδευτικού. Κι αυτό γιατί η όλη διαδικασία οπτικοποίησης που προσφέρει, κάνει τη μάθηση πιο εύκολη και σίγουρα πιο ευχάριστη. Παράλληλα παρέχει στους εκπαιδευτικούς τα εφόδια να διδάξουν «παίζοντας» με τις έννοιες και τις διαδικασίες της διδασκαλίας, αφού πλέον γνωρίζουν πως έτσι το μάθημα γίνεται πιο ενδιαφέρον για τους μαθητές τους, κάτι που δίνει και σε αυτούς τη δυνατότητα να το εξελίξουν ακόμη καλύτερα.

5. ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ

Είναι αλήθεια πως τον Μάρτιο του 2020, εξαιτίας των αλλαγών που επήλθαν στην παγκόσμια κοινότητα λόγω της πρόσφατης πανδημίας, η Ελλάδα και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας (εξ)αναγκάστηκε να ανακατασκευάσει τους παραδοσιακούς πυλώνες της εκπαίδευσης και να στηριχθεί αποκλειστικά και μόνο (λόγω των συνθηκών), στην τηλεκπαίδευση σε συγκλονιστικά σύντομο χρονικό διάστημα ξεκινώντας αρχικά το σύστημα αυτό σε μαθητές της Γ Λυκείου. Ακολουθεί δήλωση της Υπουργού Παιδείας κας Νίκη Κεραμέως στη δημόσια ελληνική τηλεόραση, στις 13-03-2020, που ουσιαστικά ανοίγει την πόρτα στο νέο είδος μάθησης που ο καιρός θα δείξει αν ήρθε για να μείνει ή είναι απλά παροδικό: *«Εγκαινιάζουμε σήμερα νέα ψηφιακά εργαλεία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τα οποία οργανώθηκαν άμεσα για να εξυπηρετήσουν τις έκτακτες ανάγκες που προκάλεσε η αναστολή λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών, εξ αιτίας του κορωνοϊού. Η παρούσα κρίση μάς έφερε ενώπιον μίας πρόκλησης: να δράσουμε γρήγορα, ώστε να καταφέρουμε να διατηρήσουμε την επαφή των μαθητών, σπουδαστών και φοιτητών μας με την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και να αξιοποιήσουμε παράλληλα τη δυνατότητα για περαιτέρω καλλιέργεια και εμπάθυνση των ψηφιακών δεξιοτήτων όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας. Απευθυνόμαστε σε κάθε εκπαιδευτικό, σε κάθε μαθητή-σπουδαστή-φοιτητή, σε κάθε γονέα, καλώντας τους όλους να αγκαλιάσουν αυτή την προσπάθεια, να συμμετάσχουν στην εξ αποστάσεως διδασκαλία και να αποκομίσουν όλα τα οφέλη που μπορεί να τους προσφέρει. Έχουν να γίνουν πολλά, αλλά μπορούμε με τη συμβολή όλων μας. Ευχαριστώ θερμά τους παρόχους των νέων, δωρεάν, ψηφιακών εργαλείων, αλλά και όσους*

εργάστηκαν άοκνα, ώστε σε λίγες μέρες να ετοιμαστεί η υποδομή μίας καινοτόμου εκπαιδευτικής εμπειρίας. Όλοι μαζί θα ξεπεράσουμε και αυτή τη δυσκολία, βγαίνοντας νικητές.» (Κεραμέως, 2020)

Την ώρα που γράφεται αυτή η διπλωματική, ο όρος τηλεκπαίδευση ή εκπαίδευση εξ αποστάσεως αποτελεί κομμάτι της καθημερινότητας. Έχει γίνει ή τείνει να γίνει αναγκαιότητα. Τι σημαίνει ο όρος αυτός και τι περιλαμβάνει κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας;

5.1 Τηλεκπαίδευση – Ορισμός και συνθήκες της

Η πρώτη προσπάθεια στην αγγλική γλώσσα για να καθοριστεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και να διατυπωθεί μια θεωρία για αυτήν, εμφανίστηκε το 1972. Αργότερα αυτό έγινε γνωστό ως η θεωρία της συναλλακτικής απόστασης. Αυτό που αναφέρθηκε στην πρώτη αυτή θεωρία είναι ότι «η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι απλώς ένας γεωγραφικός διαχωρισμός των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτικών, αλλά, το πιο σημαντικό, ότι είναι μια παιδαγωγική αντίληψη (Moore, 1997). Είναι μια έννοια που περιγράφει το σύμπαν των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητευόμενων που υπάρχει όταν οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές χωρίζονται από το χώρο και / ή από το χρόνο. Αυτό το σύμπαν των σχέσεων μπορεί να ταξινομηθεί σε μια τυπολογία που διαμορφώνεται γύρω από τις πιο στοιχειώδεις δομές του πεδίου και συγκεκριμένα, τη δομή των διδακτικών προγραμμάτων, την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικών, καθώς και τη φύση και το βαθμό που μπορεί να αυτοκατευθυνθεί ο εκπαιδευόμενος (Moore, 1997)

Τηλεκπαίδευση είναι η εκπαίδευση ενός συνόλου ατόμων από απόσταση (τηλε=μακριά και εκπαίδευση), δηλαδή ο εκπαιδευτής με τους εκπαιδευόμενους βρίσκονται σε απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές. Σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης γίνεται χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών για την διάχυση της γνώσης από τον εκπαιδευτή προς τους εκπαιδευόμενους, η οποία πραγματοποιείται μέσα σε ένα ευέλικτο περιβάλλον όπου οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν τον τρόπο, τον τόπο, τον χρόνο και την ποσότητα της γνώσης που θέλουν να πάρουν (Θωμόπουλος & Κουλοχέρη, 2009). Η πρόσβαση στην οποιαδήποτε υπηρεσία τηλεκπαίδευσης γίνεται με τη χρήση ενός απλού φυλλομετρητή (web browser) χωρίς την απαίτηση

εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων μέσα από ένα περιβάλλον εκπαίδευσης στο οποίο έχουν πρόσβαση και ο διδάσκων και οι εκπαιδευόμενοι. Αυτό το περιβάλλον θα πρέπει να περιλαμβάνει: α) Πρόσθετο υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό, β) Ομάδες συζητήσεων στο πρότυπο των Internet Newsgroups, γ) Επικοινωνία με ηλεκτρονική αλληλογραφία και δ) Εφαρμογές αξιολόγησης και αυτό-αξιολόγησης των εκπαιδευομένων. (Κεφάλαια, Δημητρίου, & Χειλάς, 2006)

Επιπλέον, ένα είδος ηλεκτρονικής τάξης (e-class) που να χρησιμοποιεί και να εφαρμόζει οποιαδήποτε λειτουργία ή παροχή μιας κλασικής τάξης, είναι δυνατόν να δημιουργηθεί με βάση τα υπάρχοντα μέσα της τηλεεκπαίδευσης. Αυτές οι λειτουργίες-παροχές μπορεί να είναι η υποβολή ερωτήσεων και η άμεση απάντησή τους, η παράδοση των διαλέξεων, η επίλυση των ασκήσεων οι οποίες θα παραδίδονται ηλεκτρονικά από τους εκπαιδευόμενους, αλλά και οι συζητήσεις για το οτιδήποτε αφορά το μάθημα. Συνοψίζοντας, υπάρχουν οφέλη τόσο σε οικονομικό, όσο και σε ποιοτικό επίπεδο, που καθιστούν την τηλεεκπαίδευση παγκοσμίως, ένα αρκετά χρήσιμο εργαλείο.

Γιατί θα μπορούσε η τηλεεκπαίδευση να είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την παιδεία στην Ελλάδα; Κυρίως γιατί όπως είναι η γεωγραφική κατανομή της χώρας μας, αυτομάτως γίνεται πολύ ελκυστική και ίσως και απαραίτητη επειδή μπορεί πλέον να υπάρξει εκπαίδευση ατόμων με περιορισμένο διαθέσιμο χρόνο, αλλά και που μπορεί συγχρόνως να βρίσκονται σε απομακρυσμένα σημεία της χώρας (Βαμβουκάκη & Σταματάκη, 2009). Παράδειγμα έχουμε πολλά νησιά και κάποια από αυτά απομακρυσμένα και ίσως με ελάχιστες ακτοπλοϊκές γραμμές και συνδέσεις με την ηπειρωτική χώρα ή στην καλύτερη περίπτωση με μεγαλύτερα νησιά. Επίσης πολλά χωριά είναι εγκατεστημένα σε ορεινές περιοχές, δυσπρόσιτες, που το χειμώνα ίσως και να απομονώνονται. Ως αποτέλεσμα αυτών, το διδακτικό προσωπικό σε αυτά τα μέρη είναι σε έλλειψη που συνεπάγεται χαμένες διδακτικές ώρες.

Κύριοι τομείς εφαρμογής της τηλεεκπαίδευσης είναι η Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η Ανώτατη Εκπαίδευση, η Δια Βίου Εκπαίδευση, τα άτομα με Ειδικές Ανάγκες που ίσως είναι περιορισμένα στο σπίτι, οι Χώροι Εργασίας και γενικά ο οποιοσδήποτε επαγγελματικός χώρος και κλάδος που τη χρησιμοποιεί για να εκπαιδεύσει τους εργαζόμενους από απόσταση είτε για να ανανεώσουν τις γνώσεις των εργαζομένων ή που απλά επιθυμούν τη δια βίου εκπαίδευση. Επίσης εφαρμόζεται

και από άτομα με χρονικούς περιορισμούς για την παρακολούθηση μαθημάτων όπως για παράδειγμα γυναίκες που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν σε κάποια συγκεκριμένη στιγμή λόγω οικογενειακών ή επαγγελματικών υποχρεώσεων.

5.2 Μορφές Τηλεκπαίδευσης: Σύγχρονη και Ασύγχρονη

Οι μορφές που συναντά κανείς σε αυτού του είδους την εκπαίδευση, την εξ αποστάσεως, είναι δύο και αναλόγως του χρόνου επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου χρησιμοποιείται αυτή που βολεύει κάθε φορά περισσότερο είτε τη μία, είτε την άλλη πλευρά. Είναι η σύγχρονη και η ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση.

5.2.1 Σύγχρονη Τηλεκπαίδευση

Η Σύγχρονη τηλεκπαίδευση είναι η απ' ευθείας και ταυτόχρονη διδασκαλία και μετάδοση μαθήματος σε πραγματικό χρόνο, από τον εκάστοτε εκπαιδευτικό προς τους μαθητές του, οι οποίοι παρακολουθούν το μάθημα ζωντανά μέσα από μια ηλεκτρονική πλατφόρμα, είτε είναι από υπολογιστή, είτε από κινητό, είτε από tablet, από διαφορετικό χώρο και κατά τη διάρκειά της μπορούν να ανταλλάσσουν τόσο απόψεις όσο και εκπαιδευτικό υλικό όπως η δυνατότητα ανταλλαγής αρχείων, και ηλεκτρονικού μαυροπίνακα. (Κεφάλα, Δημητρίου, & Χειλάς, 2006). Θεωρείται ως η προέκταση της παραδοσιακής διδασκαλίας και η χρήσης της από εκπαιδευτικούς και μαθητές είναι ανοδική.

Πλεονεκτήματα αυτής μπορούν να είναι η δυνατότητα αποστολής προσκλήσεων σε νέους μαθητές μέσω της εικονικής τάξης, η συνομιλία σε πραγματικό χρόνο μεταξύ μαθητών και καθηγητή, η δυνατότητα πρόσβασης σε πηγές γνώσης όπως μουσεία, ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες κ.α., κάτι που θα ήταν δύσκολο υπό άλλες συνθήκες, η παρακολούθηση συζητήσεων στην εικονική τάξη και φυσικά η εισαγωγή κειμένου, παρουσιάσεων και αρχείων (Tsapalis, 2020).

5.2.2 Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση

Από την άλλη πλευρά, η Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση είναι η διδασκαλία κατά την οποία ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει σε διαφορετικό χρόνο από τη διαδικασία παράδοσης του μαθήματος ή δημιουργίας υλικού από τον εκπαιδευτικό. Οι μαθητές έχουν πρόσβαση σε μαθησιακό υλικό μέσω διαδικτύου και δεν απαιτείται η ταυτόχρονη

συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών, δεν είναι δηλαδή υποχρεωμένοι να βρίσκονται όλοι μαζί συγκεντρωμένοι την ίδια χρονική στιγμή, στον ίδιο χώρο. (Κεφάλαια, Δημητρίου, & Χειλάς, 2006). Επιλέγουν οι μαθητές μόνοι τους τη χρονική στιγμή που θα ξεκινήσουν την εκπαίδευσή τους, χωρίς στενά χρονικά όρια τα οποία πολλές φορές καθορίζονται μεταξύ των δύο μερών. Με αυτή λοιπόν τη μορφή εκπαίδευσης δίνεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εργαστούν με το υλικό προς διδασκαλία οπουδήποτε και οποτεδήποτε, έχοντας όμως παράλληλα δυνατότητα ασύγχρονης επικοινωνίας με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες και με τον εκπαιδευτή (Tsapalis, 2020).

Πλεονεκτήματα αυτής της μορφής εκπαίδευσης είναι ότι δεν υπάρχουν φυσικά εμπόδια και γενικά καταργούνται τα γεωγραφικά σύνορα αφού από οποιοδήποτε σημείο του κόσμου κι αν βρίσκεται, την χρονική στιγμή που θέλει να παρακολουθήσει την εκπαίδευση ο μαθητής, μπορεί να το κάνει. Ακόμη εξοικονομείται χρόνος και εκπαιδευτικό προσωπικό (το τελευταίο σε έκτακτες οικονομικές συνθήκες φυσικά). Υπάρχει ευελιξία χρόνου, χώρου και φυσικά στον ρυθμό της μάθησης, αφού ο καθένας μπορεί να παρακολουθήσει όσο μπορεί και αντέχει την εκάστοτε χρονική στιγμή που θα το κάνει. (Αναστασιάδης, 2014, σ. 7). Ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να ανατρέχει ελεύθερα σε όλη την ύλη του μαθήματος και τέλος να συμμετέχει σε συζητήσεις με άλλους μαθητές και καθηγητές μέσω φόρουμ. Σε έρευνες που έχουν γίνει, κυρίως σε σχολεία στην Αμερική, έχει αποδειχθεί ότι οι μαθητές κατανοούν και αφομοιώνουν πολύ πιο εύκολα το μαθησιακό υλικό όταν αυτό τους δίνεται με παραστατικό τρόπο, κάτι το οποίο με τη χρήση των υπολογιστών και των προσφερόμενων τεχνολογιών είναι πλέον εφικτό για όλα τα μαθήματα. Ακόμη το υλικό που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός μπορεί να το ξαναχρησιμοποιήσει και έτσι απλά θα πρέπει να το ανανεώνει-ενημερώνει κάθε φορά και να το εμπλουτίζει όποτε χρειάζεται. Επιπλέον στην ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση δεν υπάρχει περιορισμός στους συμμετέχοντες, κάτι που βρίσκεται σε περιορισμό στην σύγχρονη λόγω του εύρους ζώνης του δικτύου (Κρητικού, 2015, σ. 9)

Στο είδος της Ασύγχρονης εκπαίδευσης ανήκει η Αυτοδιδασκαλία, η Ημιαυτόνομη Εκπαίδευση και η Συνεργαζόμενη Εκπαίδευση. Στην *Αυτοδιδασκαλία* ο κάθε εκπαιδευόμενος θα εκπαιδευτεί μόνος του με όποιο εργαλείο κρίνει ο ίδιος κατάλληλο. Αυτό μπορεί να είναι ένα βιβλίο, το διαδίκτυο ή κάποιο εξειδικευμένο

πρόγραμμα εκμάθησης. Στην *Ημιαυτόνομη Εκπαίδευση* υπάρχει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή είτε μέσω φυσικής παρουσίας στην τάξη, είτε μέσω δικτύου όπως το διαδίκτυο ή το e-mail, είτε μέσω βίντεο-συσκέψεων όπως στην σύγχρονη εκπαίδευση (Μπουρλετίδης, 2010). Τέλος, στην *Συνεργαζόμενη Εκπαίδευση* η επικοινωνία εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων γίνεται ασύγχρονα κι ενώ οι εκπαιδευόμενοι μελετούν στο δικό τους χώρο και χρόνο, τίθενται συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια από τον εκπαιδευτή που πρέπει να ολοκληρωθεί η διαδικασία της εκπαίδευσης μέσω της παράδοσης των εργασιών ή οτιδήποτε άλλο είναι απαραίτητο. (Κεφάλαια, Δημητρίου, & Χειλάς, 2006)

Για την υλοποίηση των μαθημάτων, δεν είναι απαραίτητο να εφαρμόζεται η σύγχρονη ανεξάρτητα της ασύγχρονης και αντιστρόφως επειδή δεν τίθεται θέμα ανταγωνισμού της μίας προς την άλλη. Αντιθέτως, είναι απαραίτητη η αλληλοσυμπλήρωσή τους και με αυτό τον τρόπο να αποκομίζονται τα μεγαλύτερα δυνατά πλεονεκτήματα και των δυο μορφών τηλεεκπαίδευσης. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν να γίνει μια εισήγηση χρησιμοποιώντας υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης κι έπειτα το εκπαιδευτικό υλικό όπως σημειώσεις, ασκήσεις ή και το βίντεο του μαθήματος να διανεμηθούν από υποδομές υποστηριζόμενες από την ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση. Ακόμη, σε μαθήματα ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης είναι δυνατόν κατά καιρούς να υλοποιούνται κάποιες ώρες τηλεδιάσκεψης, για την άμεση επικοινωνία εκπαιδευτή-εκπαιδευμένων. (Καλουτάς, 2019). Έτσι, μόνο με την αλληλοσυμπλήρωση των μορφών αυτών της τηλεεκπαίδευσης μπορεί να επιτευχθεί η τέλεια εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για τους εκπαιδευόμενους.

5.3 Οφέλη αλλά και προβληματισμοί με την τηλεεκπαίδευση

Γιατί να χρησιμοποιηθεί η τηλεεκπαίδευση σε αντίθεση με την παραδοσιακή; Σύμφωνα κυρίως και με τη διεθνή εμπειρία, τα πλεονεκτήματα και οι πτυχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι αρκετά και μπορούν να υποβοηθήσουν, να συμπληρώσουν και να υποστηρίξουν τη διαδικασία μάθησης και έτσι, ως αποτέλεσμα, να αυξήσουν την ευελιξία και τη διαδραστικότητα στο χώρο της Παιδείας. Όσο πιο εξελιγμένες είναι οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης, τόσο πιο αναβαθμισμένη είναι η επικοινωνία των συμμετεχόντων, προσεγγίζοντας ολοένα και περισσότερο την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη (Καλουτάς, 2019).

Οι λειτουργίες που είναι σε θέση ένας εκπαιδευτικός να χρησιμοποιήσει κατά τη διάρκεια του εξ' αποστάσεως μαθήματος είναι η εγγραφή χρήστη, το ημερολόγιο μαθημάτων, η ροή κατάρτισης, η διαχείριση χρηστών, η αξιολόγηση και η παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευόμενων, οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης με τη χρήση δικτυακών εφαρμογών (όπως τα forums, chat-rooms, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και ενισχύεται η συνεργατική μάθηση των εκπαιδευόμενων με την ανταλλαγή αρχείων και γενικά τη συμμετοχή τους σε projects διαδικτυακά. Επιπρόσθετα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να εμπλουτίζει και να ανανεώνει το υλικό μιας μαγνητοσκοπημένης διάλεξης με περισσότερες παραπομπές, περισσότερη βιβλιογραφία και να δίνει τη δυνατότητα για περαιτέρω συζήτηση και σχολιασμούς όχι άμεσα αλλά σε χρόνους μάθησης του κάθε εκπαιδευόμενου. Και εννοείται πως η τηλεκπαίδευση μπορεί να παρέχει και τη διενέργεια εξετάσεων, με δυνατότητα και αυτόματων αποτελεσμάτων. Έτσι δίνεται στον εκπαιδευτικό η δυνατότητα ενός εκπαιδευτικού πακέτου με αρκετά χρήσιμα εργαλεία και μέσα για την αρτιότερη και πιο κατανοητή διδασκαλία του. Επιπλέον όταν ο εκπαιδευτικός θέλει να παρακολουθεί την πρόοδο των μαθητών του άμεσα, δηλαδή την ώρα της διδασκαλίας, μέσω διαδραστικών εργασιών ή ερωτήσεων, δεν μπορεί να το κάνει με τη παραδοσιακή εκπαίδευση γιατί εκεί επικεντρώνεται κυρίως στην διδασκαλία του και στην αλληλεπίδραση με τους μαθητές του. Και φυσικά δε χρειάζεται να βρίσκονται όλοι στον ίδιο χώρο και αυτό είναι που διευκολύνει τον οποιοδήποτε έχει πρόβλημα πρόσβασης σε χώρους που διαχρονικά παραδίδονται τα μαθήματα. Κάποιες από αυτές τις συνθήκες φυσικά δεν υπάρχουν και δεν μπορούν να γίνουν εκ των πραγμάτων στην παραδοσιακή, δια ζώσης εκπαίδευση

Από την άλλη πλευρά βεβαίως, στην τηλεκπαίδευση, δεν υπάρχει αμεσότητα των δύο μερών, εκπαιδευτικών και μαθητών. Ο οποιοσδήποτε που θέλει να ρωτήσει και να μάθει κάτι την δεδομένη στιγμή, φυσικά δεν μπορεί να πάρει άμεσα απάντηση και θα πρέπει να περιμένει ώσπου να το δει ο εκπαιδευτικός και αναλόγως σύμφωνα με το χρόνο που μπορεί να διαθέσει, να απαντήσει. Αν και στη σύγχρονη τηλεκπαίδευση, η οθόνη τείνει να αντικαταστήσει τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή, στην ασύγχρονη, το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο γιατί η μόνη επικοινωνία των δύο μερών είναι από γραπτά μηνύματα και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ακόμη αρκετοί μαθητές, δεν είναι και τόσο εξοικειωμένοι με τη συγκεκριμένη τεχνολογία και έτσι γίνεται όλο και πιο απρόσωπη η διαδικασία γι' αυτούς. Όσο για τους

εκπαιδευτικούς, σίγουρα επιβαρύνονται περισσότερο με τη δημιουργία όλου αυτού του υλικού και της προετοιμασίας του μαθήματος, εκτός των εκπαιδευτικών ωρών και αν δεν είναι κι αυτοί εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες επιβάλλεται η ύπαρξη κάποιου διαχειριστή ή τεχνικού για την επίλυση διαφόρων προβλημάτων που εμποδίζουν την ομαλή διεξαγωγή του μαθήματος (Κρητικού, 2015, σ. 10). Παράδειγμα τέτοιο είναι όταν ένα διαγώνισμα στο χαρτί δεσμεύει έναν εκπαιδευτικό για να το διορθώσει όχι πάνω από 5-6 λεπτά, το να το στείλουν σε φωτογραφία ή σε μορφή .pdf οι μαθητές, θα του χρειαστεί σίγουρα περισσότερο. Όπως αναφέρει σε συνέντευξή του στις 12-03-2020, στην ενημερωτική εκπαιδευτική ιστοσελίδα www.esos.gr, ο καθηγητής Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, στο ΕΑΠ Αντώνης Λιοναράκης και κοσμήτορας της σχολής του: *«η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι κάτι που αποφασίζεις σε μια μέρα και την επόμενη υλοποιείς. Απαιτεί προετοιμασία, σχεδιασμό, διδακτικούς και μαθησιακούς στόχους, μαθησιακό υλικό, ορισμούς επικοινωνιακών αλληλεπιδράσεων»* (Λιοναράκης, 2020). Θα λέγαμε, λοιπόν, ότι το εξ' αποστάσεως μάθημα δεν μπορεί να γίνει με πρόχειρες και συνοπτικές διαδικασίες, χρειάζεται προετοιμασία από πολύ νωρίς, ίσως και από το νηπιαγωγείο, ώστε ο μαθητής να μάθει να πειθαρχεί σε μια υποχρέωση – δυνατότητα, όπου ο δάσκαλος δεν είναι παρών.

Συνοψίζοντας έτσι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά της ηλεκτρονικής μάθησης, παρατίθενται συγκεντρωτικά παρακάτω.

ΘΕΤΙΚΑ:

- ✓ Το εκπαιδευτικό υλικό είναι πάντοτε διαθέσιμο στους εκπαιδευόμενους οι οποίοι οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας μπορούν να μπαίνουν στην ηλεκτρονική τάξη αρκεί να έχουν οποιαδήποτε ηλεκτρονική συσκευή που συνδέεται στο διαδίκτυο.
- ✓ Οι υπηρεσίες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως στο ενδεχόμενο μιας πανδημίας, μπορούν με ασφάλεια να μετριάσουν τις συνέπειές της στο μαθητικό πληθυσμό, στην οικογενειακή γαλήνη και στον εθνικό προϋπολογισμό αφού η εκπαιδευτική διαδικασία συνεχίζεται απρόσκοπτα και χωρίς κίνδυνο από το σπίτι. (Μπουρλετίδης, 2010)
- ✓ Δεν υπάρχει απαίτηση οργανωμένων χώρων εκπαίδευσης και είναι διαθέσιμο όπου και να είμαστε.

- ✓ Το περιεχόμενο που παρέχεται είναι πιο ελκυστικό, παραστατικό, δίχως να κουράζει τους εκπαιδευόμενους, αφού μπορεί να είναι και αλληλεπιδραστικό με διάφορα πολυμέσα, όπως βίντεο, ήχο, εικόνες. Μπορεί όμως να είναι και πλούσιο, αφού μπορεί και να ανανεώνεται και να εμπλουτίζεται κάθε φορά. Έτσι το περιεχόμενο της εκπαίδευσης μπορεί και βελτιώνεται αλλά ταυτόχρονα να γίνεται και πιο αποτελεσματικό.
- ✓ Υπάρχει περισσότερος χρόνος από τους εκπαιδευόμενους στο να επεξεργαστούν κάποια ιδέα ή σκέψη, αφού δεν καλούνται να απαντήσουν αμέσως σε κάποιο θέμα αλλά έχουν χρόνο να ερευνήσουν βιβλιογραφία ή σχετικές αναφορές στο διαδίκτυο. Φυσικά έτσι, γίνονται οι εκπαιδευόμενοι πιο ενεργοί αφού είναι πιο σίγουροι σε αυτό που θα αναφερθούν χωρίς το φόβο της απόρριψης
- ✓ Ευνοείται η συμμετοχική μάθηση είτε μέσω των χώρων συζητήσεων (chat rooms), είτε άλλων εργαλείων, αλλά και η δυνατότητα πρόσβασης σε άλλους εκπαιδευτές είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, είτε μέσω συνεδρίων ιστού (web conference) κ.α
- ✓ Παρέχεται η δυνατότητα της εκπαίδευσης σε άτομα με ειδικές ανάγκες που πιθανώς να μην έχουν τη δυνατότητα μετακίνησης στους εκπαιδευτικούς χώρους. Παράλληλα ευνοούνται και τα άτομα εκείνα που δεν έχουν το χάρισμα της άμεσης σκέψης ή λόγω χαρακτήρα δεν μετέχουν ενεργά σε μια ζωντανή συζήτηση

ΑΡΝΗΤΙΚΑ:

- ✓ Σε πολλές περιπτώσεις, ακόμη και αυτή η τεχνολογία που στις μέρες μας φαίνεται απλή και προσιτή, να μην είναι για αρκετούς εκπαιδευόμενους και να φαντάζει ακριβή. Έτσι, μπορεί να απομονώνει και να αποκλείει αρκετούς εκπαιδευόμενους που δεν αντέχουν οικονομικά να την έχουν.
- ✓ Χάνεται η φυσική, παραδοσιακή αλληλεπίδραση της αίθουσας και της άμεσης επαφής και με τους εκπαιδευτικούς αλλά και με τους υπόλοιπους συν-εκπαιδευόμενους που είναι κι αυτό ένα κομμάτι κοινωνικοποίησης. Έτσι

πιθανόν και να αυξάνεται η αίσθηση απομόνωσης που μπορεί να αισθάνονται οι εκπαιδευόμενοι.

- ✓ Η έλλειψη οπτικής ένδειξης από την πλευρά του εκπαιδευτικού για την κατανόηση ή μη του εκπαιδευτικού περιεχομένου από τους μαθητές του, έτσι ώστε πιθανόν να αναπροσαρμόσει τη διδασκαλία του, αλλά και η αδυναμία άμεσης απάντησης από τον διδάσκοντα σε τυχόν απορίες.
- ✓ Οι περιορισμένες, ανάλογα τη γεωγραφική περιοχή, δυνατότητες του δικτύου, που καθιστούν προβληματική ή ίσως και αδύνατη αυτού του είδους την εκπαίδευση. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί η αδυναμία προσπάθειας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, σε περίοδο καραντίνας λόγω πανδημίας, των εκπαιδευτικών Α/Βάθμιας και Β/Βάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, έπειτα από απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, επειδή δεν άντεχε το σύστημα τόσους πολλούς χρήστες ταυτόχρονα.
- ✓ Θεσμικά, ακόμη, δεν υπάρχει η μέριμνα του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος που να καλύπτει την παροχή διαβαθμισμένων τίτλων σπουδών (πτυχία, μεταπτυχιακά) μέσω εκπαίδευσης εξ αποστάσεως (Μπουρλετίδης, 2010).
- ✓ Δημιουργείται η ανάγκη επανεκπαίδευσης του εκπαιδευτικού διότι οι γνώσεις του όσο περνάν τα χρόνια θα πρέπει να ανανεώνονται εξαιτίας των ολοένα επανεμφανιζόμενων νέων εργαλείων και πλατφορμών που υποστηρίζουν την τηλεεκπαίδευση καλύτερα. Άρα απαιτείται επιπλέον χρόνος και πόροι για τη διαδικασία αυτή (Αντωνοπούλου, Βούρβαχη, & Γεωργομάνος, 2015)
- ✓ Τίθεται θέμα αξιοπιστίας όσον αφορά την αξιολόγηση, αφού δεν μπορεί να είναι σε θέση ο εκπαιδευτικός να είναι βέβαιος αν την αξιολόγηση την πραγματοποίησε ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος και όχι κάποιος άλλος. (Αντωνοπούλου, Βούρβαχη, & Γεωργομάνος, 2015)
- ✓ Τέλος, η δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου από τους εκπαιδευτικούς μπορεί να είναι δύσκολη υπόθεση, για κάποιους που δεν είναι ακόμη τόσο εξοικειωμένοι με αυτά τα συστήματα αλλά και δαπανηρή κυρίως στην διαδικασία της σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης

Σαν συμπέρασμα όλων αυτών των δεδομένων, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η εκπαίδευση πρέπει να έχει και τις δυο μορφές και την παραδοσιακή-δια ζώσης αλλά και την εξ αποστάσεως και η μια να συνεπικουρεί την άλλη. Ούτε η εξ αποστάσεως θα πρέπει να αντικαταστήσει την παραδοσιακή, αλλά ούτε και οι υπέρμαχοι της δια ζώσης να δαιμονοποιούν την τηλεεκπαίδευση. Η συνύπαρξη και των δυο μορφών εκπαίδευσης, με τους κατάλληλους εκπαιδευτικούς που θα υποστηρίζουν την «ένωση» αυτή, ίσως φέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα για τους εκπαιδευόμενους.

6. ΑΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Η έλευση του ιού COVID-19, αποτέλεσε ανάγκη και αφορμή για να αποκτήσει για πρώτη φορά ψηφιακές δεξιότητες, κοινό που δεν είχε τη δυνατότητα, κυρίως από άποψης χρόνου, νωρίτερα. Και για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες ήταν η ιδανική λύση που υπήρχε αφού εφαρμόζουν την ηλεκτρονική μάθηση για παραπάνω από 10 χρόνια. Τα MOOCs (Massive Online Open Course-ware) δηλαδή τα ανοιχτού περιεχομένου προς το κοινό διαδικτυακά μαζικά μαθήματα, επιτρέπουν στους μαθητές να λάβουν εκπαίδευση από τα καλύτερα ιδρύματα από την άνεση του σπιτιού τους. Στο μακρινό παρελθόν, υπήρχαν μόνο λίγες διαδικτυακές πλατφόρμες μάθησης αλλά σήμερα το Διαδίκτυο βρίθει από τέτοιες, καθιστώντας πολλές φορές δύσκολο για τους μαθητές να επιλέξουν την ιδανική για αυτούς (TechGig Correspondent, 2020).

Ενδεικτικά παρατίθενται 4 βήματα που θα μπορούσε ένας εν δυνάμει μαθητής να ακολουθήσει για να επιλέξει την καλύτερη διαδικτυακή πλατφόρμα μάθησης για αυτόν: Το **πρώτο** είναι η διάρκεια των μαθημάτων. Το Διαδίκτυο είναι γεμάτο από επιλογές. Μπορεί κάποιος να αναζητήσει ηλεκτρονικά μαθήματα με βάση τη διάρκειά τους. Οι μορφές σύντομων μαθημάτων έχουν περιεχόμενο διαιρεμένο σε 2-3 λεπτά. Κάτι τέτοιο βοηθά στην καλύτερη κατανόηση και η ολοκλήρωση των μαθημάτων γίνεται ευκολότερη. **Δεύτερο** βήμα είναι το πρακτικό περιεχόμενο. Είναι σημαντικό να γίνει ένας έλεγχος πρώτα αν το περιεχόμενο των μαθημάτων δεν είναι μόνο θεωρητικό.

Η πρακτική και μη ακαδημαϊκή γνώση είναι επωφελής για την ανάπτυξη των σωστών δεξιοτήτων. Σε μια ενδεχόμενη μελλοντική εργασία στον πραγματικό κόσμο, η πρακτική γνώση αποδεδειγμένα είναι πιο σημαντική. Το **τρίτο** βήμα είναι η βιβλιοθήκη διαδικτυακών μαθημάτων. Ο χρήστης θα πρέπει να έχει πρόσβαση στη βιβλιοθήκη διαδικτυακών μαθημάτων που καλύπτουν τις ευρείες δεξιότητες. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί η ζήτηση της αγοράς και να επιλέγονται ανάλογα μαθήματα ηλεκτρονικής μάθησης. Εάν η βιβλιοθήκη μαθημάτων είναι εύχρηστη, μπορεί ο εκάστοτε μαθητής να υποβάλει αμέσως αίτηση για αυτά με βάση τη ζήτηση της αγοράς. **Τέταρτο** και τελευταίο βήμα επιλογής της κατάλληλης πλατφόρμας ηλεκτρονικών μαθημάτων είναι η δυνατότητα συνομιλίας με συναδέλφους-συμμαθητές. Τα μαθήματα πιστοποίησης μπορεί να είναι εκτεταμένης διάρκειας, για αυτό καλό είναι πάντα να συμβουλευέται ο χρήστης κάποιον που τα έχει ήδη παρακολουθήσει. Υπάρχει μια πολύ καλή πιθανότητα να ενημερωθεί κάποιος για τα πραγματικά μειονεκτήματα ή τα πλεονεκτήματα της πλατφόρμας μετά από μια συζήτηση με έμπειρους χρήστες (TechGig Correspondent, 2020).

Είναι γεγονός ότι η τηλεεκπαίδευση κερδίζει έδαφος με γοργούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια και στο χώρο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως και στις άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες, πολλά από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μεταλυκειακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα απέκτησαν διάφορων τύπων πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης. Η δομή της πλατφόρμας μπορεί να κυμαίνεται από την δημοσίευση σημειώσεων, μέχρι και την εξ' αποστάσεως παρακολούθηση των μαθημάτων από τους εκπαιδευόμενους.

6.1 Απαιτήσεις, Προϋποθέσεις και Πρακτικές περιβάλλοντος Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης

Καταρχάς προϋπόθεση ύπαρξης περιβάλλοντος ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης είναι να διατίθεται ο αναγκαίος εξοπλισμός από πλευράς εκπαιδευτή για να δημιουργήσει τις βάσεις για τη σωστή εκπαίδευση από μακριά. Φυσικά και οι μαθητές πρέπει αντίστοιχα να διαθέτουν τα ανάλογα μέσα για να μπορούν να έχουν πρόσβαση στο υλικό διδασκαλίας. Έτσι σίγουρα θα χρειαστούν και οι δυο πλευρές έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή με το αντίστοιχο λειτουργικό του σύστημα, Windows, Android κ.α. Ο υπολογιστής αυτός μπορεί να είναι είτε σταθερός, είτε φορητός, είτε

ταμπλέτα, είτε ακόμη και το κινητό τηλέφωνο, αρκεί να υποστηρίζεται η όλη διαδικασία με οποιοδήποτε από αυτά τα μέσα. Μαζί και με τη μνήμη RAM (τουλάχιστον από 2GB και πάνω) και τη σύνδεση στο διαδίκτυο, είναι από τα απολύτως απαραίτητα στοιχεία, δίχως τα οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί η τηλεεκπαίδευση.

Από εκεί και πέρα επιθυμητός είναι και ο εξοπλισμός ήχου και εικόνας, άρα η ύπαρξη μικροφώνου, ηχείων και κάμερας για τη σωστή οπτικοακουστική επικοινωνία. Ανάλογα με τη συσκευή υπολογιστή που θα χρησιμοποιηθεί, μπορεί να υπάρχουν ενσωματωμένα ηχεία και κάμερες, ενώ αν είναι ξεχωριστά θα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά για να υπάρχει ο σωστός ήχος, χωρίς μικροφωνισμούς λόγω της επιστροφής του ήχου από τα ηχεία στα μικρόφωνα και η ανάλογη web κάμερα με μηχανισμό στήριξης για καλύτερη γωνία λήψης (Μπούσιου, Αυγέρης, & Ιωσηφίδου, 2020). Αν και ο ήχος με την εικόνα χρησιμοποιούνται κυρίως στην σύγχρονη τηλεεκπαίδευση, μπορεί να χρειαστούν και ασύγχρονα όταν θελήσει ο εκπαιδευτικός να ανεβάσει κάποιο επεξηγηματικό βίντεο σε ορισμένα κομμάτια της διδασκαλίας του, που θα διευκολύνουν έτσι την κατανόηση από πλευράς μαθητών.

Με βάση λοιπόν τις ανάγκες και τις δραστηριότητες των εκπαιδευόμενων, οι οποίοι είναι και οι χρήστες των συστημάτων ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης, αυτά τα ασύγχρονα περιβάλλοντα πρέπει να διαθέτουν κάποιες βασικές προδιαγραφές για να θεωρούνται ολοκληρωμένα (Καλογεράς, Μπαλαούρας, & Κεφάλαι, 2001):

- υπηρεσία που θα παρέχει το υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό και νέους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτή ή μεταξύ των μαθητών για ανταλλαγή απόψεων, την επίλυση αποριών αλλά και για ενημέρωση
- δυνατότητα παρακολούθησης μαγνητοσκοπημένων μαθημάτων και παροχής υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού εξ αποστάσεως
- υπηρεσία που να παρέχει μόνο on-line μαθήματα με τρόπο ασύγχρονο
- υπηρεσία που να παρέχει κατάρτιση και εκπαίδευση εργαζομένων αλλά και ανέργων εφ' όρου ζωής

Κι ενώ η τηλεεκπαίδευση βασίζεται στο διαδίκτυο και στην πρόσβαση του εκπαιδευτικού υλικού, ορισμένες προϋποθέσεις είναι σημαντικές για τη σωστή

οργάνωση και λειτουργία της. Το κυριότερο όλων είναι η προετοιμασία του εκπαιδευτικού υλικού και γενικά της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Θα πρέπει το εκπαιδευτικό περιβάλλον που θα δημιουργηθεί να είναι πολυμεσικό, να αξιοποιεί και τη λεκτική και την οπτικό-εικονική πλευρά του, διευκολύνοντας με αυτόν τον τρόπο την ικανότητα πρόσληψης, επεξεργασίας, αποθήκευσης και ανάκλησης των πληροφοριών από τους εκπαιδευόμενους κι επίσης οδηγώντας τους στο να επικεντρωθούν στις σημαντικές πληροφορίες (Ραλλιάς & Αναστασιάδης, 2015). Θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να συγγράψει και να διαμορφώσει το υλικό του ανάλογα με τις απαιτήσεις των ενδιαφερόμενων του κι έπειτα να τους ανακοινώσει την ύπαρξη του μαθήματος.

Το υλικό που θα ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να πληροί κάποιες βασικές απαιτήσεις. Όπως το να επιτυγχάνεται για παράδειγμα η αποτελεσματική μάθηση με τη λιγότερη δυνατή βοήθεια από τον εκπαιδευτικό. Θα πρέπει να καθοδηγείται και να ενθαρρύνεται ο μαθητής στη μελέτη από αυτό. Οποσδήποτε το υλικό αυτό θα ενισχύει το μαθητή να μαθαίνει σύμφωνα με το δικό του ρυθμό και να επιλέγει που και πότε θα γίνεται η μελέτη του. Αναμφίβολα, υλικό που δεν επιτυγχάνει την αλληλεπίδραση μαθητή-εκπαιδευτικού, δε μπορεί να θεωρηθεί πετυχημένο. Να δίνει το κίνητρο για συνεργατικούς τρόπους μάθησης και να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι να αυτοαξιολογούνται σε ελάχιστο χρόνο, κάτι που θα λιγοστέψει την πιθανότητα μελλοντικών λαθών. Τέλος οτιδήποτε θα μπορούσε να δυσκολέψει τη διδασκαλία σε πραγματικό χρόνο, όπως για παράδειγμα η κατανόηση εννοιών ή οποιοδήποτε δύσκολο κομμάτι της ύλης του μαθήματος, τώρα θα μπορεί ο εκπαιδευτικός να το απλοποιήσει με τα κατάλληλα παραδείγματα και να βοηθήσει στην κατανόηση δύσκολων σημείων με βάση το υλικό που θα σχεδιάσει (Νίκου, 2012).

Οι εκπαιδευτικοί στην προκειμένη περίπτωση θα έχουν το ρόλο του συμβούλου, θα είναι συγγραφείς μαθημάτων, βαθμολογητές και πάνω από όλα διαχειριστές μιας νέας μορφής εκπαίδευσης από όλες τις απόψεις. Η ύπαρξη του κατάλληλου εξοπλισμού αλλά και λογισμικού, που αναφέρθηκε πιο πάνω, είναι αναγκαία γιατί αποτελούν τη βάση της μάθησης από απόσταση. Και όλα αυτά φυσικά δεν θα είχαν νόημα ύπαρξης αν δεν έκλεινε αυτός ο κύκλος με την παρουσία των εκπαιδευόμενων. Εκπαιδευόμενοι που σίγουρα ξέρουν τι θέλουν, σε ποιο τομέα στοχεύουν, είναι σοβαροί και οργανωμένοι για να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα αυτό

και να λάβουν την γνώση που επιδιώκουν. Και μπορεί να είναι είτε εργαζόμενοι μερικής ή πλήρους απασχόλησης, είτε ανεξάρτητοι μαθητές πέρα από κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα (Τσιμπάνης, 2005)

Ποιες όμως θα μπορούσαν να είναι κάποιες από τις απαιτήσεις πλατφορμών ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης; Σίγουρα να υπάρχει η δυνατότητα βημάτων συζητήσεων (discussion forums), chat rooms για ανταλλαγή απόψεων, αλλά και e-mails για να μπορούν να επικοινωνούν ασύγχρονα ο εκπαιδευτής με τους εκπαιδευόμενους αλλά και οι χρήστες μεταξύ τους. Να μπορεί η ίδια πλατφόρμα να χρησιμοποιείται για περισσότερα από ένα μαθήματα και προφανώς να μπορούν να πιστοποιούνται οι χρήστες. Φυσικά θα πρέπει η πλατφόρμα να βοηθάει τόσο τον εκπαιδευτικό να μπορεί να ανεβάζει το υλικό του μαθήματος, όσο και τον μαθητή να στέλνει τις εργασίες του και σίγουρα να είναι διαμορφωμένη η πλατφόρμα όσο πιο φιλική γίνεται προς τους μαθητές για να μπορούν να τη χειρίζονται. Επιπλέον οι μαθητές θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να αποθηκεύουν το υλικό της εκπαίδευσης στους υπολογιστές τους. Ακόμη, να υποστηρίζει πολυμεσικά αρχεία όπως βίντεο, ήχο και εικόνα. Επιπρόσθετα, θα ήταν χρήσιμο για τους εκπαιδευτές να μπορούν να αξιολογούν μέσα από τη πλατφόρμα τους μαθητές, αλλά και οι ίδιοι οι μαθητές να μπορούν να παρακολουθούν την πρόοδό τους. Τέλος χρήσιμη θα ήταν και η δυνατότητα κάποιας μορφής ανακοινώσεων αλλά και ημερολογίου για καταγραφή συμβάντων και προθεσμιών για σημαντικά γεγονότα (Ρουμελιώτης, 2016).

Και αν όλα τα προηγούμενα έχουν επιτευχθεί, μένει το τι θα μπορούσε πλέον να εφαρμόσει ο εκπαιδευτικός, ποιες πρακτικές, που θα καθιστούσαν την ίδια του τη διδασκαλία, αποτελεσματική; (Κουτσάκας, 2020) **1)** Αρχικά καλό είναι να διατυπώσει ένα πλάνο εξέλιξης του μαθήματος και να ενημερώσει τους μαθητές για τους στόχους του μαθήματος και τον τρόπο που θα βαθμολογούνται στην πορεία του. **2)** Από την αρχή του μαθήματος να παραδώσει το διδακτικό υλικό, όπως τις ενότητες του μαθήματος, τις ασκήσεις του, τις πηγές ή ο,τιδήποτε άλλο προτιμά έτσι ώστε ο μαθητής να μπορεί να προγραμματίσει το χρόνο που θα ασχοληθεί μέχρι το τέλος. **3)** Σε συνδυασμό με το προηγούμενο, η δημιουργία του υλικού και των ασκήσεων να είναι με τέτοιο τρόπο που να βοηθάει στη δημιουργική γνώση των μαθητών και όχι να τους υπερφορτώνει. **4)** Είναι απαραίτητο να απαντάει γρήγορα σε οποιαδήποτε μηνύματα μαθητών για το μάθημα, αλλά και να παρεμβαίνει στις συζητήσεις που δημιουργούνται

γύρω από αυτό, επιβεβαιώνοντας και τη συμμετοχή όλων και ενισχύοντας το διάλογο. **5)** Να αναγνωρίζει στους μαθητές, αλλά και να επιβραβεύει, αυτήν τους την συμμετοχή αλλά και τις συνεργατικές τους δραστηριότητες, ενισχύοντας την όποια διάθεση και κίνητρο έχουν για παρακολούθηση του μαθήματος. **6)** Και φυσικά να ενημερώνεται συνεχώς και να εξοικειώνεται με τα τεχνολογικά μέσα για να μπορεί να βοηθάει τους μαθητές να επιλύουν οποιοδήποτε πρόβλημα τεχνικής φύσης προκύψει.

Άρα λοιπόν θα μπορούσε να ειπωθεί πως μια εκπαίδευση από απόσταση με ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης, για να μπορεί να είναι επιτυχημένη, θα πρέπει και τα δυο μέρη να είναι εξοικειωμένα με την τεχνολογία, ο εκπαιδευτικός να ενεργοποιείται ούτως ώστε να επιτύχει τη μέγιστη συμμετοχή των μαθητών και στην τελική ανάλυση να εφαρμόζει τις κατάλληλες παιδαγωγικές πρακτικές. Τέτοιες που με τις σαφείς οδηγίες του θα προωθεί τις συνεργατικές δραστηριότητες με διάλογο και ανάδραση στις οποίες οι μαθητές θα συμβάλλουν καθοριστικά (Κουτσάκας, 2020).

6.2 Πλατφόρμες Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης

Ο όρος πλατφόρμα χρησιμοποιείται συχνά σε τεχνολογικές συζητήσεις για να περιγράψουμε ο,τιδήποτε από λογισμικό μέχρι ιστοσελίδες και είναι πολύ σημαντικές στην εκπαίδευση επειδή προσφέρουν λειτουργικότητα που περιλαμβάνει περιεχόμενο, διαχείριση μαθημάτων, εκτιμήσεις, αναλύσεις, επικοινωνία/συνεργασία και εξωτερικές εφαρμογές. Στην περίπτωση της τηλεκπαίδευσης, οι πλατφόρμες είναι σχεδιασμένες με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και υποστηρίζουν τη σύνδεση με τους εκπαιδευτές διευκολύνοντας και την παραμετροποίηση του περιεχομένου των μαθημάτων (Αντωνοπούλου, Βούρβαχη, & Γεωργομάνος, 2015). Σε γενικές γραμμές, μια πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης ηλεκτρονικών μαθημάτων και το οποίο υποστηρίζει την υπηρεσία της Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης χωρίς να περιορίζει, ούτε να δεσμεύει κάποιο από τα εμπλεκόμενα μέρη.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ασύγχρονη τηλεκπαίδευση υλοποιείται με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων καθώς και με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του διαδικτύου. Σήμερα, υπάρχουν διαθέσιμες πολλές εμπορικές εφαρμογές και πλατφόρμες παροχής υπηρεσιών ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης, οι οποίες προσφέρουν

ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον παροχής τηλεεκπαίδευσης, ενώ κάποιες άλλες καλύπτουν ορισμένες πλευρές όλου αυτού του εγχειρήματος (Κιουλάφας, και συν., 2008)

Η τηλεεκπαίδευση μπορεί πλέον να χρησιμοποιείται σε οποιαδήποτε εκπαιδευτική βαθμίδα και φυσικά δεν λείπει ούτε από τις διάφορες μονάδες και ιδρυματικά μεταλυκειακής εκπαίδευσης που κι αυτά με τη σειρά τους χρησιμοποιούν μια αντίστοιχη ηλεκτρονική πλατφόρμα για τη λειτουργία των μαθημάτων τους, λειτουργώντας κυρίως υποστηρικτικά στη δια ζώσης εκπαίδευση. Συνοπτικά, θα παρουσιαστούν παρακάτω, αρχικά, κάποιες από τις πιο γνωστές ηλεκτρονικές πλατφόρμες οι οποίες αναφέρονται και στο ερωτηματολόγιο. Αυτές οι πλατφόρμες είναι η ILIAS, η EDMODO και η OPENCOURSES για τις οποίες θα γίνει μια μικρή αναφορά στο τι περιέχει και πραγματεύεται η καθεμιά. Εκτός όμως από τις παραπάνω ηλεκτρονικές πλατφόρμες μάθησης, στα πλαίσια της έρευνας αυτής, οι μεταλυκειακές μονάδες όπως τα δημόσια και ιδιωτικά ΙΕΚ, τα Κολλέγια, τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης και άλλα μικρότερης ζήτησης, έχουν ως επικρατούσες την Moodle και την Open Eclass. Θεωρήθηκε σκόπιμο, λοιπόν, να γίνει μια βαθύτερη ανάλυση στις δυο πιο δημοφιλείς πλατφόρμες μεταξύ των μεταλυκειακών μονάδων στην Ελλάδα, με βάση την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια αυτής της διπλωματικής εργασίας. Ειδικότερα, προτιμήθηκε να γίνει μια σχετική αναφορά στα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των πλατφορμών αυτών, εκτενέστερα από τις προηγούμενες και ακόμη περισσότερο να καταδειχθεί η εφαρμογή και ο αντίκτυπος που έχουν στη χώρα μας στην εξ αποστάσεως μεταλυκειακή εκπαίδευση αφού είναι οι πιο δημοφιλείς.

Πλατφόρμα ILIAS

Περίπου από το 1998, η πλατφόρμα ILIAS είναι ένα ισχυρό σύστημα διαχείρισης μάθησης που πληροί όλες τις απαιτήσεις που χρειάζεται ο κάθε μαθητής. Χρησιμοποιώντας τα ενσωματωμένα εργαλεία του, οι μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια, τα σχολεία και οι δημόσιες αρχές είναι σε θέση να δημιουργήσουν εξατομικευμένα σενάρια μάθησης. Η διεθνής κοινότητα ILIAS παρέχει την κατεύθυνση για την ανάπτυξη της πλατφόρμας ILIAS, η οποία στη συνέχεια συντονίζεται από την Εταιρεία ILIAS. Ένα επαγγελματικό δίκτυο παρόχων υπηρεσιών

μπορεί να κάνει προσαρμογές για τους μαθητές, καθώς και να προσφέρει φιλοξενία και εκπαίδευση. Όλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν την πλατφόρμα ILIAS χωρίς κόστος και επίσης να λάβουν μέρος στη διαμόρφωση της περαιτέρω ανάπτυξής του.

Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της πλατφόρμας ILIAS όπως παρουσιάζονται μέσα από την ιστοσελίδα τους (<https://www.ilias.de/en/about-ilias/>) είναι:

- ✓ Αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο Δοκιμών και Αξιολόγησης που όχι μόνο επιτρέπει στους χρήστες να ελέγχουν τη δική τους μαθησιακή πρόοδο, αλλά και καθιστούν δυνατή τη διεξαγωγή ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών εξετάσεων.
- ✓ Παρέχει ευέλικτη Διαχείριση Μαθημάτων που επιτρέπει ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών διδακτικών σεναρίων.
- ✓ Τα Προγράμματα Σπουδών επιτρέπουν τη χαρτογράφηση πλήρων μαθημάτων μελέτης και κατάρτισης χρησιμοποιώντας ένα μόνο εργαλείο.
- ✓ Εύκολος διαμοιρασμός περιεχομένου χρησιμοποιώντας εξαιρετικά γρήγορη Μεταφόρτωση Αρχείων μέσω Μεταφοράς και Απόθεσης.
- ✓ Προσωπικός Χώρος Εργασίας για μαθητές στους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν χαρτοφυλάκια και ιστολόγια αποτελεσματικά και γρήγορα.
- ✓ Δημιουργία υλικού μάθησης και πρακτικής με ευκολία χρησιμοποιώντας τα εργαλεία συγγραφής της πλατφόρμας: δημιουργία μαθησιακών ενοτήτων, wikis, γλωσσάρια και πολλά άλλα από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους.
- ✓ Συνεπής σχεδίαση. Παρά τις διαφορετικές δυνατότητες χρήσης τους, τα εργαλεία στο ILIAS έχουν τυποποιημένο σχεδιασμό, καθιστώντας το εύκολο το να δημιουργηθούν νέα σενάρια μάθησης.
- ✓ Οι Κοινότητες Μάθησης που φέρνουν τους μαθητές κοντά.
- ✓ Αποτελεί ένα ισχυρό Σύστημα Ελέγχου Πρόσβασης το οποίο επιτρέπει να διαχειρίζονται οι εκπαιδευόμενοι με ακρίβεια, τα δικαιώματα πρόσβασης και χρήσης όλων των περιεχομένων και εργαλείων.
- ✓ Χωρίς κλείδωμα: Όλα τα αρχεία μπορούν να εξαχθούν σε μορφή XML.

Πλατφόρμα Edmodo

Όπως αναφέρεται μέσα από την σελίδα της, (<https://go.edmodo.com/about/>) η πλατφόρμα Edmodo αποτελεί ένα παγκόσμιο εκπαιδευτικό δίκτυο που βοηθά τη σύνδεση όλων των μαθητών με τους ανθρώπους και τους πόρους που χρειάζονται για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Είναι μια πλατφόρμα επικοινωνίας και συνεργασίας με δυνατότητες Διαχείρισης Συστημάτων Εκμάθησης. Από την κυκλοφορία του, το 2008, το Edmodo έχει βοηθήσει περισσότερους από 100 εκατομμύρια χρήστες να μάθουν καλύτερα μαζί σε εκατοντάδες χιλιάδες σχολεία, σε όλο τον κόσμο. Και με περισσότερους από 700 εκατομμύρια πόρους που μοιράζονται, οι δάσκαλοι, οι μαθητές και οι γονείς μπορούν να βρουν ό,τι χρειάζονται για να εμπνεύσουν την επόμενη γενιά των δημιουργών και των ηγετών.

Στόχος της πλατφόρμας είναι να συνδέονται όλοι οι μαθητές με τα άτομα και τους πόρους που χρειάζονται για να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους. Τα τελευταία δέκα χρόνια, καθώς η ίδια η τάξη έχει γίνει πολύ περισσότερο από έναν απλό φυσικό χώρο, έχει αναπτυχθεί μια τεχνολογία στην οποία βασίζονται και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Η τεχνολογία Edmodo ενισχύει όλη τη διαδικτυακή μάθηση - από προσαρμοσμένες σελίδες σύνδεσης έως διαδικτυακές βιβλιοθήκες πόρων. Βοηθάει η πλατφόρμα αυτή όποτε και όπου την χρειαστεί ο χρήστης. Μπορεί να ρυθμίσει κανείς τους λογαριασμούς του, να λαμβάνει ενημερώσεις σε πραγματικό χρόνο και να λάβει άμεσες πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη των πραγμάτων.

Το Edmodo παρέχει έναν ευέλικτο χώρο στην τάξη που επιτρέπει στους καθηγητές και τους μαθητές τους να συνδεθούν - ανεξάρτητα από το πού βρίσκονται. Οι λειτουργίες της τάξης δίνουν στους καθηγητές έναν ευέλικτο χώρο για τη διεξαγωγή ελκυστικών και πλήρη μαθημάτων με ενδεδειγμένες συζητήσεις, ισχυρά εργαλεία αξιολόγησης και ανάθεσης, διασκεδαστικές προκλήσεις στην τάξη και πολλά άλλα. Το προσαρμόσιμο πρόγραμμα δημιουργίας μαθημάτων επιτρέπει στους εκπαιδευτές να συγκεντρώσουν δραστηριότητες, διαλέξεις, δημοσκοπήσεις σε μια λίστα αναπαραγωγής καθημερινής τάξης για να μπορούν οι μαθητές να δουλέψουν με το ρυθμό τους. Το Edmodo υποστηρίζει τη σύγχρονη και ασύγχρονη μάθηση για την πλήρη κάλυψη των αναγκών μάθησης ανεξάρτητα από το πού συμβαίνει. Τέλος, το Zoom είναι ενσωματωμένο στο Edmodo, επιτρέποντας στους εκπαιδευτικούς να διευκολύνουν τη σύγχρονη διδασκαλία χρησιμοποιώντας ένα ισχυρό εργαλείο τηλεδιάσκεψης που είναι ιδανικό για απομακρυσμένη μάθηση.

Πλατφόρμα OpenCourses

Είναι ένα ελεύθερο περιβάλλον μάθησης. Στην πλατφόρμα αυτή διδάσκονται κυρίως μαθήματα Πανεπιστημίων και ΤΕΙ τα οποία είναι ελεύθερα προσβάσιμα και διαθέσιμα δωρεάν για όλους στο διαδίκτυο. Βέβαια αρκετά από τα μαθήματα αυτά διδάσκονται και σε μεταλυκειακές μονάδες ή μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει το υλικό τους για διδασκαλία αυτών των μαθημάτων. Δεν εγγράφεται κάποιος μεταλυκειακός φορέας σε αυτή τη πλατφόρμα όμως είναι υποβοηθητική και χρησιμοποιείται από εκπαιδευτικούς για μαθήματα που είναι παρόμοια με το πρόγραμμα σπουδών αυτών των μεταλυκειακών φορέων.

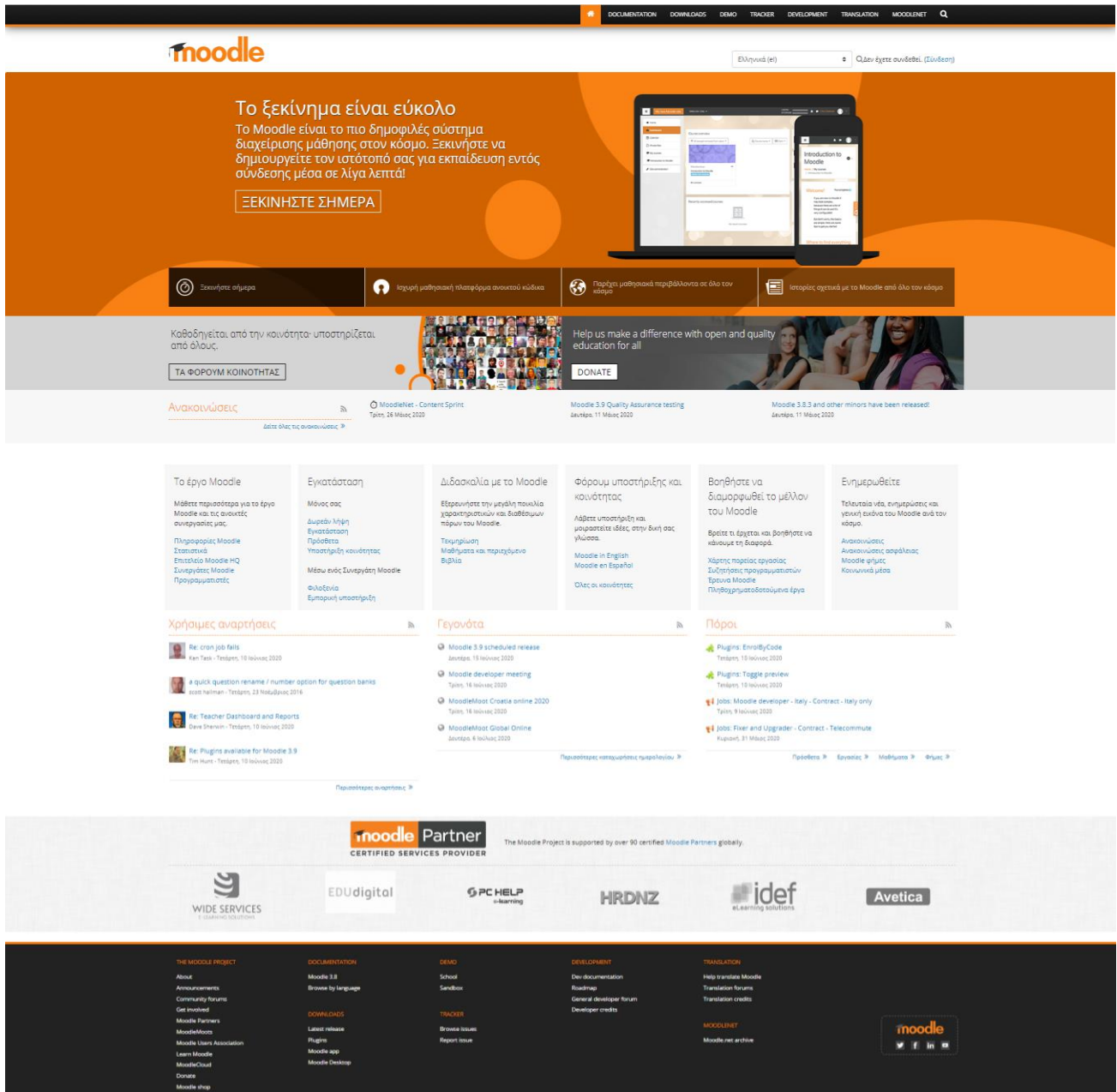
Όπως αναφέρεται μέσα στην ιστοσελίδα της πλατφόρμας (<https://opencourses.gr/>) αυτή η πλατφόρμα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης δεν αποτελεί μέρος κάποιου προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή προγράμματος σπουδών ΑΕΙ. Δεν προσφέρουν υποστήριξη από διδάσκοντες και δεν οδηγούν στη χορήγηση κάποιου πιστοποιητικού. Είναι σχεδιασμένη λοιπόν έτσι, ώστε ο καθένας με το δικό του ρυθμό να παρακολουθεί τα μαθήματα που προσφέρονται με ασύγχρονο τρόπο.

Αυτά τα μαθήματα μπορεί να τα παρακολουθήσει οποίος ενδιαφέρεται. Από μεταλυκειακούς μαθητές, φοιτητές και απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέχρι απλούς μαθητές ή και επαγγελματίες. Προσφέρονται για κάθε άνθρωπο που θέλει να διευρύνει τις γνώσεις του και να επεκτείνει τον πνευματικό του ορίζοντα. Έτσι λοιπόν, προσφέρονται μέσα από την πλατφόρμα αυτή νέες γνώσεις, επιμόρφωση και εξειδίκευση.

6.2.1 Πλατφόρμα Moodle

Με βάση την έρευνα που διενεργήθηκε στα πλαίσια αυτής της διπλωματικής εργασίας, η πιο δημοφιλής πλατφόρμα ή αλλιώς Σύστημα Διαχείρισης της Μάθησης (LMS-Learning Management System), που χρησιμοποιούν οι μεταλυκειακοί φορείς της Ελλάδας, είναι η Moodle. Όπως αναφέρεται μέσα από την επίσημη σελίδα της ([https://docs.moodle.org/38/en/About Moodle](https://docs.moodle.org/38/en/About_Moodle)), η Moodle είναι μια πλατφόρμα εκμάθησης που έχει σχεδιαστεί για να παρέχει στους εκπαιδευτικούς, τους διαχειριστές και τους εκπαιδευόμενους ένα ενιαίο ισχυρό, ασφαλές και ολοκληρωμένο σύστημα για τη δημιουργία εξατομικευμένων μαθησιακών περιβαλλόντων. Απλούστερα, θεωρείται ένα πακέτο λογισμικού για την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών μαθημάτων μέσω

Διαδικτύου, καλύπτοντας έτσι κυρίως τις ανάγκες της ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης. (Τσιάτσος, 2015)

Εικόνα 6.1 - Η πλατφόρμα Moodle

Η πλατφόρμα πήρε το όνομά της από τις λέξεις Modular Object Dynamic Learning Environment, ενώ αρχικά είχε προέλθει από τον άνθρωπο που την δημιούργησε, τον Martin Dougiamas, ο οποίος την είχε αναπτύξει κατά τη διάρκεια της διδακτορικής του διατριβής. Αποτελεί ένα σύστημα ανοιχτού κώδικα, το οποίο έχει

άδεια χρήσης λογισμικού GNU General Public License και διατίθεται δωρεάν ως ανοιχτό λογισμικό. Δεν απαιτείται η πλήρης αναβάθμισή του κι αυτό γιατί είναι έτσι κατασκευασμένο το σύστημα αυτό που επιτρέπεται η προσθήκη, η διαγραφή και η ενημέρωση έτοιμων αυτοτελών τμημάτων κώδικα, κάνοντάς το να συμβαδίζει διαρκώς με την νέα τεχνολογία. Αυτά τα τμήματα μπορούν να έχουν τη μορφή δομικών μονάδων, δραστηριοτήτων ή πηγών πληροφορίας (Καραμπίνης, 2010).

Η πλατφόρμα Moodle είναι ένα δωρεάν, διαδικτυακό σύστημα διαχείρισης μάθησης που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν τον δικό τους ιδιωτικό ιστότοπο γεμάτο με δυναμικά μαθήματα που επεκτείνουν τη μάθηση, οποιαδήποτε στιγμή, οπουδήποτε. Είτε είναι κάποιος δάσκαλος, μαθητής ή διαχειριστής, η Moodle μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του. Ο εξαιρετικά προσαρμόσιμος πυρήνας της Moodle διαθέτει πολλές τυπικές λειτουργίες. Παρακάτω παρουσιάζονται κάποια από τα βασικά χαρακτηριστικά της (<https://docs.moodle.org/39/en/Features>) .

Γενικά Χαρακτηριστικά

- *Είναι μοντέρνα, ενώ η χρήση του περιβάλλοντος διεπαφής της θεωρείται εύκολη.* Είναι έτσι σχεδιασμένη για να ανταποκρίνεται και να είναι προσβάσιμη χωρίς κόπο, ενώ η διεπαφή Moodle είναι εύκολη στην πλοήγηση τόσο σε επιτραπέζιους υπολογιστές όσο και σε κινητές συσκευές.
- *Εξατομικευμένος πίνακας ελέγχου.* Εμφανίζονται τρέχοντα, παρελθόντα αλλά και μελλοντικά μαθήματα μαζί και με εργασίες ή γενικές υποχρεώσεις που οφείλονται.
- *Συνεργατικά εργαλεία και δραστηριότητες.* Βοηθάει την συνεργατική μάθηση σε φόρουμ, wiki, γλωσσάρια, δραστηριότητες βάσης δεδομένων και πολλά άλλα.
- *Όλα σε ένα ημερολόγιο.* Το εργαλείο ημερολογίου της Moodle βοηθά στο να παρακολουθείται το ακαδημαϊκό ή εταιρικό ημερολόγιο του εκάστοτε χρήστη, αλλά και τις προθεσμίες των μαθημάτων, τις ομαδικές συναντήσεις και άλλα προσωπικά γεγονότα.
- *Βολική διαχείριση αρχείων.* Υπάρχει η δυνατότητα μεταφοράς και απόθεσης αρχείων από υπηρεσίες αποθήκευσης cloud, συμπεριλαμβανομένων των MS OneDrive, Dropbox και Google Drive.

- *Απλό και εύληπτο πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου.* Προσφέρεται μορφοποίηση κειμένου και εύκολη πρόσθεση μέσω και εικόνων με ένα πρόγραμμα επεξεργασίας που λειτουργεί σε όλα τα προγράμματα περιήγησης και τις συσκευές ιστού.
- *Ειδοποιήσεις.* Όταν είναι ενεργοποιημένες, οι χρήστες μπορούν να λαμβάνουν αυτόματες ειδοποιήσεις για νέες αναθέσεις και προθεσμίες, δημοσιεύσεις φόρουμ και επίσης να στέλνουν προσωπικά μηνύματα μεταξύ τους.
- *Παρακολούθηση προόδου.* Οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να παρακολουθούν την πρόοδο και την ολοκλήρωση με μια σειρά επιλογών για την παρακολούθηση μεμονωμένων δραστηριοτήτων ή πόρων και σε επίπεδο μαθημάτων.

Διαχειριστικά Χαρακτηριστικά

- ✓ *Προσαρμόσιμος σχεδιασμός και διάταξη ιστότοπου.* Μπορεί εύκολα να προσαρμόσει κανείς ένα θέμα Moodle με το λογότυπό του, τους χρωματικούς συνδυασμούς και πολλά άλλα ή απλώς να σχεδιάσει το δικό του θέμα.
- ✓ *Ασφαλής έλεγχος ταυτότητας και μαζική εγγραφή.* Πάνω από 50 επιλογές ελέγχου ταυτότητας και εγγραφής για προσθήκη και εγγραφή χρηστών στον ιστότοπο και τα μαθήματά του εκπαιδευτή στη Moodle.
- ✓ *Ικανότητα πολυγλωσσίας.* Επιτρέπει στους χρήστες να βλέπουν το περιεχόμενο των μαθημάτων και να μαθαίνουν στη δική τους γλώσσα ή να ρυθμίζεται για πολύγλωσσους χρήστες και οργανισμούς.
- ✓ *Μαζική δημιουργία μαθημάτων και εύκολη δημιουργία αντιγράφων ασφαλείας.* Μπορούν να προστίθενται μαθήματα μαζικά, να δημιουργούνται αντίγραφα ασφαλείας και να γίνεται επαναφορά μεγάλων μαθημάτων με ευκολία.
- ✓ *Διαχείριση ρόλων και αδειών χρήστη.* Αντιμετωπίζονται ζητήματα ασφαλείας καθορίζοντας ρόλους για τον προσδιορισμό και τη διαχείριση της πρόσβασης χρηστών.
- ✓ *Υποστηρίζει ανοιχτά πρότυπα.* Μπορεί να γίνει εύκολα εισαγωγή και εξαγωγή μαθημάτων IMS-LTI, SCORM και πολλά άλλα στο Moodle.

- ✓ *Υψηλή διαλειτουργικότητα.* Μπορεί να ενσωματώσει ελεύθερα εξωτερικές εφαρμογές και περιεχόμενο.
- ✓ *Απλή διαχείριση προσθηκών (plugins).* Εγκαθίστανται και απενεργοποιούνται οι προσθήκες με μία μόνο διεπαφή διαχειριστή.
- ✓ *Τακτικές ενημερώσεις ασφαλείας.* Η Moodle ενημερώνεται τακτικά με τις πιο πρόσφατες ενημερώσεις ασφαλείας για να διασφαλιστεί ότι ο ιστότοπος είναι ασφαλής.
- ✓ *Λεπτομερείς αναφορές και αρχεία καταγραφής.* Προβολή και δημιουργία αναφορών σχετικά με τη δραστηριότητα και τη συμμετοχή σε επίπεδο μαθημάτων και ιστότοπου.

Χαρακτηριστικά ανάπτυξης και διαχείρισης μαθημάτων

Άμεσες διαδρομές μάθησης. Ικανοποίηση διαφόρων απαιτήσεων στο σχεδιασμό και διαχείριση μαθημάτων. Τα μαθήματα μπορούν να είναι είτε καθοδηγούμενα από εκπαιδευτές, είτε ο μαθητής να προχωράει με το δικό του ρυθμό, συνδυασμένα ή εντελώς διαδικτυακά.

Ενθάρρυνση της συνεργασίας. Οι ενσωματωμένες δυνατότητες συλλογικής δημοσίευσης ενισχύουν την αφοσίωση και ενθαρρύνουν τη συνεργασία βάσει περιεχομένου.

Ενσωμάτωση εξωτερικών πόρων. Μπορεί να συμπεριληφθεί υλικό διδασκαλίας και εργασιών από άλλους ιστότοπους και να γίνει σύνδεση στο βιβλίο βαθμολογίας της Moodle.

Ενσωμάτωση πολυμέσων. Η ενσωματωμένη υποστήριξη πολυμέσων της Moodle επιτρέπει την εύκολη αναζήτηση και την εισαγωγή αρχείων βίντεο και ήχου στα μαθήματα.

Διαχείριση ομάδας. Οι μαθητές ανά ομάδα μαθημάτων μπορούν να μοιράζονται μαθήματα, να διαφοροποιούν τις δραστηριότητες και να διευκολύνουν την ομαδική εργασία.

Επισήμανση ροής εργασίας. Μπορεί ο χρήστης να καταχωρεί με άνετο τρόπο διαφορετικούς δείκτες σε αναθέσεις εργασιών ή μαθημάτων, να διαχειρίζεται την

εποπτεία του βαθμού και να καθορίζει πότε οι βαθμολογίες πρέπει να είναι ανοιχτές προς τους μαθητές.

Αξιολόγηση από ομότιμους αλλά και αυτοαξιολόγηση. Οι ενσωματωμένες δραστηριότητες, όπως εργαστήρια και έρευνες, ενθαρρύνουν τους μαθητές να βλέπουν, να βαθμολογούν και να αξιολογούν τόσο τη δουλειά τη δική τους, όσο και των μελών των μαθημάτων ως ομάδα.

Ασφάλεια και ιδιωτικότητα. Μόνο ο εκπαιδευτικός που διδάσκει και η τάξη του μπορεί να έχουν πρόσβαση στον ιδιωτικό χώρο που γίνεται η εκπαιδευτική διαδικασία.

Με βάση την έρευνα της Tanya Elias (2010), όσον αφορά την εκπαιδευτική ηλεκτρονική πλατφόρμα της Moodle, αναγνωρίζει ότι υπάρχουν 8 καθολικές εκπαιδευτικές αρχές σχεδιασμού προσαρμοσμένες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Elias, 2010):

1. **Δίκαιη Χρήση.** Ο σχεδιασμός είναι χρήσιμος και προσβάσιμος για άτομα με διαφορετικές ικανότητες και σε διαφορετικές τοποθεσίες. Τα ίδια μέσα χρήσης θα πρέπει να παρέχονται για όλους τους μαθητές, όμοια, όποτε είναι δυνατόν ή σε ισοδύναμη μορφή όταν δεν είναι.
2. **Ευέλικτη Χρήση.** Ο σχεδιασμός μάθησης παρέχει ένα ευρύ φάσμα ατομικών ικανοτήτων, προτιμήσεων, προγραμμάτων και επιπέδων συνδεσιμότητας. Παρέχεται στους μαθητές η δυνατότητα επιλογής των μεθόδων χρήσης.
3. **Απλή και διαισθητική.** Ο σχεδιασμός διεπαφής μαθήματος είναι κατανοητός, ανεξάρτητα από την εμπειρία, τη γνώση, τις γλωσσικές δεξιότητες, τις τεχνικές δεξιότητες ή το τρέχον επίπεδο συγκέντρωσης του χρήστη. Εξαλείφεται η περιττή πολυπλοκότητα.
4. **Αντιληπτές πληροφορίες.** Ο σχεδιασμός μεταδίδει αποτελεσματικά τις απαραίτητες πληροφορίες στον χρήστη, ανεξάρτητα από τις συνθήκες περιβάλλοντος ή τις αισθητηριακές ικανότητες του μαθητή.
5. **Ανοχή για λάθος.** Ο σχεδιασμός ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τις αρνητικές συνέπειες των τυχαίων ή ακούσιων ενεργειών.

6. **Ελάχιστη σωματική και τεχνική προσπάθεια.** Ο σχεδιασμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά και άνετα και με ελάχιστη σωματική και πνευματική κόπωση.
7. **Κοινότητα μαθητών και υποστήριξης.** Το μαθησιακό περιβάλλον προωθεί την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία ανάμεσα στους φοιτητές και μεταξύ των φοιτητών, της σχολής και των διοικητικών υπηρεσιών.
8. **Εκπαιδευτικό Κλίμα.** Ο εκπαιδευτής σχολιάζει και η ανατροφοδότηση είναι ευπρόσδεκτη και αποκλειστική. Εγκολπώνονται υψηλές προσδοκίες για όλους τους μαθητές

Ένα σύστημα ηλεκτρονικής εκπαίδευσης όπως αυτό της πλατφόρμας Moodle περιλαμβάνει 6 κατηγορίες χρηστών. Η κάθε κατηγορία, από αυτές, που είναι και ένας ρόλος, καθορίζει το τι μπορεί να κάνει ο χρήστης μέσα στην πλατφόρμα. Πρώτος ρόλος είναι αυτός του **Διαχειριστή (Administrator)** ο οποίος ελέγχει το σύνολο των ρυθμίσεων της πλατφόρμας και είναι ο υπεύθυνος για τη δημιουργία των ηλεκτρονικών μαθημάτων. Ρυθμίζει τα δικαιώματα των υπολοίπων χρηστών και γενικά φροντίζει για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος. Μετά είναι ο **Δημιουργός Μαθήματος (Course Creator)** ο οποίος δημιουργεί και διδάσκει στα μαθήματα. Ενίοτε μπορεί να έχει μόνο το ρόλο του Δημιουργού και όχι αυτόν του Διδάσκοντα. Επόμενος ρόλος είναι ο **Εκπαιδευτής (Editing Teacher)** ο οποίος αφού λάβει παραπάνω δυνατότητες πρόσβασης από τον διαχειριστή του συστήματος, μπορεί και να δημιουργεί και να διαχειρίζεται μαθήματα, όπως το να αλλάζει τις δραστηριότητες, τους βαθμούς των μαθητών αλλά και να εκχωρεί ρόλους όπως του εκπαιδευόμενου ή του επισκέπτη. Έπειτα είναι ο ρόλος του **Εκπαιδευτή περιορισμένων δυνατοτήτων (Non-Editing Teacher)** ο οποίος μπορεί να διδάξει μαθήματα και να βαθμολογήσει τους μαθητές του χωρίς όμως να είσαι σε θέση να αλλάξει τις δραστηριότητές τους. Στη συνέχεια, είναι ο ρόλος του **Εκπαιδευόμενου/Μαθητή (Student)** οι οποίοι είναι όλοι όσοι εγγράφονται στο σύστημα για να λάβουν μέρος σε κάποιο ηλεκτρονικό μάθημα. Τελευταίος ρόλος είναι αυτός του **Επισκέπτη (Guest)**, που απλά επισκέπτονται και περιηγούνται στην πλατφόρμα και έχουν τα λιγότερα δικαιώματα από όλους (Καραμπίνης, 2010).

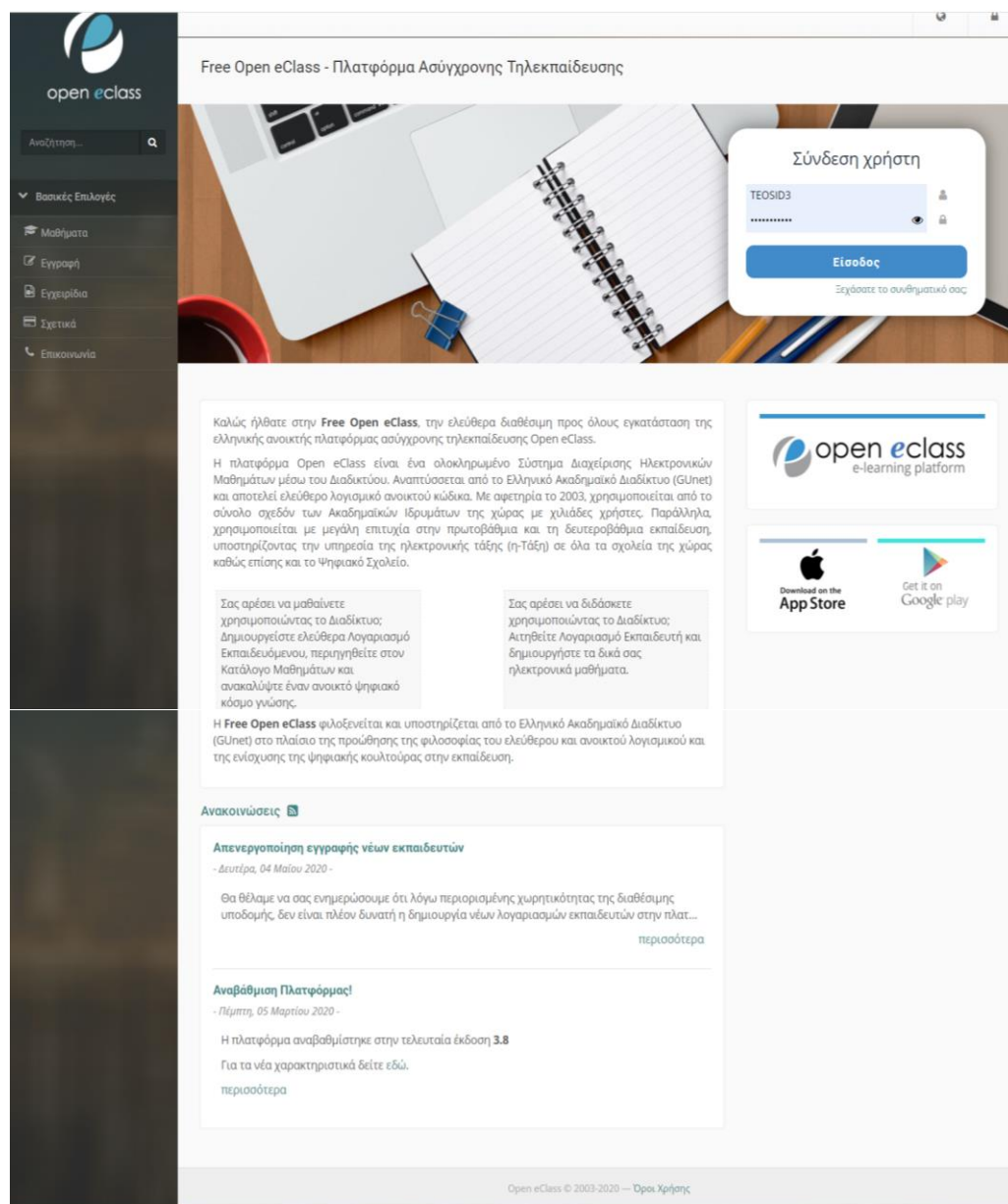
Σύμφωνα με τα στατιστικά μέσα από την επίσημη σελίδα της (<https://stats.moodle.org/>), την πλατφόρμα Moodle χρησιμοποιούν σχεδόν 161.000 sites ανά τον κόσμο, μέσα στα οποία παρέχονται περί τα 26 εκατομμύρια μαθήματα, μια διόλου ευκαταφρόνητη ποσότητα μαθημάτων είναι η αλήθεια. Οι χρήστες της πλατφόρμας ανέρχονται γύρω στους 212 εκατομμύρια, ενώ οι χώρες που την εμπιστεύονται είναι 246. Στην αρχική σελίδα θα δει κανείς ότι οι γλώσσες που την υποστηρίζουν είναι αρκετές και συγκεκριμένα 146 τη δεδομένη χρονική στιγμή. Στην Ελλάδα τη χρησιμοποιούν σχεδόν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια με το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, αλλά και στην τριτοβάθμια σε αρκετές σελίδες ελληνικών πανεπιστημίων, όπως για παράδειγμα και το Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας. Περίοπτη θέση έχει και στην μεταλυκειακή εκπαίδευση αφού ΙΕΚ, ΚΔΒΜ και Κολλέγια συγκαταλέγονται στους φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης που η πλειονότητα αυτών χρησιμοποιούν την πλατφόρμα Moodle όπως θα φανεί και στην ανάλυση της έρευνας στο επόμενο κεφάλαιο.

Συνοψίζοντας, αν ήθελε κάποιος να επιλέξει την πλατφόρμα Moodle για την εξ αποστάσεως ασύγχρονη διδασκαλία του, θα μπορούσε να το κάνει για πέντε βασικούς λόγους: 1) Έχει τη μεγαλύτερη βάση χρηστών και την καλύτερα οργανωμένη, για να παρέχει υποστήριξη σε διαχειριστές και χρήστες. 2) Οι διδακτικές προσεγγίσεις που μπορούν να υποστηριχθούν είναι αρκετές διότι έχει το μεγαλύτερο σύνολο χαρακτηριστικών. 3) Ανάλογα με τις ανάγκες των χρηστών και των μαθημάτων που πραγματοποιούνται, μπορεί εύκολα η πλατφόρμα να παραμετροποιηθεί. 4) Μπορεί να χρησιμοποιεί τεχνολογίες ισχυρές και δοκιμασμένες, που είναι γνωστές στους περισσότερους χρήστες. 5) Είναι πολύ πιο οικονομική από ότι άλλα εμπορικά συστήματα διαχείρισης μάθησης (Βακιρτζόγλου, 2019).

6.2.2 Πλατφόρμα Open Eclass

Η ομάδα ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης του GUnet (Greek Universities network) ή αλλιώς «Ελληνικό Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο», ανέπτυξε μια πλατφόρμα τηλεεκπαίδευσης, που ονομάζεται Open eClass και η οποία είναι ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων. Στόχος αυτής της προσπάθειας υπήρξε η ανάγκη να δημιουργηθεί μια κοινή πλατφόρμα σε όλο τον ακαδημαϊκό χώρο, για το λόγο ότι η ανταλλαγή μαθημάτων και δεδομένων γενικότερα θα ήταν

ευκολότερη. Και όλο αυτό στο πλαίσιο της προώθησης της φιλοσοφίας του ελεύθερου και ανοικτού λογισμικού και της ενίσχυσης της ψηφιακής κουλτούρας στην εκπαίδευση. Η πρώτη έκδοση (1.0) της πλατφόρμας άρχισε να διανέμεται στις 13/2/2003 και η οποία βασίστηκε στην πλατφόρμα ανοικτού κώδικα Claroline (www.claroline.net). Φυσικά με το πέρασ του χρόνου προστέθηκαν νέες δυνατότητες και σχεδιάστηκαν πολλές νέες εκδόσεις της πλατφόρμας, για να εξελιχθεί σήμερα σε μια αυτόνομη πλατφόρμα που πλέον δε θυμίζει σε πολλά την αρχική της μορφή (Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα, 2009).

Εικόνα 6.2 - Η πλατφόρμα Open Eclass

Αν κάποιος περιηγηθεί στην ιστοσελίδα της πλατφόρμας <https://docs.openeclass.org/el/start> θα ενημερωθεί για ο,τι αφορά αυτήν όπως τρέχουσες και παλιές εκδόσεις, τη λειτουργική της τεκμηρίωση, για οδηγίες εγκατάστασης και αναβάθμισης, για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (GDPR), για προδιαγραφές προσβασιμότητας και γενικά πολλούς χρήσιμους οδηγούς.

Μελετώντας τα παραπάνω θα έλεγε κανείς ότι αυτό που επιδιώκεται από την πλατφόρμα αυτή είναι το να αναπτυχθούν υποδομές εκπαίδευσης και κατάρτισης χωρίς να επηρεάζονται από το χώρο και το χρόνο της συμβατικής διδασκαλίας. Βασικότεροι στόχοι που ικανοποιούνται αλλά και οφέλη που αποκομίζονται από τη χρήση της πλατφόρμας Open eClass είναι για παράδειγμα η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών και η εποικοδομητική χρήση του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης δημιουργείται ένα μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται αλληλεπίδραση και επικοινωνία εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου και το οποίο είναι εύκολο στη χρήση και από τις δύο πλευρές ανεξαρτήτως της τεχνολογικής παιδείας και κουλτούρας της καθεμιάς. Ταυτόχρονα μπορεί και προσαρμόζεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες των χρηστών της ενώ επιπλέον εύκολα διαχειρίζεται, αναβαθμίζεται και επεκτείνεται. Τέλος είναι ελεύθερα διαθέσιμο και υποστηρίζεται κεντρικά από το Πανελλήνιο Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUnet.

Από τα κύρια χαρακτηριστικά της πλατφόρμας είναι η συμβατότητα με όλους τους φυλλομετρητές (web browser) καθώς η πρόσβαση στην Open eClass γίνεται με τη χρήση ενός απλού, οποιουδήποτε φυλλομετρητή. Επίσης η διεπαφή χρήστη είναι μοντέρνα και προσαρμοστική αφού προσαρμόζεται στις οθόνες διαφορετικών συσκευών, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών υπολογιστών, tablets και smartphones μέσω των εφαρμογών για κινητές συσκευές με λειτουργικό iOS και Android.

Όσον αφορά τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της πλατφόρμας, υπάρχουν αυτή την στιγμή τρεις διακριτοί ρόλοι χρηστών: 1. Ο διαχειριστής που αναλαμβάνει το έργο της ρύθμισης της πλατφόρμας στις ανάγκες που απαιτούνται κάθε φορά. 2. Ο χρήστης-καθηγητής που ευθύνεται για την δημιουργία των ηλεκτρονικών μαθημάτων αλλά και τη διαχείριση αυτών και 3. Ο χρήστης-φοιτητής που έχει το δικαίωμα να εγγραφεί στα μαθήματα που του επιτρέπεται, να ενημερώνεται για την ύλη, να συμμετέχει σε συζητήσεις, ομάδες εργασίας και ασκήσεις αυτοαξιολόγησης. Ακόμη, υπάρχουν

τέσσερις κατηγορίες μαθημάτων: 1. Ανοικτά μαθήματα τα οποία μπορούν να παρακολουθήσουν και οι χρήστες που δεν έχουν λογαριασμό στην ηλεκτρονική πλατφόρμα. 2. Ανοικτά σε εγγραφή που επιτρέπουν την πρόσβαση μόνο σε εγγεγραμμένους στο μάθημα χρήστες με λογαριασμό στην πλατφόρμα. 3. Κλειστά μαθήματα στα οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση μόνο χρήστες που έχουν λογαριασμό στην πλατφόρμα αλλά και τους το επιτρέπει και ο καθηγητής. 4. Τέλος ανενεργά είναι τα μαθήματα στα οποία έχει πρόσβαση μόνο ο υπεύθυνος εκπαιδευτής και δεν είναι ορατά στον κατάλογο μαθημάτων.

Σχετικά με τη δομή του ηλεκτρονικού μαθήματος, είναι αυτό που αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της πλατφόρμας Open eClass. Κάθε μάθημα αποτελεί μια ξεχωριστή οντότητα στην πλατφόρμα η οποία ενσωματώνει μια σειρά από εργαλεία μαθήματος μέσα στα οποία αποθηκεύεται και οργανώνεται το πρωτογενές εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος. Αναφορικά, τα εργαλεία αυτά είναι η ατζέντα, τα έγγραφα που αποθηκεύονται, οι ανακοινώσεις, οι περιοχές συζητήσεων, οι ομάδες εργασίες, οι σύνδεσμοι ή αλλιώς χρήσιμες πηγές από το διαδίκτυο, οι εργασίες εκπαιδευόμενων, οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, η περιγραφή του μαθήματος, το γλωσσάριο, το ηλεκτρονικό βιβλίο, η γραμμή μάθησης, η κουβέντα, η τηλεσυνεργασία, τα ερωτηματολόγια, το Wiki, το βαθμολόγιο, το παρουσιολόγιο και τα στατιστικά. Ο υπεύθυνος εκπαιδευτής οργανώνει και διαχειρίζεται το ηλεκτρονικό μάθημα ανάλογα με το υλικό που διαθέτει και το μοντέλο ηλεκτρονικής μάθησης που θα υιοθετήσει το οποίο μπορεί να είναι από μια απλή ενημερωτική ιστοσελίδα του μαθήματος έως ένα πλήρως δυναμικό περιβάλλον εκπαίδευσης.

Ένα παράδειγμα χρησιμοποίησης της πλατφόρμας Open Eclass από κάποιο μεταλλυκειακό φορέα της Ελλάδας θα βρούμε στο Δημόσιο ΙΕΚ Βέροιας, στη σελίδα <http://iek-veroias.ima.sch.gr/openeclass/> όπου χρησιμοποιούνται και εφαρμόζονται όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω. Γενικά η συντριπτική πλειοψηφία των δημοσίων ΙΕΚ χρησιμοποιεί αυτήν την πλατφόρμα για τα ηλεκτρονικά τους μαθήματα. Παράλληλα, χρησιμοποιείται με μεγάλη επιτυχία στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, υποστηρίζοντας την υπηρεσία της ηλεκτρονικής τάξης (η-Τάξη) σε όλα τα σχολεία της χώρας (<https://eclass.sch.gr/>). Τέλος, η πλατφόρμα Open eClass χρησιμοποιείται και από το σύνολο σχεδόν των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων της χώρας

υποστηρίζοντας ένα μεγάλο πλήθος ηλεκτρονικών μαθημάτων με χιλιάδες χρήστες να συμμετέχουν σε αυτά.

Στο ερώτημα, λοιπόν, γιατί να θέλει κάποιος μεταλυκειακός φορέας να χρησιμοποιήσει την πλατφόρμα Open eClass για την ασύγχρονη τηλεκπαίδευσή του, μπορεί να απαντηθεί συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω μέσα από τον ίδιο τον ιστότοπο της πλατφόρμας¹ ως εξής: α) Διανέμεται ελεύθερα. Αποτελεί μια προσφορά του Ακαδημαϊκού Διαδικτύου (GUnet) στην εκπαιδευτική και ακαδημαϊκή κοινότητα για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. β) Είναι ανοιχτού κώδικα, που σημαίνει πως ο πηγαίος κώδικάς της διατίθεται ελεύθερα και μπορεί να παραμετροποιηθεί ώστε να καλύψει κάθε απαίτηση και ανάγκη. γ) Είναι ευέλικτη, δηλαδή προσαρμόζεται σε όλες τις οθόνες (H/Y, Tablet, Smartphone) και διατίθεται και ως εφαρμογή για φορητές συσκευές (mobile app). δ) Αποτελεί μια πλατφόρμα σταθερή, αφού υποστηρίζεται και αναβαθμίζεται διαρκώς από το Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο (GUnet) και έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη εκατοντάδων φορέων και οργανισμών. ε) Έχει φιλικό περιβάλλον χρήστη, προσφέροντας απλή και αποτελεσματική διαχείριση και στ) υποστηρίζει πολλαπλές γλώσσες.

7. ΈΡΕΥΝΑ

7.1 Μεθοδολογία της έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται πληροφορίες για το πώς σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε η έρευνα, η οποία και διενεργήθηκε σε δύο περιόδους. Η πρώτη ξεκίνησε από τον Νοέμβριο 2019 μέχρι τις 11 Μαρτίου 2020 όταν και αποφασίστηκε το κλείσιμο όλων των εκπαιδευτικών φορέων λόγω της πανδημίας. Η δεύτερη περίοδος άρχισε από τις αρχές Ιουνίου μέχρι και τα τέλη Ιουλίου 2020 όταν οι μεταλυκειακές και όχι μόνο, εκπαιδευτικές μονάδες, άνοιξαν και πάλι τις πύλες τους, με πολλά από τα ως τότε γνωστά εκπαιδευτικά δεδομένα, να έχουν ανατραπεί.

---

¹ <https://www.openeclass.org/>

7.1.1 Η Ταυτότητα της Έρευνας

Προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, εκπονήθηκε μια ποσοτική έρευνα η οποία στηρίζεται συνήθως στη διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους και αριθμητικά δεδομένα. Οι λόγοι που οδήγησαν στην επιλογή αυτή ήταν η ευκολία τόσο στην συλλογή όσο και στην επεξεργασία-ανάλυση των δεδομένων (Σπαθή, 2019). Η τελική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος έγινε μέσω έρευνας πεδίου, με δομημένα ερωτηματολόγια (13 ερωτήσεις το μέγιστο ή 10 ερωτήσεις το ελάχιστο) τα οποία εστάλησαν και απαντήθηκαν ηλεκτρονικά. Η επαφή με τους φορείς έγινε τηλεφωνικά και η αποστολή των ερωτηματολογίων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Όλες οι ερωτήσεις είναι κλειστού τύπου και οδηγούν σε ανάκτηση ποσοτικών δεδομένων. Χωρίζονται σε τρεις επί μέρους υποενότητες, οι οποίες είναι οι εξής: α) στην πρώτη λαμβάνονται κάποια στοιχεία της εκπαιδευτικής μονάδας β) στην δεύτερη περιλήφθηκαν ερωτήσεις για τις μονάδες που χρησιμοποιούν, στις διαδικασίες εκπαίδευσης, τις ασύγχρονες πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης και γ) στην τρίτη υπάρχουν ερωτήσεις για τις μονάδες που ακόμα προτιμούν μόνο την παραδοσιακή μέθοδο εκπαίδευσης, για λόγους που θα αναφερθούν παρακάτω στα αποτελέσματα.

7.1.2 Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της έρευνας αυτής, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής ήταν να γίνει γνωστός ο βαθμός χρησιμοποίησης ασύγχρονων μεθόδων τηλεκπαίδευσης από τις μεταλλυκειακές μονάδες της Ελλάδος. Με βάση αυτήν την κατεύθυνση οι κυριότεροι στόχοι αλλά και ερωτήματα, που κρίθηκε σκόπιμο να απαντηθούν μέσα από την έρευνα, ήταν:

- 1) Να διερευνηθεί, μέσα από ένα ικανοποιητικό αριθμό ερωτηθέντων τέτοιων ιδρυμάτων, σε τι ποσοστό οι μεταλλυκειακές μονάδες στην Ελλάδα χρησιμοποιούν ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης.
- 2) Αυτές οι μονάδες που τα χρησιμοποιούν, κατά πόσο είναι ικανοποιημένες από την γενική χρήση τους και σε τι βαθμό επηρεάζει τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές αλλά και το διοικητικό προσωπικό τους.

- 3) Όσες μονάδες δεν χρησιμοποιούν τέτοια συστήματα, για ποιο ή ποιους λόγους, τους αποτρέπουν ώστε να τα εντάξουν στη διδασκαλία τους.
- 4) Αν υπάρχει ενδεχόμενο να τα χρησιμοποιήσουν στο μέλλον, για ποιο λόγο ή λόγους θα το έκαναν αυτό.

7.1.3 Συμμετέχοντες στην Έρευνα – Δείγμα

Όσοι συμμετείχαν στην έρευνα ήταν μεταλκειακές μονάδες που προέρχονταν στη πλειοψηφία τους από τα δημόσια και ιδιωτικά ΙΕΚ, από τα Κολλέγια, από ΙΕΚ του ΟΑΕΔ και από τα ιδιωτικά Κέντρα Δια Βίου Μάθησης. Υπάρχουν απαντήσεις από όλες αυτές τις μονάδες, κάποιες περισσότερες και κάποιες λιγότερες. Τηλεφωνήθηκαν πρώτα και μετά στάλθηκαν e-mail σε περίπου 170 φορείς από τους οποίους απάντησαν οι 104, μέγεθος το οποίο θεωρείται ικανοποιητικό. Σε άλλους 10 περίπου στάλθηκε μόνο e-mail γιατί δε λειτουργούσε το τηλέφωνο που φαινόταν ότι μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποιος. Αναλυτικά, ρωτήθηκαν ή στάλθηκαν e-mail σε 36 δημόσια ΙΕΚ, σε σύνολο 100 που υπάρχουν αυτή τη στιγμή σε όλη την Ελλάδα, από τα οποία απάντησαν τα 29. Δηλαδή, σχεδόν το 1/3 αυτού του μεταλκειακού φορέα έχει συμμετάσχει στην έρευνα. Ρωτήθηκαν 43 ιδιωτικά ΙΕΚ από τα 86 που υπάρχουν συνολικά και απάντησαν τα 15, ένα ποσοστό της τάξης του 17,5%. Ακόμη ρωτήθηκαν 23 ΙΕΚ ΟΑΕΔ από τα 29 που υπάρχουν στην ελληνική επικράτεια και απάντησαν τα 17, με ποσοστό συμμετοχής γύρω στα 60% ! Επιπλέον ρωτήθηκαν 46 ιδιωτικά ΚΔΒΜ, από τα σχεδόν 1800 που είναι καταχωρημένα στη σελίδα του ΕΟΠΠΕΠ και απάντησαν τα 24. Τέλος, ρωτήθηκαν ή στάλθηκαν e-mail σε 27 κολλέγια, από τα συνολικά 34 που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα και από αυτά απάντησαν τα 10, με ποσοστό συμμετοχής αυτού του εκπαιδευτικού φορέα στην έρευνα, περίπου 30%.

Όλα τα e-mails και τα τηλέφωνα βρέθηκαν είτε από την ιστοσελίδα του κάθε φορέα ξεχωριστά ή από σελίδες που περιείχαν μαζικές πληροφορίες τους όπως πχ τα ΙΕΚ του ΟΑΕΔ (<http://www.oaed.gr/scholes-iek>). Από όλους όσοι απάντησαν, περίπου 25-30 απάντησαν αμέσως ενώ για τους υπόλοιπους χρειάστηκε να γίνει εκ νέου επικοινωνία. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε μέσω mail και απαντούσαν όσοι κατείχαν κάποια θέση ευθύνης εντός της εκπαιδευτικής μονάδας, από διοικητικό προσωπικό και εκπαιδευτικούς ως και διευθυντές, δίνοντας είτε το δικό τους mail είτε του φορέα. Ερωτήθηκαν και δόθηκαν απαντήσεις από μεταλκειακές μονάδες από όλες τις γωνίες

της Ελλάδας, από την Αλεξανδρούπολη ως τη Ρόδο και τη Κρήτη, για να υπάρχει δείγμα τόσο από κεντρικές-μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, όσο και από απομακρυσμένες και μη πολυπληθείς περιοχές για να βγει έτσι ένα πιο ασφαλές συμπέρασμα.

7.1.4 Το ερευνητικό εργαλείο

Η πραγματοποίηση της έρευνας και η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη συμπλήρωση του ερευνητικού εργαλείου του δομημένου ερωτηματολογίου από στελέχη των μεταλυκειακών εκπαιδευτικών μονάδων, που ήταν σε θέση να γνωρίζουν αν χρησιμοποιούνται συστήματα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης κατά τη διάρκεια των μαθημάτων των εκπαιδευτικών μονάδων τους. Η επιλογή του ερωτηματολογίου προτιμήθηκε διότι (Cohen, Manion, & Morrison, 2008):

- Σε ερωτήσεις κυρίως κλειστού τύπου, που διευκολύνεται η επεξεργασία τους και οι ποσοτικές αναλύσεις διενεργούνται χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, ενδείκνυται ως ερευνητικό εργαλείο.
- Η χρήση του όσον αφορά μεγάλα δείγματα απαντήσεων είναι καλύτερη
- Η ανωνυμία που παρέχει διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό τη συλλογή αξιόπιστων δεδομένων.
- Παρέχει στον ερωτηθέντα το χρόνο που χρειάζεται μέχρι να απαντήσει μελετώντας την ερώτηση πιο προσεκτικά και οι ερωτώμενοι μπορούν να εκφραστούν πιο ελεύθερα.
- Μπορούν να σταλούν σε μεγάλο αριθμό ατόμων.
- Είναι η λιγότερο χρονοβόρα μέθοδος.
- Είναι εύκολη η κατασκευή και η χρήση τους.

Κι ενώ ερωτηματολόγιο γενικά είναι ένα έντυπο που περιέχει μία σειρά δομημένων ερωτήσεων οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά, στην έρευνα αυτή όλα έγιναν με την ηλεκτρονική τους μορφή. Κι αυτό γιατί ένα online ερωτηματολόγιο εξασφαλίζει ασφαλώς ταχύτητα στην διαδικασία συγκέντρωσης των δεδομένων και ιδιαίτερα σε ψηφιακή μορφή, καθιστώντας μετέπειτα την στατιστική επεξεργασία τους πιο εύκολη. Επιπλέον βοηθάει στην ελαχιστοποίηση ή ακόμα και στην αποφυγή των λαθών κατά την καταχώρηση των δεδομένων αφού δεν υφίσταται ανθρώπινη παρέμβαση όπως το να επηρεάσει τις απαντήσεις ο ερευνητής, ενώ επιπλέον συντελεί στη μεγιστοποίηση

του ποσοστού συμμετοχής και στη συγκέντρωση περισσότερων δεδομένων εξαιτίας του γεγονότος ότι ο ερωτώμενος διευκολύνεται στις απαντήσεις του (Σπαθή, 2019).

Αναρτήθηκε σε ιστοσελίδα της google² μέσω της πλατφόρμας Google Forms, όπου το περιβάλλον αυτό ευνοεί τη δημιουργία τέτοιου είδους φορμών και ερευνών κατ' επέκταση. Επιπρόσθετα, το ερωτηματολόγιο συνοδευόταν από ένα κείμενο που ενημέρωνε τους συμμετέχοντες για το σκοπό της έρευνας, καθώς και για το γεγονός ότι οι απαντήσεις θα χρησιμοποιούνταν αυστηρά και μόνο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας. Εκεί, λοιπόν, οι συμμετέχοντες μπορούσαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο ηλεκτρονικά και πατώντας το κουμπί **Υποβολή**, να ληφθεί η απάντησή τους. Αρκετές από τις ερωτήσεις είναι της μορφής Likert, με την οποία παρέχονται μια σειρά από απαντήσεις που πηγαίνουν από το ένα άκρο στο άλλο, δηλαδή είναι κλιμακούμενης έντασης, αξιολογώντας το βαθμό συμφωνίας με την ερώτηση. Ουσιαστικά ο ερωτώμενος απαντάει πόσο συμφωνεί με μια δήλωση. Το ερωτηματολόγιο είναι μικρής έκτασης και το περιεχόμενο των ερωτήσεων ανταποκρίνεται στους στόχους της έρευνας, αφού είναι σαφείς, σύντομες, διατυπωμένες σε απλή γλώσσα και δεν θίγει ευαίσθητα δεδομένα (Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Παρατίθεται αυτούσιο στην υπο-ενότητα Παράρτημα.

7.1.5 Όρια και περιορισμοί της έρευνας

Ίσως ένα μεγαλύτερο σε μέγεθος δείγμα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πιο ικανοποιητικό (104 απαντήσεις) για μια ανάλυση σε περισσότερο βάθος. Όμως η αύξηση του πλήθους των απαντήσεων από περισσότερους φορείς του δείγματος δεν ήταν εφικτή για τρεις λόγους σημαντικούς κατά τη διάρκεια της έρευνας:

α) υπήρξε έκδηλη η διστακτικότητα αρκετών να απαντήσουν θεωρώντας πως ακουμπούσε στο κομμάτι των προσωπικών δεδομένων (κυρίως των ιδιωτικών φορέων) και δεν ήθελαν να δώσουν στοιχεία, καθιστώντας την έρευνα εν δυνάμει λιγότερο αξιόπιστη,

β) εξαιτίας του απαγορευτικού ως προς την λειτουργία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, δημόσιων και ιδιωτικών, λόγω της πανδημίας, στάθηκε αδύνατη η

2

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfthQvnmkNZggg2b3qKGHgLfYYkwlq24PLo_see2UOZtatOzQ/viewform

επικοινωνία με αρμόδιους της εκάστοτε μονάδας να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο για αρκετό χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής και

γ) ο επικαλούμενος, εκ μέρους των ερωτώμενων, ως φόρτος εργασίας δικαιολογώντας το ως υποστελέχωση της υπηρεσίας τους και ως εκ τούτου έλλειψη χρόνου ή η έλλειψη συνέπειας, ισχυριζόμενοι ότι θα απαντήσουν αλλά τελικά δεν το έκαναν.

Τέλος, σε πολύ μικρότερη κλίμακα, υπήρξαν και ορισμένοι που δεν μπορούσαν να συμπληρώσουν μια ηλεκτρονική φόρμα ισχυριζόμενοι άγνοια με αυτά τα...«συστήματα». Αυτοί οι λόγοι κυρίως είχαν ως αποτέλεσμα την αδυναμία συμπλήρωσης περαιτέρω ερωτηματολογίων, αλλά παρόλα αυτά το ήδη υπάρχον κρίθηκε ως ένα ασφαλές δείγμα για εξαγωγή συμπερασμάτων.

7.2 Αποτελέσματα και ανάλυση/σχολιασμός ευρημάτων της έρευνας

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα, καταρχήν θα πρέπει να αναφερθεί ότι η έρευνα χωρίζεται σε τρία επιμέρους κομμάτια κι έτσι θα αναλυθούν τα αποτελέσματα παρακάτω. Αυτά είναι α) τα δημογραφικά στοιχεία των εκπαιδευτικών μονάδων, β) οι ερωτήσεις που αφορούν σε όσες απάντησαν ότι χρησιμοποιούν ασύγχρονα μέσα τηλεκπαίδευσης και γ) οι ερωτήσεις σε αρνητικές απαντήσεις για τη χρήση πλατφορμών τηλεκπαίδευσης.

7.2.1 Δημογραφικά στοιχεία έρευνας

Ζητήθηκε εξ αρχής να καταγραφεί το mail του κάθε εκπροσώπου μέσα από την εκπαιδευτική μονάδα για δυο λόγους. Πρώτον, προς απόδειξη εγκυρότητας της έρευνας και δεύτερο για να μην ερωτηθεί η ίδια εκπαιδευτική μονάδα δεύτερη και τρίτη φορά κάτι που θα οδηγούσε σε λάθος συμπεράσματα. Διατηρείται από τον συγγραφέα, η ανωνυμία των εκπαιδευτικών μονάδων μέσα στην έρευνα και πουθενά δε δημοσιεύεται κάποια επωνυμία ακολουθούμενη με απάντηση.

Έπειτα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των απαντήσεων σε κάθε κατηγορία μεταλυκειακής εκπαιδευτικής μονάδας και σε τι ποσοστό αντιστοιχούσαν οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου. Στο παρακάτω πίνακάκι δίνεται αναλυτικά το σύνολο των απαντήσεων της κάθε μιας που συμμετείχε στην έρευνα:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δημόσιο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Δ.Ι.Ε.Κ.)	29	27,9%
Ιδιωτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)	24	23,1%
ΙΕΚ ΟΑΕΔ	17	16,3%
Ιδιωτικό ΙΕΚ	16	15,4%
Κολλέγιο	10	9,6%
Φροντιστήριο - Κέντρο Ξένων Γλωσσών	5	5%
Κ.Ε.Κ.	2	2%
ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας Ο.Α.Ε.Δ.	1	1%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	104	

Εικόνα 7.1 - Κατηγορία Εκπαιδευτικής Μονάδας

Τα ΔΙΕΚ αποτελούν την πλειοψηφία των απαντήσεων και ήταν αυτός ο φορέας του οποίου οι απαντήσεις λαμβάνονταν ευκολότερα. Αντίθετα οι συμμετέχουσες μονάδες των κολλεγίων ήταν αρκετά δύσκολες στο να απαντήσουν κι έπρεπε σε ορισμένες περιπτώσεις να καλεστούν 4 και 5 φορές επιπλέον, επικαλούμενες φόρτο εργασίας ή ότι έλειπε ο υπεύθυνος και θα ενημερωνόταν κ.ο.κ. Κάποιες μονάδες που αυτοχαρακτηρίστηκαν ως Κέντρο Ξένων Γλωσσών ή Φροντιστήρια κατατάχθηκαν στην κατηγορία Φροντιστήρια που δεν υπάρχει στο ερωτηματολόγιο. Δεν αποκλείστηκαν γιατί υπήρχαν στην λίστα του ΕΟΠΠΕΠ ως Κέντρα Δια Βίου Μάθησης κι έτσι ονομάζονται πλέον αλλά θεώρησαν πως έπρεπε στο ερωτηματολόγιο να διατηρήσουν την ιδιότητα με την οποία είναι γνωστές στο ευρύ κοινό. Εν τέλει,

απαντήσεις υπάρχουν από όλους τους φορείς και θεωρείται ικανοποιητική η διασπορά τους για να βγουν πιο αντιπροσωπευτικά συμπεράσματα.

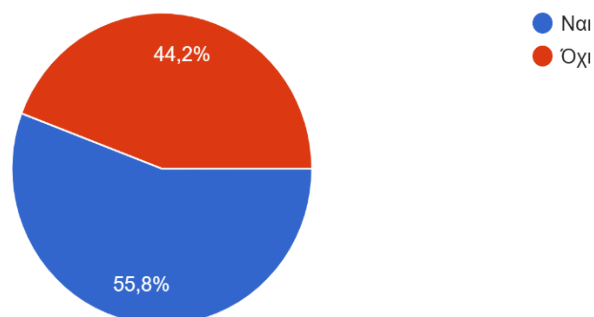
Από τις μονάδες ζητήθηκε να δηλώσουν το νομό εγκατάστασής τους αλλά και την πόλη. Συνοπτικά, σε σύνολο νομών 54, υπήρξαν απαντήσεις από 36, κάτι που θεωρείται αντιπροσωπευτικό του συνολικού ελλαδικού χώρου. Παράδειγμα απαντήσεων, στην ερώτηση σε ποια πόλη βρισκόταν η εκπαιδευτική μονάδα, δίνεται παρακάτω μέσω ενός word cloud που βγαίνει αυτόματα από το εργαλείο σύνοψης των απαντήσεων:

Εικόνα 7. 2 - Σύννεφο λέξεων από απαντήσεις των πόλεων

Για τη συνέχεια, υπάρχει το ερώτημα που θα διαχωρίσει τις μετέπειτα ενότητες των ερωτήσεων ανάλογα με την απάντηση που έχει δώσει η κάθε εκπαιδευτική μονάδα. Ερωτώμενες λοιπόν, πόσες από αυτές τις 104 μονάδες χρησιμοποιούν ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης, το 55,8% δηλαδή 58 απαντήσεις ήταν θετικές, ενώ το 44,2% δηλαδή 46 απαντήσεις δεν έχουν χρησιμοποιήσει ποτέ τέτοια συστήματα.

Χρησιμοποιείτε συστήματα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της κατάρτισης πκ moodle ή άλλα;
104 απαντήσεις

Εικόνα 7.3 - Χρήση πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης

Παρατηρεί κανείς ότι οι απαντήσεις είναι υπέρ της τηλεκπαίδευσης, αφού 58 από τις 104 ερωτηθείσες μονάδες έχουν εντάξει την τηλεκπαίδευση στο πρόγραμμά τους. Όμως στο σημείο αυτό να σημειωθεί πως κάποιες από αυτές τις θετικές απαντήσεις προήλθαν μετά την επαναλειτουργία των μονάδων από το κλείσιμο λόγω της πανδημίας. Σίγουρα έπαιξε καταλυτικό ρόλο το γεγονός πως η τηλεκπαίδευση, αναγκαστικά ίσως, εφαρμόστηκε από διάφορες μονάδες για να ολοκληρωθεί το σπουδαστικό έτος ή το όποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμά τους. Δηλαδή οι απαντήσεις που δόθηκαν από 04/01/2020 ως 17/03/2020 ήταν σε σύνολο 76 από τις οποίες θετικές στις πλατφόρμες ήταν οι 34, δηλαδή το 44,7%. Αντίθετα, από τις υπόλοιπες 28 απαντήσεις που δόθηκαν μετά την πρώτη καραντίνα, οι θετικές σε ασύγχρονες πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης ήταν οι 24, ένα ποσοστό της τάξης του 85,7% ! Ακόμη κι έτσι, ένα ασφαλές σχόλιο που μπορεί να γίνει, είναι πως η χρήση ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης δεν είναι κάτι μακρινό στις μέρες μας στη μεταλλυκειακή εκπαίδευση και κατάρτιση.

7.2.2 Εκπαιδευτικές μεταλλυκειακές μονάδες με ασύγχρονη τηλεκπαίδευση

Σχεδόν στις μισές μονάδες που ρωτήθηκαν συνολικά (45/104), ο αριθμός των μαθητών ξεπερνούσε τους 151, ενώ κάτω από 51 μαθητές είχε το ελάχιστο ποσοστό 18,3%, το ίδιο ακριβώς και όσες μονάδες είχαν από 100-150 μαθητές. Να επισημανθεί στο σημείο αυτό, πως 32 από τις 58 θετικές απαντήσεις των μονάδων που χρησιμοποιούν ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης έχουν στη δύναμή τους πάνω

από 151 μαθητές. Έτσι, από τις συνολικά 45 μονάδες που έχουν πάνω από 151 μαθητές δυναμικό, οι 32 απάντησαν θετικά στη χρήση ασύγχρονων συστημάτων τηλεκαίτευσης. Αυτό δείχνει πως σε πολυπληθείς μονάδες μεταλυκειακής εκπαίδευσης είναι πιο σύνηθες να χρησιμοποιούνται και ηλεκτρονικές πλατφόρμες ως υποβοηθητικά μέσα εκπαίδευσης.

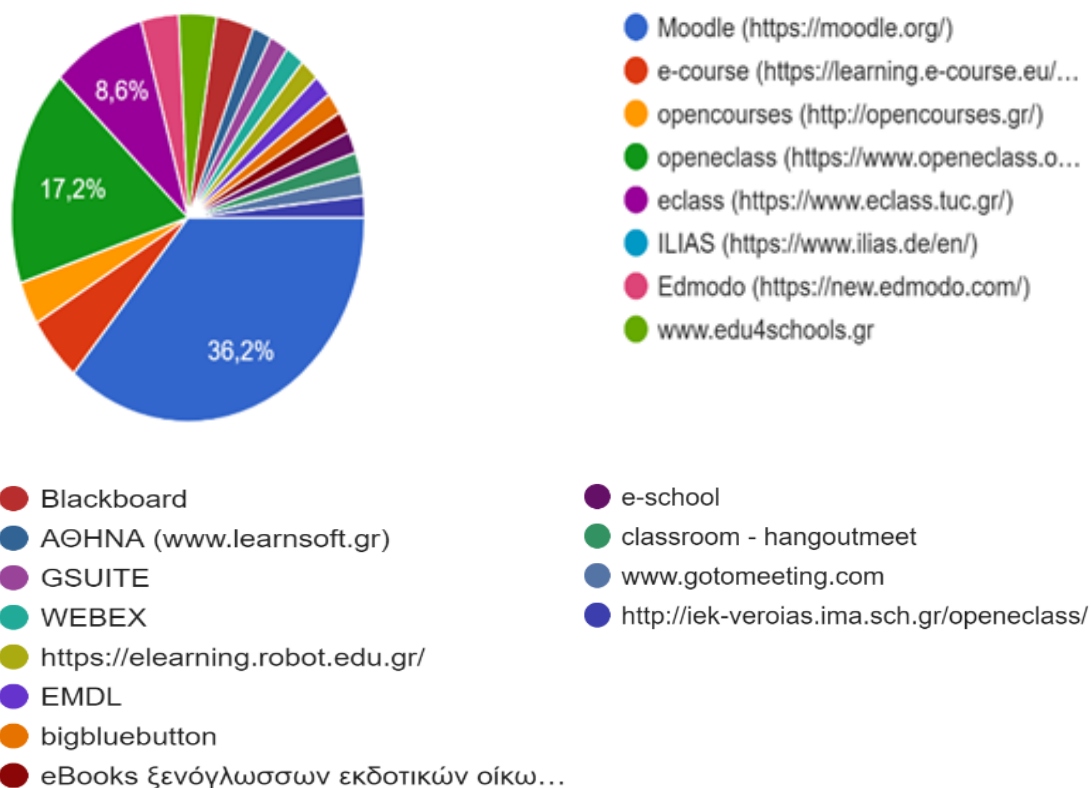

Εικόνα 7.4 - Χρήση πλατφορμών από μονάδες με πάνω από 151 μαθητές

Αναφορικά με το ποια από αυτές τις πλατφόρμες τηλεκαίτευσης χρησιμοποιούν, όπως φαίνεται από το επόμενο γράφημα, οι μονάδες που την χρησιμοποιούν, έχουν ως κύρια πλατφόρμα υποστήριξής της, την Moodle με ποσοστό 36,2% και 21 απαντήσεις από τα συνολικά 58 Ναι. Ακολουθεί με 17,2% και 10 απαντήσεις η OpenEclass και κλείνει η τριάδα, με τα υψηλότερα ποσοστά, με την eclass σε ποσοστό 8,6% και 5 απαντήσεις. Πάντως οι υπόλοιπες απαντήσεις μαζί, που αντιστοιχούν σε διάφορες άλλες πλατφόρμες ξεχωριστά, δεν είναι και λίγες με σύνολο 22. Μπορεί να συμπεράνει κανείς πως οι εκπαιδευτικές μονάδες μπορεί να επιλέγουν κυρίως κάποια πολύ γνωστή ηλεκτρονική πλατφόρμα, όμως δεν παύουν και πολλές άλλες να επιλέγουν κάποια (μπορεί και άγνωστη στο ευρύ κοινό) που θεωρούν ότι ταιριάζει με τα πρακτικά ή οικονομικά δεδομένα τους.

Αναφέρατε την πλατφόρμα που χρησιμοποιείτε

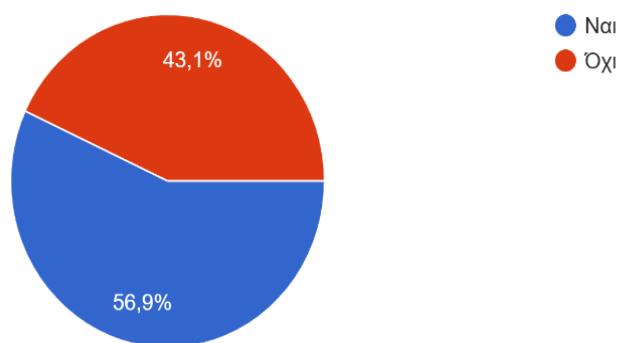
58 απαντήσεις

Εικόνα 7.5 - Επιλογή πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης

Σχετικά με το αν ήταν η πλατφόρμα υποχρεωτική για την ολοκλήρωση των μαθημάτων, το 56,9% όσων χρησιμοποιούσαν κάποια απάντησε θετικά (33 στα 58 μονάδες) ενώ το 43,1% είπε πως δεν ήταν. Κάτι που δείχνει πως πλέον η ηλεκτρονική πλατφόρμα έχει ενσωματωθεί τόσο στη διαδικασία του μαθήματος, ώστε να είναι επιβεβλημένη η χρήση της. Αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι στη μάθηση για αρκετές μεταλυκειακές μονάδες.

Είναι υποχρεωτική η χρησιμοποίησή της για την επιτυχή ολοκλήρωση των μαθημάτων;
58 απαντήσεις

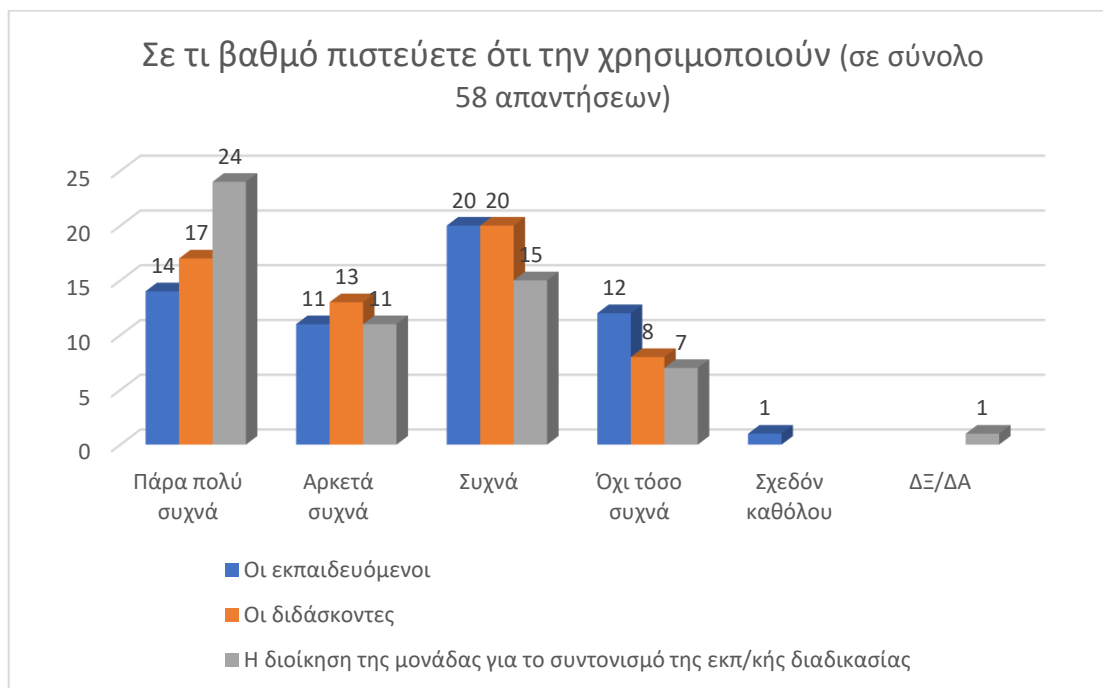

Εικόνα 7.6 - Ποσοστά υποχρεωτικής χρήσης της πλατφόρμας

Συγκρίνοντας το βαθμό χρησιμοποίησης της ηλεκτρονικής πλατφόρμας από τους εκπαιδευόμενους, τους διδάσκοντες αλλά και από τη διοίκηση της μονάδας για την εκπαιδευτική διαδικασία, οι ερωτώμενοι που προέρχονται από την εκάστοτε μεταλλυκειακή μονάδα, πιστεύουν πως γενικά και οι τρεις αυτοί πυλώνες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τη χρησιμοποιούν περισσότερο από συχνά. Συχνότερα δε, φαίνεται να τη χρησιμοποιούν οι υπεύθυνοι για τη διοίκηση της μονάδας επωμιζόμενοι ίσως και το ρόλο της υποστήριξης αυτού του καινούριου εργαλείου στην εκπαίδευση. Καταδεικνύεται μάλιστα στην έρευνα, αφού οι απαντήσεις από Συχνά και πάνω είναι 50 σε σύνολο 58 μονάδων. Για τους εκπαιδευόμενους απάντησαν από Συχνά και περισσότερο οι 45 στις 58 μονάδες, ενώ για τους διδάσκοντες οι οποίοι είναι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι και αυτοί που θα τη χρησιμοποιήσουν τη πλατφόρμα εξ αρχής, αλλά και θα τη συστήσουν στους μαθητές τους, οι 50 στις 58 μονάδες απάντησαν πως τη χρησιμοποιούν από Συχνά ως Πάρα πολύ συχνά. Άρα διαπιστώνεται πως όπου χρησιμοποιούνται ασύγχρονες διαδικασίες τηλεκπαίδευσης, όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς τις χρησιμοποιούν ως επί το πλείστον.

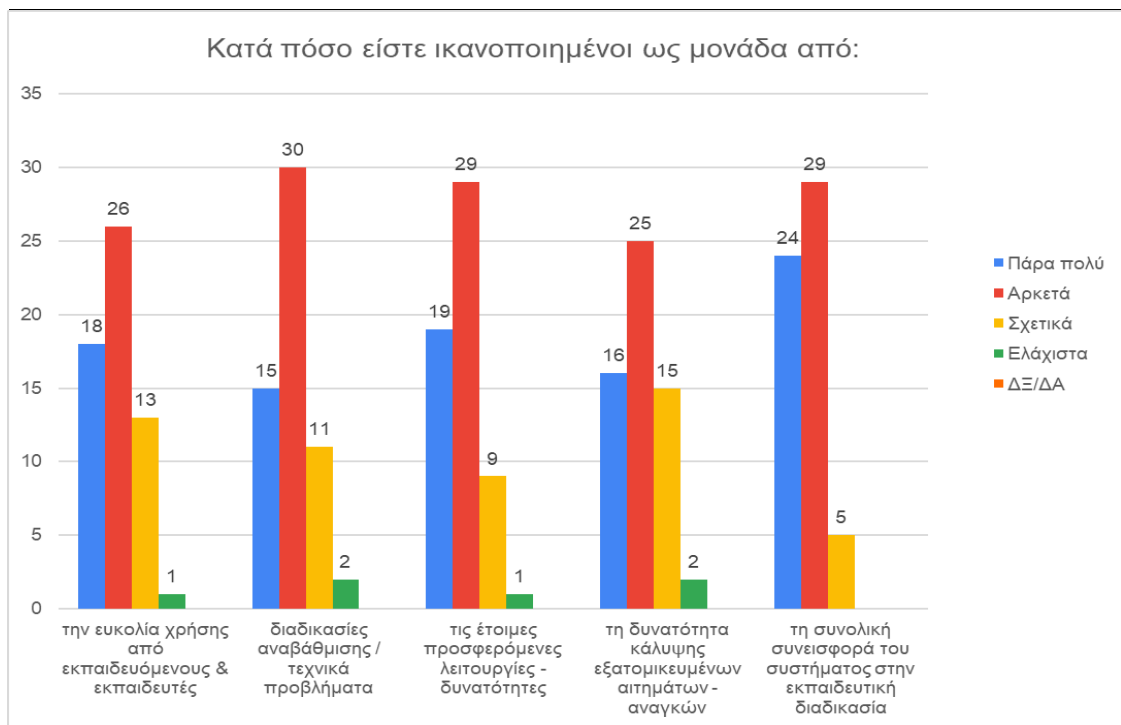
Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι την χρησιμοποιούν:	Οι εκπαιδευόμενοι	Οι διδάσκοντες	Η διοίκηση της μονάδας για το συντονισμό της εκπ/κής διαδικασίας
Πάρα πολύ συχνά	14	17	24
Αρκετά συχνά	11	13	11
Συχνά	20	20	15

Όχι τόσο συχνά	12	8	7
Σχεδόν καθόλου	1		
ΔΞ/ΔΑ			1

Εικόνα 7.7 - Γράφημα βαθμού χρήσης πλατφορμών από στελέχη της εκπαιδευτικής μονάδας

Το επόμενο γράφημα παρουσιάζει το κατά πόσο είναι ικανοποιημένες οι μεταλυκειακές εκπαιδευτικές μονάδες με τα ασύγχρονα συστήματα τηλεεκπαίδευσης, α) από την ευκολία χρήσης τους από πλευράς εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών, β) από τις διαδικασίες αναβάθμισης ή τα τεχνικά προβλήματα που πιθανόν να έχουν εμφανίσει, γ) από τις έτοιμες προσφερόμενες λειτουργίες – δυνατότητες τους, δ) από τη δυνατότητα κάλυψης εξατομικευμένων αιτημάτων – αναγκών και ε) από την συνολική συνεισφορά του συστήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία. Καταγράφοντας τις απαντήσεις των μονάδων διακρίνει κανείς ότι υπάρχει αρκετά μεγάλη ικανοποίηση που καλύπτει όλες τις πτυχές λειτουργίας και χρήσης τέτοιων συστημάτων. Η μεγάλη πλειοψηφία απαντήσεων των μονάδων φαίνεται από Αρκετά έως Πάρα πολύ ικανοποιημένες και αυτό καταδεικνύεται στη συνολική συνεισφορά του συστήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία όταν από τις 58 απαντήσεις μόνο οι 5 μονάδες είναι Σχετικά ικανοποιημένες ενώ το συντριπτικό 91,3% νοιώθει Αρκετά έως Πάρα πολύ ικανοποιημένο.

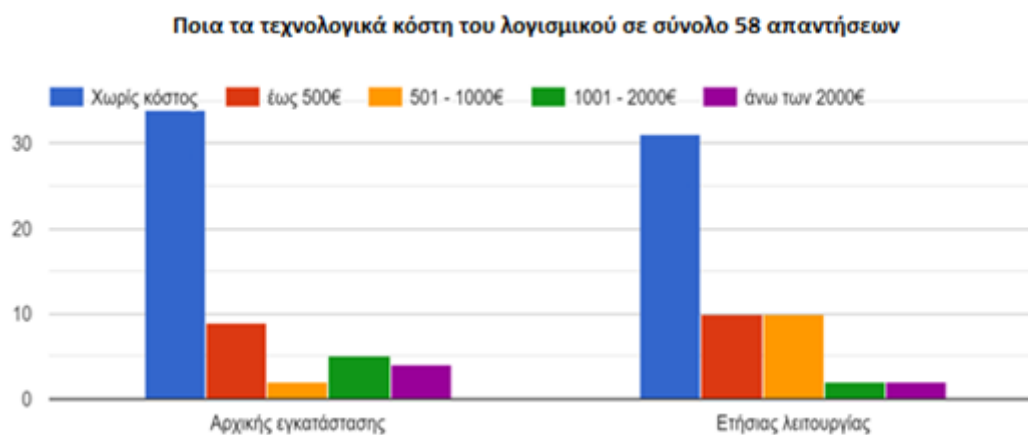

Εικόνα 7.8 - Μεγέθη ικανοποίησης από πτυχές χρήσης πλατφορμών (σε σύνολο 58 απαντήσεων)

Κατά πόσο είστε ικανοποιημένοι ως μονάδα από:	Πάρα πολύ ικανοποιημένοι	Αρκετά ικανοποιημένοι	Σχετικά ικανοποιημένοι	Ελάχιστα ικανοποιημένοι	ΔΞ/ΔΑ
την ευκολία χρήσης από εκπαιδευόμενους & εκπαιδευτές	18	26	13	1	
διαδικασίες αναβάθμισης / τεχνικά προβλήματα	15	30	11	2	
τις έτοιμες προσφερόμενες λειτουργίες - δυνατότητες	19	29	9	1	
τη δυνατότητα κάλυψης εξατομικευμένων αιτημάτων - αναγκών	16	25	15	2	
τη συνολική συνεισφορά του συστήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία	24	29	5		

Όταν ρωτήθηκαν οι εκπαιδευτικές μονάδες για τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού που πιθανόν να δημιουργήθηκαν κατά την αρχική εγκατάστασή του, 34

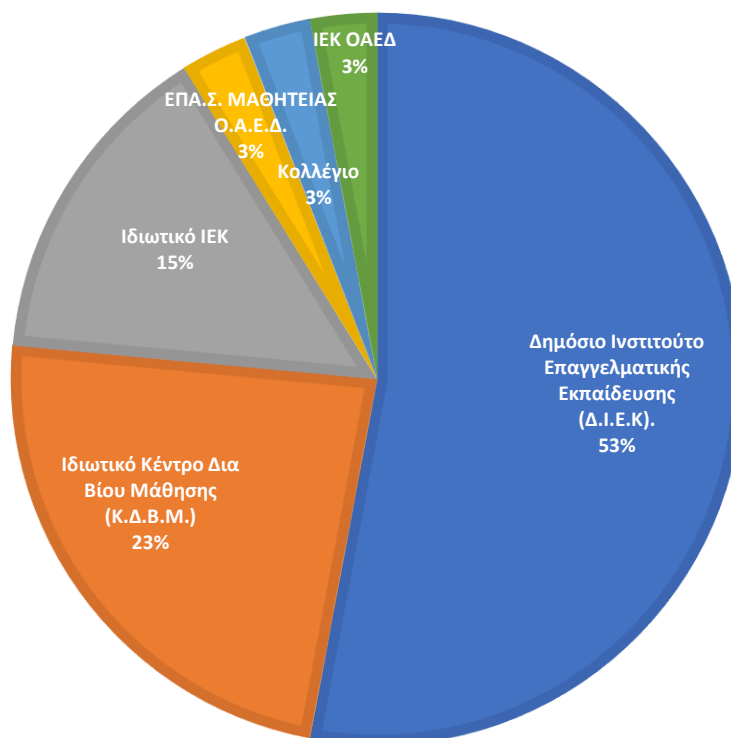
μονάδες από τις 58 που απάντησαν πως έχουν εγκαταστήσει κάποιο τέτοιο λογισμικό, είπαν πως δεν χρειάστηκε να ξοδέψουν τίποτα. Αντίστοιχα, 31 από τις 58 απάντησαν επίσης ότι και για την ετήσια λειτουργία του λογισμικού δεν είχαν κάποια οικονομική επιβάρυνση.

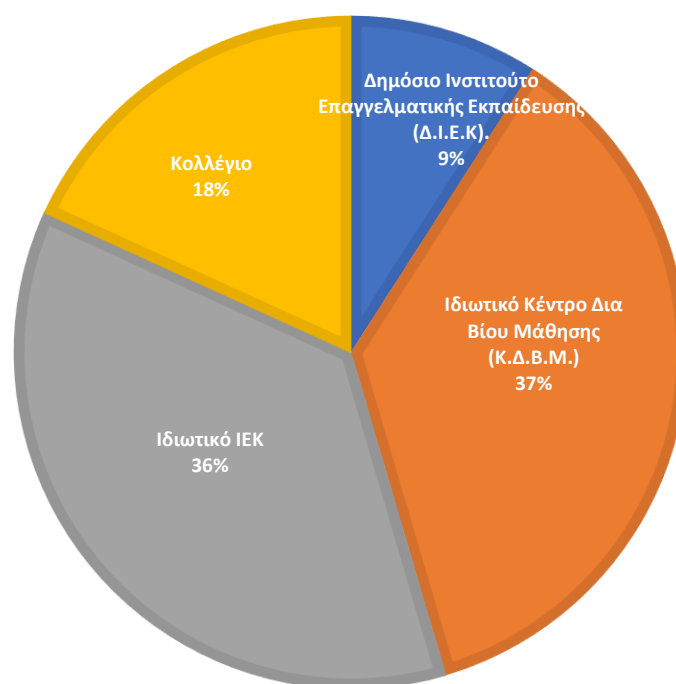
Εικόνα 7.9 - Τεχνολογικά κόστη λογισμικού

Στο σημείο αυτό, το οικονομικό κομμάτι ενδεχομένως να παίζει κάποιο σημαντικό ρόλο για τη χρησιμοποίηση τέτοιων λογισμικών που υποστηρίζουν ασύγχρονα συστήματα, αφού γίνεται ελκυστικότερη η ιδέα χρησιμοποίησής τους από την στιγμή που είναι σε θέση να μην σπαταλήσουν κανένα οικονομικό πόρο γι' αυτά. Είναι γενικά πολύ σημαντικό, για μια εκπαιδευτική μονάδα, να ξέρει ότι το οικονομικό κομμάτι δεν θα της σταθεί εμπόδιο στην μετάβαση προς την τηλεκπαίδευση και μάλιστα όταν αυτή η μονάδα είναι δημόσια. Κι αυτό γιατί όλες όσες απάντησαν ότι πληρώνουν κόστος πάνω από 500€ για το λογισμικό αυτό, είναι ιδιωτικές όπως τα κολλέγια και τα ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. Ίσως τελικά, αυτός ο τομέας θα επένδυε, αρχικά, για κάτι τέτοιο θέλοντας να έχει για τη μονάδα του το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα εκπαίδευσης. Για του λόγου το αληθές τα παρακάτω γραφήματα, τα οποία εξήχθησαν με τα κατάλληλα φίλτρα μέσα από το υπολογιστικό φύλλο του Microsoft Excel με τις δοθείσες απαντήσεις. Δείχνουν τα κόστη που πληρώνουν οι φορείς μεταλυκειακής εκπαίδευσης είτε για την αρχική εγκατάσταση πλατφορμών ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης, είτε για την ετήσια λειτουργία τους. Κι έπειτα ακολουθεί ο αντίστοιχος πίνακας με τις απαντήσεις των φορέων.

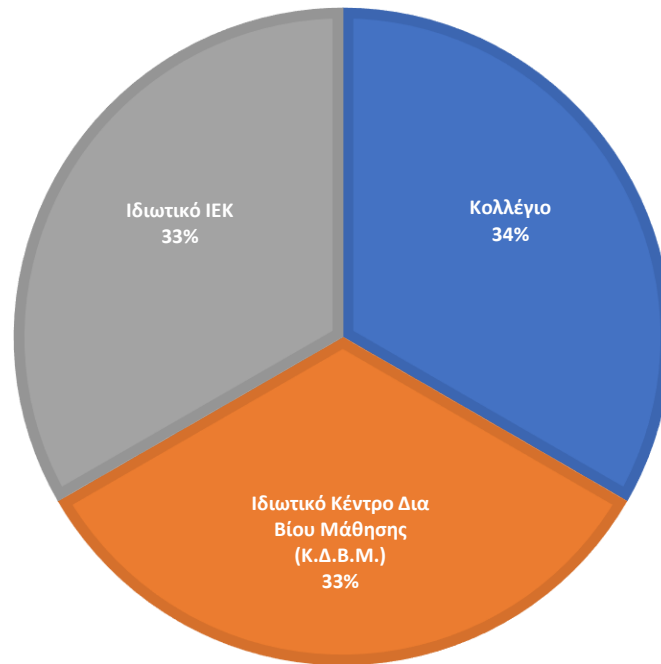
ΧΩΡΙΣ ΚΟΣΤΟΣ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 34 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

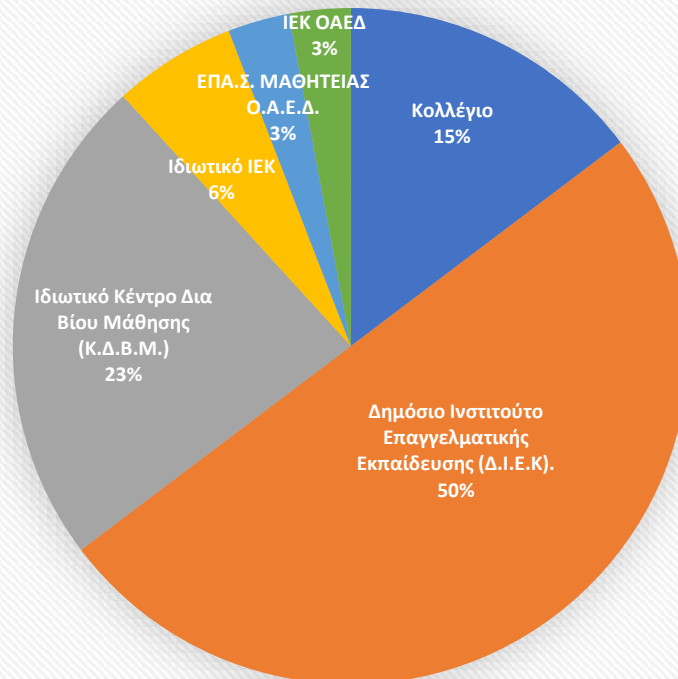
ΩΣ 1000€ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 11 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

ΑΠΟ 1001€ ΚΑΙ ΠΑΝΩ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 9 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

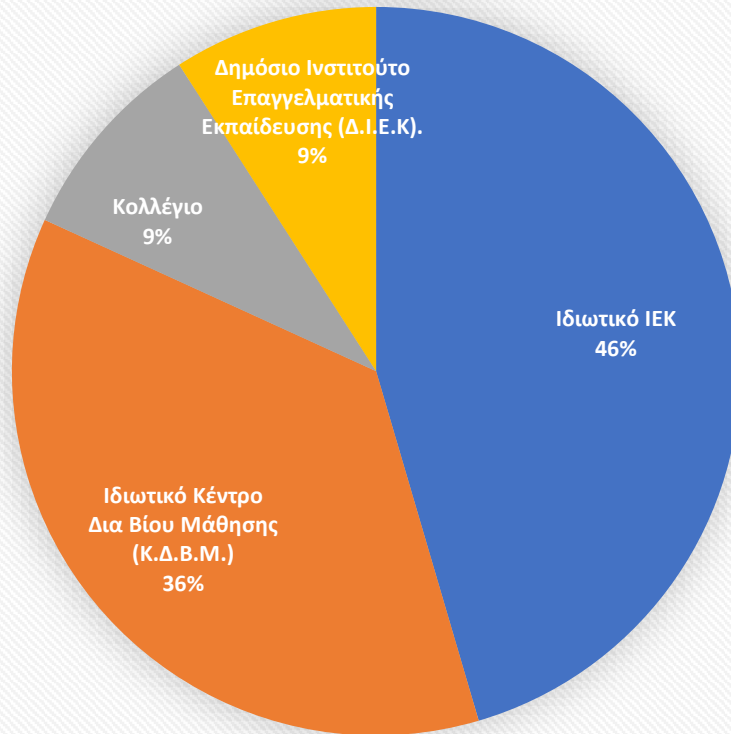

Χωρίς κόστος Ετήσιας Λειτουργίας
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 34 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

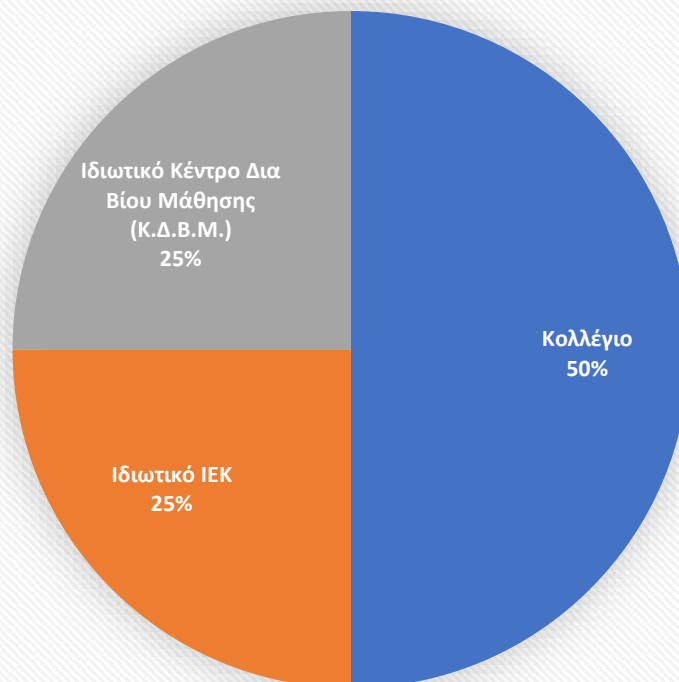

Ως 1000€ Ετήσιας Λειτουργίας
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 11 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

Από 1001€ και πάνω Ετήσιας Λειτουργίας
(ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 4 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

Κατηγορία εκπαιδευτικής μονάδας	Ποια τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; [Αρχικής εγκατάστασης]					Ποια τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; [Ετήσιας λειτουργίας]				
	Χωρίς κόστος	έως 500€	501 - 1000€	1001 - 2000€	άνω των 2000€	Χωρίς κόστος	έως 500€	501 - 1000€	1001 - 2000€	άνω των 2000€
Δημόσιο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Δ.Ι.Ε.Κ)	12	1	-	-	-	11	2	-	-	-
Ιδιωτικό ΙΕΚ	5	2	2	2	1	2	2	7	1	-
Ιδιωτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)	8	4	-	1	2	8	6	2	-	1
Κολλέγιο	1	2	-	2	1	3	-	1	1	1
ΙΕΚ ΟΑΕΔ	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας Ο.Α.Ε.Δ.	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Συνεχίζοντας, αποκτά πολύ μεγάλο ενδιαφέρον να γίνει γνωστός ο λόγος ή οι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιούν οι μεταλυκειακές εκπαιδευτικές μονάδες τις πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης. Στο παρακάτω γράφημα βλέπει κανείς τα ποσοστά χρήσης τους.

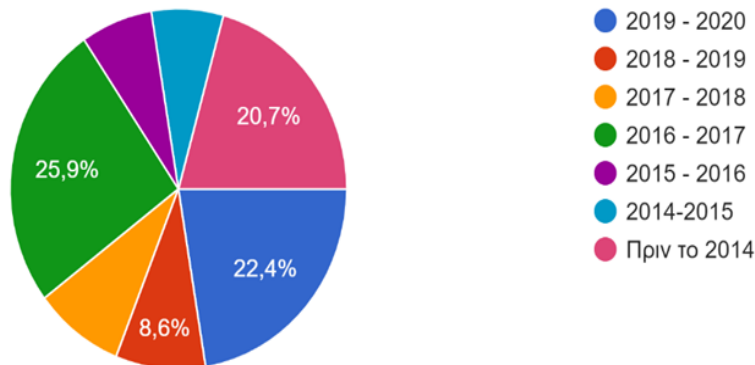
Εικόνα 7.10 - Λόγοι χρήσης ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης

Ποιες οι συνολικές χρήσεις της πλατφόρμας;	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ σε σύνολο 58 εκπαιδευτικών μονάδων	Ποσοστό σε σύνολο απαντήσεων 58
Ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού	57	98,3%
Υποβολή εργασιών	44	75,9%
Απορίες, απαντήσεις και διεξαγωγή συζητήσεων με τους εκπαιδευόμενους	29	50%
Τεστ κατανόησης - αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων	28	48,3%
Τηλεκπαίδευση σε πραγματικό χρόνο	21	36,2%
Αξιολόγηση των διδασκόντων	18	31%
Καταγραφή τάσεων - ψηφοφορίες	10	17,2%
Στατιστικά χρήσης εκπαιδευτών και καταρτιζομένων	1	1,7%
Επικοινωνία με εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές	1	1,7%
Ανάρτηση ανακοινώσεων	1	1,7%

Είναι φανερό πως όλοι, δηλαδή το 98,3% των απαντήσεων (πλην μιας μόνο εκπαιδευτικής μονάδας) την χρησιμοποιούν για να αναρτούν εκπαιδευτικό υλικό κατανοώντας την πολλή μεγάλη σημασία της για τον εκπαιδευτικό ο οποίος μπορεί να διαμοιράζει το υλικό παράδοσης του μαθήματος και να είναι σίγουρος πως όλοι θα έχουν πρόσβαση σε αυτό. Σχεδόν εξίσου σημαντική είναι η πλατφόρμα και για την υποβολή εργασιών έχοντας απήχηση στο 75,9% των απαντήσεων. Από εκεί και πέρα μεταξύ του 30% και 50% των απαντήσεων χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες αυτές για απορίες και συζητήσεις με τους εκπαιδευόμενους, για σύγχρονη τηλεκπαίδευση και για αξιολόγηση των διδασκόντων. Τέλος, 17,2% των απαντήσεων λέει ότι εκμεταλλεύεται τη χρήση των πλατφορμών για καταγραφή τάσεων και ψηφοφορίες, ένα εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό κατά τη διάρκεια παράδοσης του μαθήματος.

Ενδιαφέρον προκαλούν οι απαντήσεις και στο ερώτημα από πότε οι μεταλυκειακές μονάδες είχαν εντάξει τις ασύγχρονες τηλεκπαιδεύσεις στο πρόγραμμα σπουδών τους. Φαίνεται πως οι χρονικές περίοδοι ορόσημο είναι τρεις: α) Το έτος 2016-2017 με ένα ποσοστό της τάξης του 25,9% με 15 απαντήσεις, β) το έτος 2019-2020 που μόλις μας πέρασε, με ποσοστό 22,4% και 13 απαντήσεις, κάτι που θεωρείται αναμενόμενο λόγω των ειδικών καταστάσεων και στον εκπαιδευτικό τομέα εξαιτίας της πανδημίας.

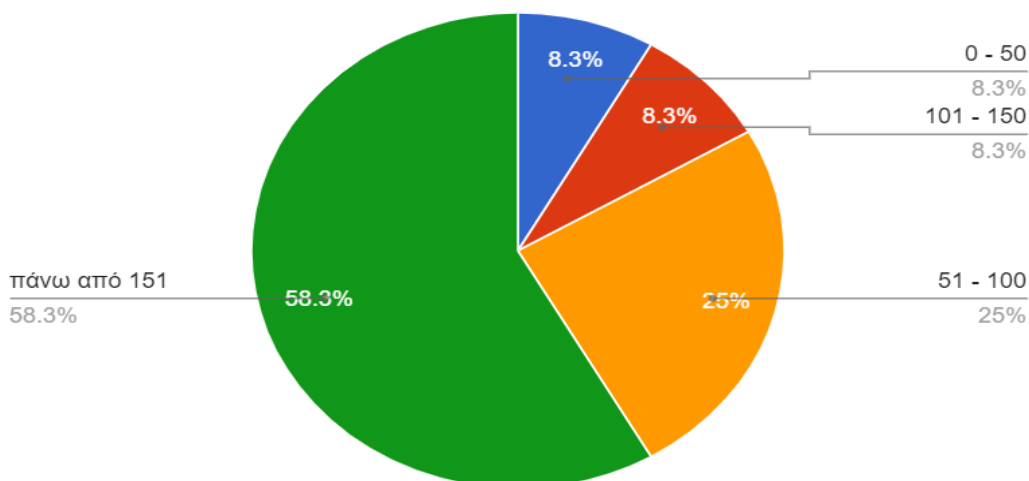
Πότε εντάξατε τις ασύγχρονες τηλεκπαιδεύσεις στο πρόγραμμα σπουδών σας;
58 απαντήσεις

Εικόνα 7.11 - Χρονικές περιόδους έναρξης τηλεκπαίδευσης

γ) Άξιο λόγου είναι και το 20,7% των απαντήσεων, δηλαδή 12 στις 58 που απάντησαν πως είχαν ήδη εντάξει την ασύγχρονη τηλεκπαίδευση πριν το 2014! Και οι 12 μονάδες από αυτές τις απαντήσεις ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα και οι 8 από αυτές στις δύο μεγάλες πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, ενώ οι 7 εξ αυτών έχουν στη δύναμή τους πάνω από 151 μαθητές (εικόνα 7.12).

Αριθμός μαθητών/εκπαιδευόμενων κατά το σχολικό έτος 2018-2019

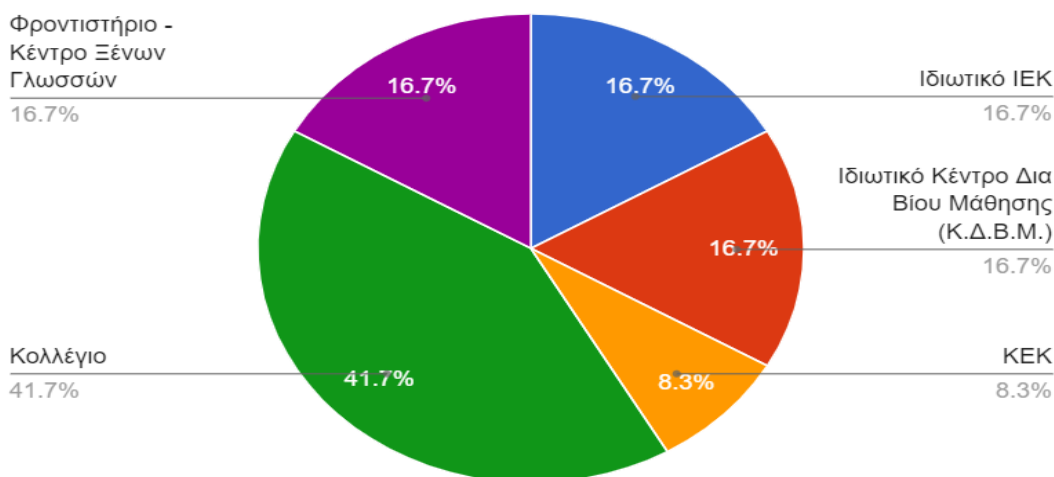

Εικόνα 7.12 - Αριθμός μαθητών από μονάδες με τηλεκπαίδευση πριν το 2014 (ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 12 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

Οι απαντήσεις δείχνουν ότι και πάλι ο ιδιωτικός τομέας είναι ένα βήμα μπροστά και στον τομέα της τηλεκπαίδευσης και πως σίγουρα δεν είναι κάτι καινούριο για αυτές

τις εκπαιδευτικές μονάδες ο όρος αυτός. Ήδη το γεγονός ότι αρκετές ιδιωτικές μονάδες χρησιμοποιούν και αυτήν την μορφή εκπαίδευσης πάνω από 6 χρόνια, ενώ αρκετές δημόσιες έπρεπε να υποχρεωθούν λόγω πανδημίας για να ενεργοποιήσουν και αυτό το κομμάτι, καταδεικνύεται από την πλειοψηφία των απαντήσεων (εικόνα 7.12).

Κατηγορία εκπαιδευτικής μονάδας

Εικόνα 7.13 - Εκπαιδευτικές μονάδες με τηλεκπαίδευση πριν το 2014 (ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 12 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

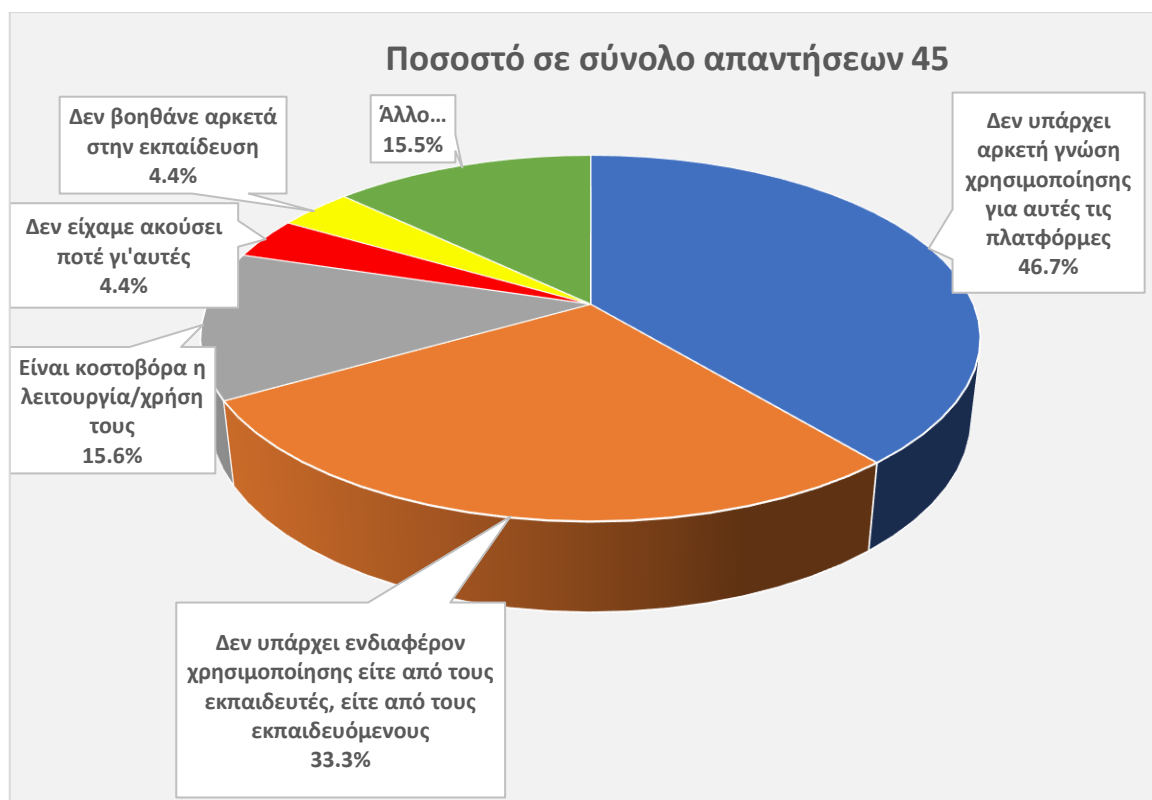
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
Κολλέγια	5
ΚΔΒΜ-Φροντιστήρια-ΚΕΚ	5
Ιδιωτικά ΙΕΚ	2

7.2.3 Εκπαιδευτικές μεταλυκειακές μονάδες δίχως ασύγχρονη τηλεκπαίδευση

Στην υποενότητα αυτή περιλαμβάνονται απαντήσεις από εκπαιδευτικές μονάδες που δεν χρησιμοποιούν ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης. Οι απαντήσεις από μονάδες δηλωθείσες ως αρνητικές στην ασύγχρονη τηλεκπαίδευση, είναι 46 από το σύνολο των 104 απαντήσεων της έρευνας, ενώ όσοι δήλωσαν έστω κι έναν από τους λόγους που δεν χρησιμοποιούν τα συστήματα αυτά είναι 45. Στην πρώτη και σημαντικότερη λοιπόν ερώτηση για ποιον λόγο δεν χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης και κατ' επέκταση ασύγχρονα συστήματα, οι απαντήσεις

φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα πίτας παραστατικά και υπάρχει μια ξεκάθαρη τάση γι' αυτό.

Ο λόγος *Δεν υπάρχει αρκετή γνώση χρησιμοποίησης για αυτές τις πλατφόρμες* υπερτερεί έναντί των άλλων και αυτό φαίνεται να δείχνει ένα σημάδι πως, ακόμη, όλα τα στελέχη που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι επαρκώς εξοικειωμένα με την τηλεκπαίδευση γενικότερα. Με ποσοστό 46,7% σχεδόν οι μισοί αναφέρουν το λόγο αυτό (21 στους 45) ως το βασικότερο. Ψηλά βέβαια είναι και η περίπτωση *Δεν υπάρχει ενδιαφέρον χρησιμοποίησης είτε από τους εκπαιδευτές, είτε από τους εκπαιδευόμενους* με ποσοστό 33,3% με 15 απαντήσεις, δείχνοντας πως αν δεν επιβληθεί η διαδικασία της τηλεκπαίδευσης από τους αρμόδιους φορείς, δε βρίσκουν αφορμή και λόγο να ασχοληθούν με αυτήν ούτε οι εκπαιδευτικοί, ούτε και οι εκπαιδευόμενοι. Τέλος, δε θεωρείται αμελητέος και ο οικονομικός παράγοντας αφού με ποσοστό 15,6% είναι ένας από τους λόγους αποτροπής χρήσης ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης.

Εικόνα 7.14 - Λόγοι μη χρήσης ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης

Για ποιον ή ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν τις χρησιμοποιείτε;	Απαντήσεις	Ποσοστό σε σύνολο απαντήσεων 45
Δεν υπάρχει αρκετή γνώση χρησιμοποίησης για αυτές τις πλατφόρμες	21	46,7%
Δεν υπάρχει ενδιαφέρον χρησιμοποίησης είτε από τους εκπαιδευτές, είτε από τους εκπαιδευόμενους	15	33,3%
Είναι κοστοβόρα η λειτουργία/χρήση τους	7	15,6%
Δεν είχαμε ακούσει ποτέ γι' αυτές	2	4,4%
Δεν βοηθάνε αρκετά στην εκπαίδευση	2	4,4%
Άλλο...	7	15,5%

Ποια όμως θεωρούν, οι εκπαιδευτικές μεταλυκειακές μονάδες, ως τα ιδανικότερα κριτήρια που θα τους έκανε να εντάξουν αυτού του είδους τις πλατφόρμες στην εκπαιδευτική διαδικασία; Σύμφωνα με το παρακάτω γράφημα και τα τρία κριτήρια που αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο της έρευνας θεωρούνται πολύ σημαντικά. Ξεχωρίζει με 33 απαντήσεις από τις 46 και με ποσοστό 71,7% η ευκολία χρήσης από εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές. Κάτι που έρχεται σε πλήρη αντιστοιχία με το προηγούμενο ερώτημα όταν και το σημαντικότερο κριτήριο που δεν χρησιμοποιούν πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης είναι ότι δεν υπάρχει αρκετή γνώση χρησιμοποίησής τους άρα δυσκολία στο χειρισμό τους κι έτσι θεωρείται ότι θα δυσχεραίνουν την εκπαιδευτική λειτουργία. Επίσης ως πολύ σημαντικά θεωρούνται και τα άλλα δυο κριτήρια με ποσοστό 58,7% και 27 απαντήσεις το καθένα που αφορούν τις έτοιμες προσφερόμενες λειτουργίες-δυνατότητες των πλατφορμών, αλλά και τη δυνατότητα κάλυψης εξατομικευμένων αιτημάτων-αναγκών που αυτές θα προσφέρουν κυρίως στους εκπαιδευτικούς, αλλά και στους εκπαιδευόμενους.

Ποια θα ήταν τα κριτήρια για να αποφασίσετε να εντάξετε αυτού του είδους τις πλατφόρμες στη λειτουργία σας; (Σε σύνολο απαντήσεων 46)

Εικόνα 7.15 - Κριτήρια ένταξης πλατφορμών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Επόμενο βήμα της έρευνας ήταν να γίνει γνωστό, για ποιες διαδικασίες πίστευαν οι μονάδες ότι θα μπορούσαν να τις ωφελήσουν στην εκπαιδευτική τους δραστηριότητα, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες τηλεκπαίδευσης, εφόσον αποφάσιζαν να τις χρησιμοποιήσουν στο μέλλον. Από το παρακάτω γράφημα αλλά και τον πίνακα με το σύνολο των απαντήσεων φαίνεται πως σχεδόν για όλους τους λόγους που αναφέρονται στην έρευνα, θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν τέτοια ασύγχρονα μέσα τηλεκπαίδευσης. Κι αυτό με μικρές διαφορές μεταξύ τους ως προς την προτίμηση. Ξεχωρίζει κάπως το πρώτο στη λίστα που είναι η ανάρτηση υλικού με 36 από τις 46 δοσμένες απαντήσεις και ποσοστό 78,3%. Έπειτα με 30 απαντήσεις και 65,2% είναι τα τεστ κατανόησης και αξιολόγησης των καταρτιζόμενων αλλά και για απορίες, απαντήσεις και συζητήσεις με αυτούς. Κοντά, με 29 απαντήσεις και 63% είναι και ο λόγος της υποβολής των εργασιών. Συγκρίνοντας λοιπόν αυτές τις απαντήσεις με εκείνες των εκπαιδευτικών μονάδων που αναφέρθηκαν στους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούν αυτές τις πλατφόρμες, φαίνεται πως δεν διαφέρουν και πολύ. Είτε χρησιμοποιούν ασύγχρονα μέσα τηλεκπαίδευσης, είτε όχι, αλλά με πιθανότητα να γίνει στο μέλλον, οι λόγοι γι' αυτό είναι οι ίδιοι και λαμβάνονται υπόψη από τις εκπαιδευτικές μονάδες αρκετά σοβαρά.

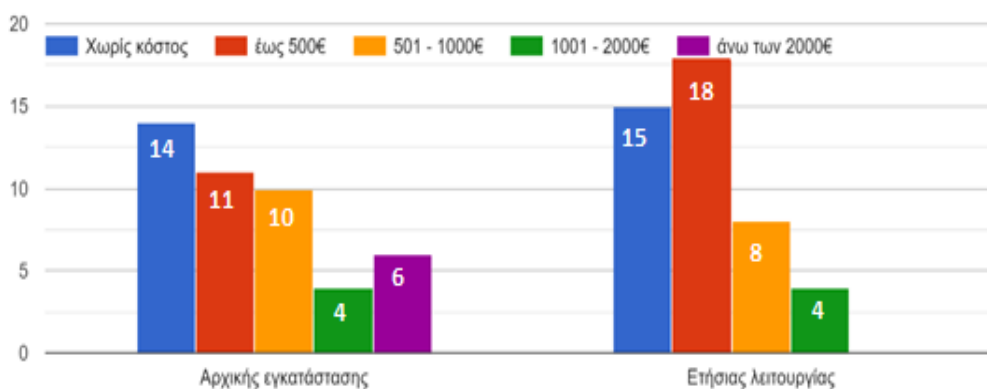
Εικόνα 7.16 - Λόγοι πιθανής χρησιμοποίησης πλατφορμών τηλεκπαίδευσης

Αν αποφασίζετε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον σε ποιες διαδικασίες πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να ωφελήσουν;	Απαντήσεις	Ποσοστό σε σύνολο απαντήσεων 46
Ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού	36	78,3%
Τεστ κατανόησης - αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων	30	65,2%
Απορίες, απαντήσεις και διεξαγωγή συζητήσεων με τους εκπαιδευόμενους	30	65,2%
Υποβολή εργασιών	29	63,0%
Τηλεκπαίδευση σε πραγματικό χρόνο	26	56,5%
Αξιολόγηση των διδασκόντων	21	45,7%
Καταγραφή τάσεων - ψηφοφορίες	10	21,7%
Άλλο	1	2,2%

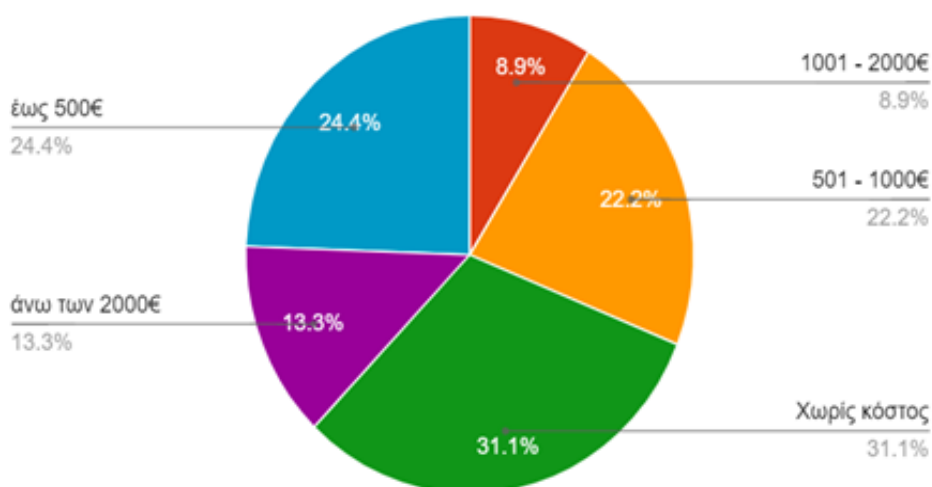
Η τελευταία ερώτηση της έρευνας είχε να κάνει με μια ακόμη υπόθεση. Συγκεκριμένα ρωτήθηκαν οι μεταλυκειακές εκπαιδευτικές μονάδες για την περίπτωση που αποφάσιζαν να χρησιμοποιήσουν ηλεκτρονικές πλατφόρμες εκπαίδευσης, ποια θεωρούσαν ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού κατά τη διάρκεια της αρχικής εγκατάστασης αλλά και κατά τη διάρκεια της ετήσιας λειτουργίας τους. Από τις συνολικά 45 απαντήσεις που δόθηκαν, σχεδόν οι μισές μονάδες από αυτές εκτιμούν ότι δεν θα χρειαστεί κάποιο έξοδο και αν είναι κάποιο, αυτό δε θα ξεπερνάει τα 500€ τόσο στην αρχική εγκατάσταση όσο και στην ετήσια λειτουργία. Άρα το κόστος δε δείχνει να παίζει κύριο ρόλο στην αποτροπή χρήσης τέτοιων συστημάτων τηλεκπαίδευσης

Αν αποφασίζετε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον ποια εκτιμάτε ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; (Σε σύνολο απαντήσεων 45)

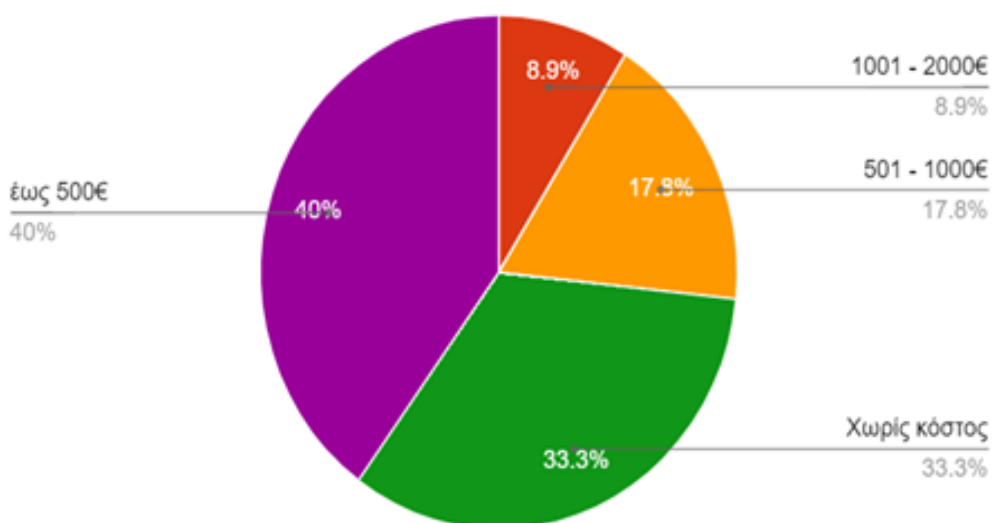

Εικόνα 7.17 - Εκτίμηση για πιθανά τεχνολογικά κόστη σε μελλοντική χρήση

Αν αποφασίζατε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον ποια εκτιμάτε ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; [Αρχικής εγκατάστασης]

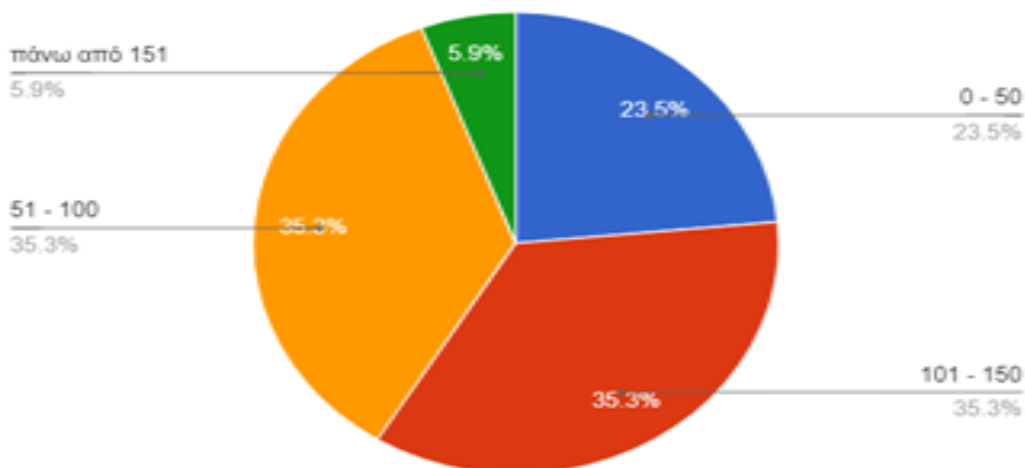
Αν αποφασίζατε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον ποια εκτιμάτε ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; [Ετήσιας λειτουργίας]

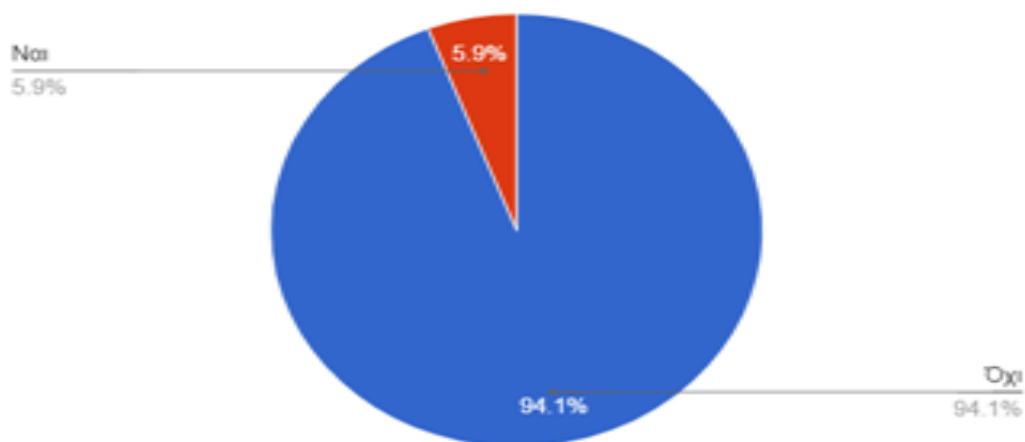
Σημαντικό εύρημα της έρευνας θα μπορούσε να είναι και το γεγονός πως από τα 17 ΙΕΚ ΟΑΕΔ που απάντησαν, τα 16 είπαν πως δεν χρησιμοποιούν κάποια ασύγχρονη πλατφόρμα τηλεκαίτευσης. Και πως το ένα που είπε πως χρησιμοποιεί, ήταν σε απάντηση που δόθηκε αφού είχαν ανοίξει ξανά αυτές οι δομές εκπαίδευσης μετά την καραντίνα λόγω της πανδημίας και ήταν και το μοναδικό που ρωτήθηκε χρονικά τότε. Από όλους τους φορείς μεταλυκειακής εκπαίδευσης, τα ΙΕΚ ΟΑΕΔ είναι ο μοναδικός με συντριπτική πλειοψηφία που δεν χρησιμοποιεί ασύγχρονα συστήματα τηλεκαίτευσης. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός πως κατά την ανάλυση της

προηγούμενης ερώτησης, βρέθηκε πως 6 από τις απαντήσεις που εκτιμούν πως το αρχικό κόστος εγκατάστασης για χρήση πλατφορμών ξεπερνά τα 2.000€, οι 3 προέρχονται από τα ΙΕΚ ΟΑΕΔ.

Αριθμός μαθητών/εκπαιδευόμενων κατά το σχολικό έτος 2018-2019

Χρησιμοποιείτε συστήματα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της κατάρτισης πχ moodle ή άλλα;

Εικόνα 7.18 - ΙΕΚ ΟΑΕΔ (Αριθμός μαθητών - Μη χρήση πλατφορμών τηλεκπαίδευσης) (ΣΕ ΣΥΝΟΛΟ 17 ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ)

Κατηγορία εκπαιδευτικής μονάδας	Αριθμός μαθητών/	Αν αποφασίζετε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον ποια εκτιμάτε ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; [Αρχικής εγκατάστασης]
ΙΕΚ ΟΑΕΔ	51 - 100	άνω των 2000€
Κολλέγιο	51 - 100	άνω των 2000€
ΙΕΚ ΟΑΕΔ	101 - 150	άνω των 2000€
Δημόσιο Ινστιτούτο Ε	πάνω από 151	άνω των 2000€
ΙΕΚ ΟΑΕΔ	51 - 100	άνω των 2000€
Ιδιωτικό ΙΕΚ	πάνω από 151	άνω των 2000€

8. ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

8.1 Συμπεράσματα της έρευνας

Συνοψίζοντας τα κυριότερα σημεία της έρευνας, τα συμπεράσματα, αν και δεν θα μπορούσαν να είναι απόλυτα γενικεύσιμα, αποτελούν όμως σοβαρές ενδείξεις ότι το εκπαιδευτικό περιβάλλον των μεταλυκειακών μονάδων έχει αποκτήσει ως σύμμαχο στη μετάδοση της γνώσης, τα συστήματα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης τα οποία και φαίνεται πως εκπληρώνουν ικανοποιητικά τους στόχους και τους σκοπούς δημιουργίας τους, όπου χρησιμοποιούνται.

Απαντώντας λοιπόν στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα: *«Να διερευνηθεί, μέσα από ένα ικανοποιητικό αριθμό ερωτηθέντων τέτοιων ιδρυμάτων, σε τι ποσοστό οι μεταλυκειακές μονάδες στην Ελλάδα χρησιμοποιούν ασύγχρονα συστήματα τηλεκπαίδευσης»* η έρευνα έδειξε πως παραπάνω από τις μισές μεταλυκειακές εκπαιδευτικές μονάδες έχουν ενσωματώσει στο εκπαιδευτικό τους πρόγραμμα τα εργαλεία ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης. Πλέον και μετά τη μεταβατική κατάσταση λόγω της πανδημίας, δεν πρέπει να θεωρείται άλλο υπόθεση αν αυτό το ποσοστό μπορεί να έχει αυξηθεί. Είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο, αφού έχει οριστεί και με νόμο του κράτους (ΦΕΚ 3882/2020 Αριθμ. 120126/ΓΔ4) η παροχή σύγχρονης, άρα και δυνατότητα ασύγχρονης, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020-2021. Μπορεί να αναφέρεται σε ιδιαίτερες περιπτώσεις απουσίας μαθητών λόγω COVID-19, όμως είναι κάτι που υποχρεώνει όλες τις σχολικές μονάδες να προετοιμαστούν για αυτήν την μετάβαση. Έτσι, η έρευνα αυτή μπορεί να πάει ένα βήμα παραπάνω μετά από ένα χρόνο τουλάχιστον, διερευνώντας αν όλες οι σχολικές μονάδες της χώρας έχουν εντάξει αυτά τα συστήματα στην εκπαιδευτική τους διαδικασία. Κι αυτό γιατί είναι κάτι που δεν μπορεί να γίνει εύκολα, λόγω των φτωχών εγκαταστάσεων σε τεχνολογικό εξοπλισμό, των μονάδων αυτών.

Επίσης, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα: *«Αυτές οι μονάδες που τα χρησιμοποιούν, κατά πόσο είναι ικανοποιημένες από την γενική χρήση τους και σε τι βαθμό επηρεάζει τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές αλλά και το διοικητικό προσωπικό τους»*, είναι έκδηλη η

ικανοποίηση από τη χρήση τους. Οι περισσότερες δοθείσες απαντήσεις ήταν μεταξύ **Αρκετά** και **Πάρα πολύ** που καταλαβαίνει κανείς ότι πλέον αποκτούν αναγκαίο χαρακτήρα στην εκπαιδευτική διαδικασία και όσοι χρησιμοποιούν τα ασύγχρονα συστήματα τα θεωρούν ίσως αναπόσπαστο κομμάτι της. Έντονο παράδειγμα αυτού του συμπεράσματος αποτελεί το γεγονός πως μόνο 5 από τις 58 μονάδες απάντησαν ότι είναι **Σχετικά** ικανοποιημένες στο κομμάτι της συνολικής συνεισφοράς των συστημάτων αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι υπόλοιπες 53 φαίνεται να έχουν εξοικειωθεί καλά με αυτά.

Στην προσπάθεια να ερευνηθεί το τρίτο ερευνητικό ερώτημα: *«Όσες μονάδες δεν χρησιμοποιούν τέτοια συστήματα, για ποιο ή ποιους λόγους, τους αποτρέπουν ώστε να τα εντάξουν στη διδασκαλία τους»*, φάνηκε πως ανασταλτικός παράγοντας για την μετάβαση αυτή αποτελεί η έλλειψη γνώσης για αυτά. Ίσως αν γινόταν προσπάθεια από τον κρατικό μηχανισμό να καταρτιστούν οι εκπαιδευτικοί και οι διοικούντες των μεταλυκειακών μονάδων να ήταν διαφορετικά τα πράγματα. Παρόλα αυτά στο διάστημα που ακολούθησε μετά την καραντίνα της πανδημίας έχουν γίνει ενέργειες κι έχουν δημιουργηθεί σεμινάρια, κυρίως από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής προς τους εκπαιδευτικούς να γίνουν περισσότερο κοινωνοί αυτών των συστημάτων. Επακόλουθο της μη καλής γνώσης των ασύγχρονων συστημάτων τηλεκπαίδευσης είναι και η έλλειψη ενδιαφέροντος προς αυτά και από τους εκπαιδευτές και από τους εκπαιδευόμενους και είναι ο επόμενος μεγάλος λόγος που δεν τα χρησιμοποιούν κάποιες μονάδες. Φαίνεται να υπάρχει μια αλληλένδετη σχέση του ενός λόγου με τον άλλο, σε τέτοιο σημείο που αν πάψει να ισχύει το πρώτο, αμέσως να καταργηθεί και η έλλειψη ενδιαφέροντος προς αυτά.

Τέλος στο τέταρτο ερώτημα: *«Αν υπάρχει ενδεχόμενο να τα χρησιμοποιήσουν στο μέλλον, για ποιο ή ποιους λόγους θα το έκαναν αυτό»*, δηλαδή τι θα τους ωθούσε ώστε να κάνουν το βήμα αυτό, οι απαντήσεις μοιράζονται μεν, ξεχωρίζει όμως μία. Αυτή που φαντάζει στα μάτια των εκπαιδευτικών μονάδων ως τον καλύτερο λόγο να εμπιστευθούν την τηλεκπαίδευση στην εκπαιδευτική τους διαδικασία είναι η ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού και η οποία πήρε το 78,3% των απαντήσεων. Φαίνεται πως κάτι τέτοιο θα διευκολύνει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη της εκπαίδευσης. Από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς που θα έχουν ένα αποθετήριο των αρχείων του μαθήματος που θα θέλουν να δίνουν κάθε φορά στους μαθητές τους, τους μαθητές που θα ξέρουν ανά

πάσα στιγμή ότι θα βρίσκουν υλικό του μαθήματος εκεί, μέχρι και τους διοικούντες που θα είναι βέβαιοι για την ομαλή πορεία και ροή των μαθημάτων αφού η επικοινωνία εκπαιδευτικών-μαθητών θα θεωρείται πλέον βέβαιη.

Αποκωδικοποιώντας όλα τα προαναφερθέντα, μπορεί να ειπωθεί ότι η έρευνα δείχνει πως η τεχνολογία σίγουρα δεν μπορεί να εγγυηθεί για την επιτυχία της εκπαίδευσης από απόσταση, αλλά μπορεί να συμβάλει τα μέγιστα σε αυτό όταν γίνεται με σωστό σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με την αλληλεπίδραση των μαθητών με τα νέα εργαλεία και την αποδοχή όλων των μερών της νέας τάξης πραγμάτων στην εκπαίδευση. Γιατί όπως και να έχει, κύριος μοχλός της όλης διαδικασίας της εκπαίδευσης από απόσταση είναι να υπάρξει η θέληση από τους μαθητές. Και για να γίνει αυτό χρειάζεται η δέουσα υποστήριξη από τον εκπαιδευτικό αλλά και το κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, αλλιώς το όλο εγχείρημα κάποια στιγμή θα καταρρεύσει και μαζί του και η θέληση από την πλευρά των μαθητών (Κουτσάκας, 2020).

8.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η έρευνα αυτή έδειξε σε σημαντικό βαθμό την επιρροή που έχουν στην μεταλυκειακή εκπαίδευση, τα ασύγχρονα συστήματα τηλεεκπαίδευσης. Μια έρευνα που διεξήχθη αναγκαστικά και όχι σκόπιμα σε δύο μέρη, λόγω του ξεσπάσματος της πανδημίας. Μπορεί όλη αυτή η δυσάρεστη εξέλιξη να προέκυψε αναπάντεχα, παρόλα αυτά φάνηκε πως ο μηχανισμός μεταλυκειακής εκπαίδευσης λειτούργησε σε εξαιρετικό βαθμό τηρουμένων των αναλογιών. Εντούτοις θα μπορούσαν να είχαν γίνει περισσότερα.

Έτσι με δεδομένη την κατάσταση που έχει φτάσει η διαδικασία της εκπαίδευσης και τα μέτρα που παίρνονται λόγω της πανδημίας, προτείνεται η εξέλιξη της έρευνας αυτής να αφορά στο κομμάτι της λειτουργικότητας των συστημάτων αυτών σε περίπτωση που για κάποιο διάστημα θα πρέπει να είναι, ίσως αναγκαστικά, ο μοναδικός τρόπος εκπαίδευσης. Δηλαδή το κατά πόσο θεωρείται ωφέλιμη, σε κάποιο βαθμό και από τους εκπαιδευτικούς αλλά και από τους εκπαιδευόμενους η αποκλειστική χρήση αυτής της μορφής εκπαίδευσης.

Επιπρόσθετα, κάτι που θα πήγαινε την έρευνα ένα βήμα παραπάνω, θα ήταν η συγκέντρωση περισσότερων απαντήσεων από ακόμη πιο πολλές μεταλυκειακές εκπαιδευτικές μονάδες και να κατανοηθεί από αυτές γιατί η συγκεκριμένη έρευνα είναι πολύ σημαντική και ίσως απαραίτητη. Να περιοριστούν οι όποιες επιφυλάξεις, δισταγμοί και κωλυσιεργίες από την πλευρά τους για να εξαχθούν περισσότερο ασφαλή συμπεράσματα και να εκτιμηθούν καλύτερα φυσικά, ώστε να κριθεί η ωφελιμότητα ή όχι του όλου εγχειρήματος.

Τέλος αν επιζητείται η διεύρυνση αυτής της έρευνας και σε άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης, η πρόταση θα ήταν να συμμετάσχουν στην εν λόγω διαδικασία τόσο οι μονάδες της πρωτοβάθμιας όσο και αυτές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κάτι που θα απαιτούσε βέβαια περισσότερο χρόνο, θα υπήρχε όμως μια ευρύτερη εικόνα για μεγάλο μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος.

9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εργασία-έρευνα αυτή ξεκίνησε να διενεργείται από τους πρώτους μήνες του 2020, όταν και ολόκληρη η ανθρωπότητα και όχι μόνο η εκπαιδευτική κοινότητα αντιμετώπιζε μια σημαντική υγειονομική κρίση λόγω του ιού COVID-19 και της πανδημίας που προκάλεσε. Και αυτό αναφέρεται στην εργασία αυτή γιατί πιθανόν να αποτελέσει έτος-σταθμό για την ριζική αλλαγή του τρόπου μετάδοσης της γνώσης, γενικά στα εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των βαθμίδων και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τώρα, περισσότερο από ποτέ η σκέψη να εισαχθεί ο ηλεκτρονικός παράγοντας στην εκπαίδευση και ίσως να αντικαταστήσει τον παραδοσιακό τρόπο, μπαίνει και τίθεται προς επεξεργασία στο μυαλό πολλών ειδικών και επίσημων φορέων επί του θέματος. Αυτή η πανδημία πέραν του ότι είχε κλείσει σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα, τουλάχιστον προληπτικά, και θα συνεχίσει να το κάνει μέχρι να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά, έχει αναγκάσει πλέον τους αρμόδιους ανά τον κόσμο να σκέπτονται τρόπους συνέχισης των μαθημάτων πέραν αυτών που ξέραμε με τη φυσική παρουσία των μαθητών. Ποια λύση μένει για να μπορέσουν να αναπληρωθούν

αυτές οι χαμένες ώρες μαθημάτων; Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση συστημάτων και ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης που πραγματεύεται αυτή η έρευνα.

Είναι προφανές πως αν παλιότερα υπήρχε απλά σαν σκέψη κάποια μαθήματα δημόσιων φορέων εκπαίδευσης, στην Ελλάδα τουλάχιστον, να γίνονταν αποκλειστικά εξ αποστάσεως, τώρα πια και όταν θα έχει ξεπεράσει η ανθρωπότητα και αυτόν τον υγειονομικό σκόπελο, θα πρέπει να τεθεί ένα ολοκληρωμένο πλάνο και σχέδιο εφαρμογής των νέων αυτών μεθόδων εκπαίδευσης, είτε σε ώρα ανάγκης, είτε ως καθημερινότητα. Και φυσικά αυτό δεν πρέπει να γίνει μεμονωμένα από μια-δυο χώρες που έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν, αλλά αν είναι δυνατόν από το μέγιστο αριθμό χωρών σε όλη την υφήλιο με κατάλληλα κίνητρα και επιχορηγήσεις. Εν κατακλείδι, η εκπαίδευση όπως την ξέρουμε οι περισσότεροι, πιθανόν να αλλάξει, εξάλλου η έρευνα έδειξε πως το έδαφος είναι ήδη γόνιμο, πρέπει απλά να καλλιεργηθεί σωστά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ερωτηματολόγιο έγινε μέσα από τη διαδικασία των Google Forms και οποιοδήποτε εργαλείο χρησιμοποιήθηκε για να ολοκληρωθεί όπως έπρεπε η στελέχωση του, ήταν από τη σελίδα αυτή.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

"Χρήση συστημάτων ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης σε μονάδες και ινστιτούτα μεταλυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης"

Το παρόν ερωτηματολόγιο εκπονείται στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού προγράμματος με τίτλο "Διαχείριση Πληροφοριών σε Ψηφιακό Περιβάλλον" στο Διεθνές Πανεπιστήμιο. Έχει σκοπό να καταγράψει σε τι ποσοστό οι μεταλυκειακές δομές στην Ελλάδα χρησιμοποιούν ή έχουν εντάξει συστήματα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης στα προγράμματα σπουδών τους.

Οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο στο πλαίσιο της έρευνας.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας στην έρευνα, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται από τη δική σας συμβολή. * **Απαιτείται**

1. Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου *

---

2. Κατηγορία εκπαιδευτικής μονάδας *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Δημόσιο Ινστιτούτο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Δ.Ι.Ε.Κ).
- Ιδιωτικό ΙΕΚ
- ΙΕΚ ΟΑΕΔ
- Ιδιωτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης (Κ.Δ.Β.Μ.)
- Δημοτικό Κέντρο Δια Βίου Μάθησης
- Κολλέγιο
- Άλλο:

3. Νομός μονάδας *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Αιτωλοακαρνανίας
- Αθηνών
- Ανατολικής Αττικής
- Αργολίδας
- Αρκαδίας
- Άρτας
- Αχαΐας

- Βοιωτίας
- Γρεβενών
- Δράμας
- Δυτικής Αττικής
- Δωδεκανήσου
- Έβρου
- Ευβοίας
- Ευρυτανίας
- Ζακύνθου
- Ηλείας
- Ημαθίας
- Ηρακλείου
- Θεσπρωτίας
- Θεσσαλονίκης
- Ιωαννίνων
- Καβάλας
- Καρδίτσας
- Καστοριάς
- Κέρκυρας
- Κεφαλληνίας
- Κιλκίς
- Κοζάνης
- Κορινθίας
- Κυκλάδων
- Λακωνίας
- Λάρισας
- Λασιθίου
- Λέσβου
- Λευκάδας
- Μαγνησίας
- Μεσσηνίας
- Ξάνθης
- Πειραιώς
- Πέλλας
- Πιερίας
- Πρέβεζας
- Ρεθύμνης
- Ροδόπης
- Σάμου
- Σερρών
- Τρικάλων
- Φθιώτιδας
- Φλώρινας
- Φωκίδας
- Χαλκιδικής
- Χανίων
- Χίου

4. Πόλη-Περιοχή μονάδας *

---

5. Αριθμός μαθητών/εκπαιδευόμενων κατά το σχολικό έτος 2018-2019 *

Κατά προσέγγιση

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη

- 0 - 50
- 51 - 100
- 101 - 150
- πάνω από 151

6. Χρησιμοποιείτε συστήματα ασύγχρονης τηλεκαίδευσης κατά τη διάρκεια της κατάρτισης πχ moodle ή άλλα; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι   Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 7
- Όχι   Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 14

Ερωτήσεις χρησιμοποίησης πλατφόρμας

7. Αναφέρατε την πλατφόρμα που χρησιμοποιείτε *

Αν δεν γνωρίζετε την πλατφόρμα που χρησιμοποιείτε, μπορείτε να επιλέξετε (Άλλο) και να σημειώσετε τη διεύθυνση της αρχικής σελίδας της πλατφόρμας σας (π.χ. <http://www.example.com/>)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Moodle (<https://moodle.org/>)
- e-course (<https://learning.e-course.eu/αρχική/>)
- opencourses (<http://opencourses.gr/>)
- openeclass (<https://www.openeclass.org/>)
- eclass (<https://www.eclass.tuc.gr/>)
- ILIAS (<https://www.ilias.de/en/>)
- Edmodo (<https://new.edmodo.com/>)
- Άλλο: _____

8. Είναι υποχρεωτική η χρησιμοποίησή της για την επιτυχή ολοκλήρωση των μαθημάτων; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

9. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι την χρησιμοποιούν: *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Πάρα πολύ συχνά	Αρκετά συχνά	Συχνά	Όχι τόσο Συχνά	Σχεδόν καθόλου	ΔΞ/ΔΑ
οι εκπαιδευόμενοι	○	○	○	○	○	○
οι διδάσκοντες	○	○	○	○	○	○
η διοίκηση της μονάδας για το συντονισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας	○	○	○	○	○	○

10. Κατά πόσο είστε ικανοποιημένοι ως μονάδα από: *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Πάρα πολύ ικανοποιημένοι	Αρκετά ικανοποιημένοι	Σχετικά ικανοποιημένοι	Ελάχιστα ικανοποιημένοι	ΔΞ/ΔΑ
την ευκολία χρήσης από εκπαιδευόμενους & εκπαιδευτές	☐	☐	☐	☐	☐
διαδικασίες αναβάθμισης / τεχνικά προβλήματα	☐	☐	☐	☐	☐
τις έτοιμες προσφερόμενες λειτουργίες - δυνατότητες	☐	☐	☐	☐	☐
τη δυνατότητα κάλυψης εξατομικευμένων αιτημάτων - αναγκών	☐	☐	☐	☐	☐
τη συνολική συνεισφορά του συστήματος στην εκπαιδευτική διαδικασία	☐	☐	☐	☐	☐

11. Ποια τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Χωρίς κόστος	έως 500€	501 - 1000€	1001 - 2000€	άνω των 2000€
Αρχικής εγκατάστασης					
Ετήσιας λειτουργίας					

12. Ποιες οι συνολικές χρήσεις της πλατφόρμας; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού
- Υποβολή εργασιών
- Τεστ κατανόησης - αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων
- Αξιολόγηση των διδασκόντων
- Καταγραφή τάσεων - ψηφοφορίες
- Απορίες, απαντήσεις και διεξαγωγή συζητήσεων με τους εκπαιδευόμενους
- Τηλεκπαίδευση σε πραγματικό χρόνο
- Άλλο: _____

13. Πότε εντάξατε τις ασύγχρονες τηλεκπαιδεύσεις στο πρόγραμμα σπουδών σας; *

Κατά προσέγγιση ποιο διδακτικό έτος

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 2019 - 2020
- 2018 - 2019
- 2017 - 2018
- 2016 - 2017
- 2015 - 2016

- 2014-2015
- Πριν το 2014

Μη χρησιμοποίηση πλατφόρμας

14. Για ποιον ή ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν τις χρησιμοποιείτε; *

Μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από μία απαντήσεις

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Δεν είχαμε ακούσει ποτέ γι' αυτές
- Δεν βοηθάνε αρκετά στην εκπαίδευση
- Είναι κοστοβόρα η λειτουργία/χρήση τους
- Δεν υπάρχει αρκετή γνώση χρησιμοποίησης για αυτές τις πλατφόρμες
- Δεν υπάρχει ενδιαφέρον χρησιμοποίησης είτε από τους εκπαιδευτές, είτε από τους εκπαιδευόμενους
- Άλλο: _____

15. Ποια θα ήταν τα κριτήρια για να αποφασίσετε να εντάξετε αυτού του είδους τις πλατφόρμες στη λειτουργία σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Πολύ σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Λίγο σημαντικό	Καθόλου σημαντικό	ΔΞ/ΔΑ
η ευκολία χρήσης από εκπαιδευόμενους & εκπαιδευτές	○	○	○	○	○
οι έτοιμες προσφερόμενες λειτουργίες - δυνατότητες	○	○	○	○	○
η δυνατότητα κάλυψης εξατομικευμένων αιτημάτων - αναγκών	○	○	○	○	○

16. Αν αποφασίζατε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον σε ποιες διαδικασίες πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να ωφελήσουν; *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού
- Υποβολή εργασιών
- Τεστ κατανόησης - αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων
- Αξιολόγηση των διδασκόντων
- Καταγραφή τάσεων - ψηφοφορίες
- Απορίες, απαντήσεις και διεξαγωγή συζητήσεων με τους εκπαιδευόμενους
- Τηλεκπαίδευση σε πραγματικό χρόνο
- Άλλο: _____

17. Αν αποφασίζετε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον ποια εκτιμάτε ότι θα ήταν τα τεχνολογικά κόστη του λογισμικού; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Χωρίς κόστος	έως 500€	501 - 1000€	1001 - 2000€	άνω των 2000€
Αρχικής εγκατάστασης	☐	☐	☐	☐	☐
Ετήσιας λειτουργίας	☐	☐	☐	☐	☐

Βιβλιογραφία

- Alfavita.gr. (2020, 02 25). *Στόχος οι 7.000 εκπαιδευόμενοι στα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης*. Ανάκτηση 04 26, 2020, από Alfavita.gr: https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/313389_stohos-oi-7000-ekpaideyomenoi-sta-kentra-dia-bioug-mathisis
- Alkaria, A., & Alhassan, R. (2017, 09). The Effect of In-Service Training of Computer Science Teachers on Scratch Programming Language Skills Using an Electronic Learning Platform on Programming Skills and the Attitudes towards Teaching Programming. *Journal of Education and Training Studies*, 5(11), σσ. 1-12. doi:10.11114/jets.v5i11.2608
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (Νέα συμπληρωμένη και αναθεωρημένη έκδοση εκδ.). (Σ. Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθαρά, & Μ. Φιλοπούλου, Μεταφρ.) Μεταίχιμο. Ανάκτηση 09 13, 2020
- Dewitt, D., Alias, N., & Siraj, S. (2015). Collaborative learning: Interactive debates using padlet in a higher education institution. *International Educational Technology Conference*. Κωνσταντινούπολη. Ανάκτηση 05 12, 2020, από <http://eprints.um.edu.my/id/eprint/13630>
- edu.klimaka.gr. (2018, 04 19). *Δημόσια ΙΕΚ (Κατάλογος - Στοιχεία Επικοινωνίας)*. Ανάκτηση 04 15, 2020, από edu.klimaka.gr: <https://edu.klimaka.gr/dia-viou-mathhsh/iek/933-dhmosia-iek-katalogos>
- Elias, T. (2010, 05). Universal instructional design principles for Moodle. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 11(2). doi:<https://doi.org/10.19173/irrodl.v11i2.869>
- esos.gr. (2015, 03 27). *ΟΟΣΑ : Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα είναι υπερβολικά συγκεντρωτικό*. Ανάκτηση 02 26, 2020, από esos.gr: <https://www.esos.gr/arthra/37615/oosa-ekpaideytiko-systima-stin-ellada-einai-ypervolika-sygkentrotiko>
- EURYDICE. (2017, 10 09). *Ελλάδα Overview Κύρια σημεία του εκπαιδευτικού συστήματος*. Ανάκτηση 03 05, 2020, από European Commission EURYDICE: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/greece_el
- gsae.edu.gr. (2019, 10 21). *Πίνακας Ιδιωτικών Ι.Ε.Κ*. Ανάκτηση 04 15, 2020, από gsae.edu.gr: <http://www.gsae.edu.gr/el/adiesiiek/1404-pin-idiot-iek-2017>
- Korkmaz, Ö. (2016, 01 03). The Effects of Scratch-Based Game Activities on Students' Attitudes, Self-Efficacy and Academic Achievement. *Modern Education and Computer Science*, 8(1), σσ. 16-23. doi:10.5815/ijmecs.2016.01.03
- Lifelong Kindergarten Group. (2007, 01 11). *Learning with Scratch*. Ανάκτηση 24 05, 2020, από <https://ilk.media.mit.edu/>: <https://ilk.media.mit.edu/scratch/Learning-with-Scratch.pdf>

- Look4studies. (2012, 03 24). *Τα Κολλέγια Σήμερα*. Ανάκτηση 05 01, 2020, από [www.look4studies.com: https://www.look4studies.com/ekpaideusi-teleutaia-nea-ta-kollegia-simera.html](https://www.look4studies.com/ekpaideusi-teleutaia-nea-ta-kollegia-simera.html)
- Moore, M. (1997). Theory of transactional distance. Στο *Theoretical Principles of Distance Education* (σσ. 22-38). Keegan, D., ed: Routledge.
- Newsbeast.gr. (2018, 08 30). *Δημόσιο ΙΕΚ ή ιδιωτικό; Τι να επιλέξω;*. Ανάκτηση 04 17, 2020, από Newsbeast.gr: <https://www.newsbeast.gr/greece/ekpaideusi/arthro/3938573/dimosio-iek-i-idiotiko-ti-na-epilexo>
- oaed.gr. (2016, 04 23). *Σχολές ΙΕΚ*. Ανάκτηση 04 15, 2020, από oaed.gr: <http://www.oaed.gr/scholes-iek>
- Resnick, M. (2009, 05 27). Kindergarten Is the Model for Lifelong Learning. *Edutopia*. Ανάκτηση 05 16, 2020, από <https://www.edutopia.org/kindergarten-creativity-collaboration-lifelong-learning>
- TechGig Correspondent. (2020, 05 19). *4 steps to choosing the right e-learning platform*. Ανάκτηση 06 06, 2020, από techgig.com: <https://content.techgig.com/4-steps-to-choosing-the-right-e-learning-platform/articleshow/75828907.cms>
- Tsapalis, L. (2020, 03 15). *Academia*. Ανάκτηση από ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΑΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: https://www.academia.edu/23716692/%CE%A3%CE%A5%CE%93%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%97_%CE%9A%CE%91%CE%99_%CE%91%CE%A3%CE%A5%CE%93%CE%A7%CE%A1%CE%9F%CE%9D%CE%97_%CE%A4%CE%97%CE%9B%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A3%CE%97
- Zakime, A. (2017, 09 15). *What is Padlet?* Ανάκτηση 05 12, 2020, από www.whatiselt.com: <https://www.whatiselt.com/single-post/2017/09/15/What-is-Padlet>
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10, σσ. 5-32. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.9809>
- Ανδρέου, Δ. (2015, 07 11). Σπουδές στο εξωτερικό... μένοντας Ελλάδα. (Σ. Ιωάννου, Δημοσιογράφος) Ανάκτηση 05 03, 2020, από <https://www.cnn.gr/oikonomia/insights/story/37803/spoydes-sto-exoteriko-menontas-ellada>
- Αντωνοπούλου, Ε., Βούρβαχη, Ε., & Γεωργομάνος, Δ. (2015, 08 31). *Εκπαιδευτικές Πλατφόρμες. Συγκριτική Ανάλυση*. Ανάκτηση από Ιδρυματικό Καταθετήριο Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας: <http://repository.library.teimes.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3533/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ%20ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ%20ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ%20ΑΝΑΛΥΣΗ..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Από neolaia.gr Team. (2015, 09 01). *Δημόσια ΙΕΚ – ΙΕΚ: Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε!*

- Ανάκτηση 04 14, 2020, από neolaia.gr:
<https://www.neolaia.gr/2015/09/01/dimosia-iek-iek-ola-osa-prepei-na-gnorizete/>
- Αποστολίδου, Έ. (2019, 10 28). *Αναγνώριση κολεγίων αλλά... όχι του ΕΑΠ*. Ανάκτηση 05 01, 2020, από www.makthes.gr: <https://www.makthes.gr/anagnorisi-kolegion-alla-ochi-toy-eap-241382>
- Βακιρτζόγλου, Α. (2019, 03 13). *ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας*. Ανάκτηση 07 22, 2020, από <http://repository.teiwest.gr/>:
<http://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/7467>
- Βαμβουκάκη, Ρ., & Σταματάκη, Μ. (2009, 07 10). *ΤΕΙ Κρήτης*. Ανάκτηση 07 12, 2020, από <https://apothesis.lib.teicrete.gr/>:
<https://apothesis.lib.teicrete.gr/handle/11713/3102>
- Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης. (2013). *Έκθεση 2012 για τη Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Σεβαστή-Σοφία Ανθοπούλου. Ανάκτηση 04 26, 2020, από http://www.gsae.edu.gr/images/stories/APOLOGISMOS_2013_final.pdf
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. (2013, 02 18). *Σε τι διαφέρει το ΙΕΚ*. Ανάκτηση 04 13, 2020, από ΕΕΚΔΒΜ:
<http://www.gsae.edu.gr/el/epaggelmatiki-katartisi/i-e-k-institoyta-epaggelmatikis-katartisi/se-ti-diaferi-to-iek-apo-ti-defterovathmia-texniki-epaggelmatiki-ekpaidefsi>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. (2013, 02 22). *Στόχοι ΙΕΚ*. Ανάκτηση 04 14, 2020, από ΕΕΚΔΒΜ:
<http://www.gsae.edu.gr/el/epaggelmatiki-katartisi/i-e-k-institoyta-epaggelmatikis-katartisi/stoxoi>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. (2018, 10 01). *Γενικά Στοιχεία Προγραμμάτων ΚΔΒΜ*. Ανάκτηση 04 22, 2020, από ΓΓΕΕΚΔΒΜ: <http://www.gsae.edu.gr/el/idiotika-kdvm/1546-genika-stoixeia-programmton-kdvm>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. (2018, 05 23). *Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης*. Ανάκτηση 04 13, 2020, από ΓΓΕΕΚΔΒΜ: <http://www.gsae.edu.gr/el/epaggelmatiki-katartisi/i-e-k-institoyta-epaggelmatikis-katartisi/mathe-gia-ta-institoyta-epaggelmatikis-katartisi>
- Γιανναδάκη, Μ. (2020, 03 21). *Padlet – Ένας ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων για την τάξη σας*. Ανάκτηση 05 15, 2020, από <http://educraft.tech/>:
<http://educraft.tech/el/padlet>
- Δεγγλέρη, Σ., Κουκλιάτης, Ι., Κυροπούλου, Κ., Μουδατσάκη, Ε., Χαλδογερίδης, Α., & Χαμψιάς, Ι. (2011). *24 web 2.0 εργαλεία για την τάξη*. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ. Ανάκτηση 05 08, 2020, από <https://blogs.sch.gr/plinetfk/files/2011/09/24web20toolsforeducationgreek.pdf>
- Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας. (2016, 12 28). *ΙΕΚ ΕΚΑΒ*. Ανάκτηση 04 15, 2020, από Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας: <https://www.ekab.gr/ekpedefsi/iek-ekav/>
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού. (2018, 08 31). *Ιδιωτικοί Φορείς Εκπαίδευσης και Κατάρτισης*. Ανάκτηση 04 26, 2020, από

www.eoppep.gr: <https://www.eoppep.gr/index.php/el/search-for/learning-institutions/searchpage-kdvm1-2>

Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα. (2009, 09 19). *ΕΛ/ΛΑΚ*. Ανάκτηση 07 23, 2020, από <https://mathe.ellak.gr/>: <https://ellak.gr/2009/09/πλατφόρμα-τηλεκπαίδευσης-open-eclass/>

Ελληνικά Κολλέγια. (2015, 10 30). *Γιατί Επιλέγω Κολλέγιο;*. Ανάκτηση από www.ellinikakollegia.gr: <http://www.ellinikakollegia.gr/content/2-kollegia/3-giati-epilego-kollegio/dfmm.pdf>

Ελληνοβρετανικά Νέα. (2011, 10 17). *Κολλέγια. Ένας αναδυόμενος πόλος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Σημερινή κατάσταση - ευκαιρίες - κίνδυνοι*. Ανάκτηση 04 28, 2020, από <http://www.ellinoretaniko.gr/>: http://www.ellinoretaniko.gr/periodiko/periodiko-37/37_1.html

ΕΟΠΠΕΠ. (2012, 11 21). *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Ανάκτηση 04 23, 2020, από Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού: <https://www.eoppep.gr/index.php/el/work-guidance-and-consulting/developing-careers-adult/what-is-career-counseling>

Εφημερίς της Κυβερνήσεως. (1985, 09 30). *Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*. Ανάκτηση 08 07, 2020, από <https://www.minedu.gov.gr/>: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_1566_1985.pdf

Θωμόπουλος, Σ., & Κουλοχέρη, Ε. (2009, 03 10). *Τηλεκπαίδευση*. Ανάκτηση από Ινστιτούτο Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών ΕΚΕΦΕ "Δημόκριτος": <http://194.30.242.9/libraries/projects/elearning.pdf>

Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης. (2019, 07 01). *Κέντρα Δια Βίου Μάθησης- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΑΠ7 & ΑΠ8*. Ανάκτηση 04 26, 2020, από www.inedivim.gr: <https://www.inedivim.gr/προγράμματα-δράσεις/κέντρα-δια-βίου-μάθησης-προγράμματα-εθνικησ-εμβελειασ-προγράμματα-τοπικησ>

Ιτσινές, Ν. (2013, 08 28). *Φάκελος: «Ιδιωτικά Κολλέγια στην Ελλάδα»*. Ανάκτηση 05 01, 2020, από education.gr: <https://education.gr/fakelos-idiotika-kolegia/>

Κ.Ε.Α. / Α.Μ.Ε.Α. (2016, 11 15). *Κέντρο Δια Βίου Μάθησης 2*. Ανάκτηση 04 22, 2020, από Κέντρο Επαγγελματικής Αποκατάστασης: <http://www.keamea.gr/index.php/gr/domes/kdbm>

Κακλαμάνη, Μ.-Χ. (2020, 06 18). *Σκοποί και στόχοι του νηπιαγωγείου. Αθηνοδρόμιο*. Ανάκτηση 08 07, 2020, από <http://www.athinodromio.gr/σκοποί-και-στόχοι-του-νηπιαγωγείου/>

Καλογεράς, Δ., Μπαλαούρας, Π., & Κεφάλαια, Α. (2001, 08 17). *Τηλεκπαίδευση - Ολοκλήρωση Σύγχρονης&Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης*. Ανάκτηση 04 10, 2020, από <http://www.teleteaching.gr/>: <http://www.teleteaching.gr/telexindex.htm>

Καλουτάς, Θ. (2019, 06 10). *Δίκτυα Υπολογιστών*. Ανάκτηση 03 20, 2020, από Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο - eClass:

<https://eclass.teicrete.gr/modules/wiki/page.php?course=TH103&wikid=19&action=show>

- Καραλής, Θ. (2003). *Δια Βίου Μάθηση και Εκπαίδευση: Θεωρητικές Προσεγγίσεις, Προκλήσεις και Προοπτικές*. Ανάκτηση 04 21, 2020, από <https://eclass.upatras.gr/https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PN1453/dve.pdf>
- Καραμπίνης, Α. (2010, 11). *Αξιοποίηση Περιβάλλοντος MOODLE στη Σχολική Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 06 13, 2020, από <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/3814/Karampinis.pdf?sequence=2>
- Καρατζογιάννης, Σ., & Πανταζή, Σ. (2014). *Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας). Ανάκτηση 04 18, 2020, από https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/10/meleti_eppagelmatiki_ekpaideusi.pdf
- Καστής, Ν. (2012, 09 05). *Η μεταλυκειακή εκπαίδευση στην Ελλάδα: ευκαιρίες και επιλογές*. Ανάκτηση 04 12, 2020, από In.gr: <https://www.in.gr/2010/07/28/greece/paideia/i-metalykeiaki-ekpaideysi-stin-ellada-eykairies-kai-epiloges/>
- Κατσούλας, Π. (2020, 02 19). *Πολιτική επιλογή και όχι υποχρέωση από την ΕΕ ο νόμος για τα κολέγια*. Ανάκτηση 05 01, 2020, από www.alfavita.gr/https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/312852_politiki-epilogi-kai-ohi-ypohreosi-apolitin-ee-o-nomos-gia-ta-kolegia
- Κεραμέως, Ν. (2020, 03 14). *Ξεκινά η εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Ανάκτηση από Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων: <https://www.minedu.gov.gr/news/44337-13-03-20-eimaste-etoimoi-ksekina-i-eks-apostaseos-ekpaidefsi-stirizoume-tin-ekpaideftiki-koinotita-me-kainotomatergaleia?fbclid=IwAR0FPfbH0sVJwREZd4M0EXV5TCNPk3b6ZYgJe9uUtJh1RCIrZ8WHgswDWc4>
- Κεφάλα, Α., Δημητρίου, Α., & Χειλάς, Κ. (2006, 01). <https://eclass.gunet.gr> *Υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης και Σύγχρονης Τηλεκπαίδευσης*. Ανάκτηση 03 15, 2020, από Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο Greek Universities Network: https://eclass.gunet.gr/modules/document/file.php/SEMGU107/4η%20Ενότητα%20-%20Υπηρεσίες%20τηλεδιάσκεψης%20και%20σύγχρονης%20τηλεκπαίδευσης/1.%20Thlediasksi_SugxThlekpaideysh_Odhgies_Xrhsews.pdf
- Κιουλάφας, Κ., Παπαδημητρίου, Α., Καθαρακή, Μ., Πραχαλιάς, Χ., Δελής, Η., & Δάρρας, Α. (2008). *Ανάλυση προϋποθέσεων και συνθηκών εφαρμογής συστήματος σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και στη δια βίου εκπαίδευση*. Ανάκτηση 04 05, 2020, από Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση": <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/50>
- Κουτσάκας, Φ. (2020, 03 23). *Οδηγός αναφοράς για την Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση*. Ανάκτηση 04 08, 2020, από Ο κύριος των Υπολογιστών:

<https://docs.google.com/document/d/1xFBpFE7uFyb9KPf6OYjSgSsdh65LsaYTTVKUNMfyGtU/edit>

- Κρητικού, Δ. (2015, 02). *Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση -Επισκόπηση Συστημάτων-*. Ανάκτηση από Ιδρυματικό Αποθετήριο ΤΕΙ Ηπείρου:
<http://apotheitirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/5410/1414.pdf?sequence=1>
- Κρικέλη, Ε. (2016, 05 30). *Padlet*. Ανάκτηση 05 15, 2020, από
<http://mefantasiakailogo.blogspot.com/>:
<http://mefantasiakailogo.blogspot.com/2016/05/padlet.html>
- Κυρίδης, Α. (1997, 01). Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. *ΜΑΚΕΔΝΟΝ Παιδαγωγικών Δελτίων - Περιοδική Επιστημονική Έκδοση της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Α.Π.Θ.*(4), σσ. 181-202. Ανάκτηση 08 06, 2020, από
https://www.researchgate.net/publication/273760058_Ta_idiaitera_charakteristika_ignorismata_tou_ellenikou_ekpaideutikou_systematos
- Λιοναράκης, Α. (2020, 03 12). Δέκα οδηγίες από τον «μετρ» της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης προς εκπαιδευτικούς. Ανάκτηση από
https://www.esos.gr/arthra/66568/deka-odigies-apo-ton-metr-tis-ex-apostaseos-ekpaideysis-pros-ekpaideytikoys?fbclid=IwAR1UDe0j1d_mOJyk0YGYD0RhU3utCKxGYbdCt2PJX8R2dDA56o17yE6Tnpw
- Μαγέτος, Δ. (2016, 10). *Διώνη*. Ανάκτηση 08 11, 2020, από <http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/>:
http://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/9831/Magetos_Dimitrios.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Μπουρλετίδης, Κ. (2010, 07 28). *Τι είναι το e- learning*. Ανάκτηση από in.gr:
<https://www.in.gr/2010/07/28/greece/paideia/ti-einai-to-e-learning/>
- Μπούσιου, Θ., Αυγέρης, Γ., & Ιωσηφίδου, Μ. (2020). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών etwinning*. Ανάκτηση 04 01, 2020, από Εξ' αποστάσεως εκπαίδευση - Εργαλεία επικοινωνίας - Εργαλεία συνεργασίας - Συμβουλές:
<https://seminars.etwinning.gr/mod/page/view.php?id=31588>
- Νίκου, Α. (2012, 02). *Συστήματα e-learning : πλατφόρμες, διδακτικά μοντέλα και αξιολόγηση χαρακτηριστικών αντιπροσωπευτικών περιβαλλόντων*. Ανάκτηση 04 06, 2020, από Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Θεσσαλίας:
<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/handle/11615/13129;jsessionid=C2CE65D0530B9CD19C2BFF922B88C909>
- Παγγέ, Τ., & Κυριαζή, Μ. (1998). *Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση*. Ιωάννινα: 1η Πανεπειρωτική ημερίδα «Πληροφορική και Εκπαίδευση». Ανάκτηση 05 13, 2020, από <http://epryna.eu/modules.php?name=News&file=print&sid=807>
- Πανάρετος, Ι. (2005). *Επισκόπηση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος*. Αθήνα: ΟΟΣΑ. Ανάκτηση 08 08, 2020, από <http://www2.stat-athens.aueb.gr/~jpan/oosa-report/oosa-report-ch4.pdf>

- Πανδής, Π. (2010, 07 12). *Δια βίου μάθηση : μια συγκριτική μελέτη πολιτικών και πρακτικών στο παράδειγμα Ελλάδας και Ιρλανδίας*. Ανάκτηση 04 21, 2020, από ΝΗΜΕΡΤΗΣ Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών: <http://hdl.handle.net/10889/3930>
- Πετροπούλου, Ο., Κασιμάτη, Α., & Ρετάλης, Σ. (2015). *Σύγχρονες μορφές εκπαιδευτικής αξιολόγησης με αξιοποίηση εκπαιδευτικών τεχνολογιών*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση 05 06, 2020, από <http://hdl.handle.net/11419/232>
- Πρώτο Θέμα. (2017, 09 11). *Οι 16 ερωτήσεις για τη φοίτηση στα Κολλέγια*. Ανάκτηση 04 30, 2020, από www.protothema.gr: <https://www.protothema.gr/afieromata/deuteri-eukairia-stin-ekpaideusi/article/712555/oi-16-erotiseis-gia-ti-foitisi-sta-kollegia-/#Comments>
- Ραλλιάς, Δ., & Αναστασιάδης, Π. (2015, 11). Δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *8th International Conference in Open & Distance Learning*, σ. 15. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/icodl.48>
- Ρουμελιώτης, Α. (2016, 10). *Distance Learning: Νέες υπηρεσίες για τον καθηγητή*. Ανάκτηση από ΝΗΜΕΡΤΗΣ Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών: <https://nemertes.lis.upatras.gr/jsrui/bitstream/10889/10097/3/Roumeliotis%28com%29.pdf>
- Σαϊτίης, Χ. (2008). *Εκπαιδευτική πολιτική και διοίκηση*. Κείμενο (Εκπαιδευτικό υλικό), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.), Αθήνα. Ανάκτηση 08 10, 2020, από http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1093/3/1093_01_oaed_enotita05_v01.pdf
- Σπαθή, Α. (2019). *ΝΗΜΕΡΤΗΣ Ιδρυματικό Αποθετήριο Πανεπιστημίου Πατρών*. Ανάκτηση 09 14, 2020, από <https://nemertes.lis.upatras.gr/>: <https://nemertes.lis.upatras.gr/jsrui/handle/10889/13100>
- Τζώρτζογλου, Φ. (2017, 03 08). *Padlet: Δημιουργήστε τον δικό σας ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων*. Ανάκτηση 05 12, 2020, από <https://edtech.gr/>: <https://edtech.gr/padlet/>
- Τσιάτσος, Θ.-Κ. (2015). Κεφάλαιο 6 - Εγκατάσταση και χρήση της πλατφόρμας Moodle. Στο Θ.-Κ. Τσιάτσος, *Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα Διαδικτύου* (σ. 24). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση 06 01, 2020, από <http://hdl.handle.net/11419/3206>
- Τσιμπάνης, Κ. (2005, 12). *Ασύγχρονη τηλεκπαίδευση και Εκπαιδευτική Διαδικασία*. Ανάκτηση 04 05, 2020, από Πλατφόρμα Τηλεκπαίδευσης open eclass: https://eclass.gunet.gr/modules/document/file.php/SEMGU107/2η%20Ενότητα%20-%20Ασύγχρονη%20Τηλεκπαίδευση%20και%20πλατφόρμα%20GUNet%20e-Class/1.%20Πλατφόρμα_Asygchronhs_Thlekpaideushs.pdf
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. (2019, 10 13). *ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ στο πλαίσιο της πράξης «Πρωώθηση της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων Κοινωνικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένης και της κατάρτισης σε 56 Δήμους*

και 37 Υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος/φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών». Ανάκτηση 04 24, 2020, από www.voucher.gov.gr:
<https://www.voucher.gov.gr/project/view/id/36>

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2015, 07 11). *Κατάλογος Αδειοδοτημένων Κολλεγίων*. Ανάκτηση 05 02, 2020, από www.minedu.gov.gr:
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2019/2_ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ_ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΩΝ_ΚΟΛΛΕΓΙΩΝ.pdf

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2019, 11 10). *Σχετικά με τα Κολλέγια*. Ανάκτηση 04 28, 2020, από www.minedu.gov.gr: <https://www.minedu.gov.gr/sxetika-me-ta-kollegia?id=43265>

Φραγκάκη, Μ., & Φορτούνη, Τ. (2016, 01 03). 9 λόγοι για τη χρήση εννοιολογικών χαρτών στη διδασκαλία. *Εκπαιδευτική Κοινότητα*. Ανάκτηση 05 10, 2020, από <https://xenesglosses.eu/2016/01/9-logoi-gia-ti-xrisi-ennoiologikon-xarton-sti-didaskalia/>

Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως. (2013, 09 17). *Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις*. Ανάκτηση 04 19, 2020, από Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων:
https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf

Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως. (2014, 07 02). *Κανονισμός Λειτουργίας Ι.Ε.Κ. που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης*. Ανάκτηση 04 13, 2020, από ΕΕΚΔΒΜ Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης: http://www.gsae.edu.gr/images/iek_kanonismos.pdf

Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως. (2018, 06 12). *Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*. Ανάκτηση 04 22, 2020, από <http://www.gsae.edu.gr/>:
http://www.gsae.edu.gr/images/IDIOTIKA_KDVM/SHORT_%CE%9D.4093.2012_%CE%A3%CE%A4%CE%9F_%CE%9D.4547_%CE%A6%CE%95%CE%9A.102.%CE%91.12.06.201.pdf

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

https://docs.moodle.org/38/en/About_Moodle

<https://docs.moodle.org/39/en/Features>

<https://docs.openeclass.org/el/start>

<https://www.openeclass.org/>

<https://www.ilias.de/en/about-ilias/>

<https://go.edmodo.com/about/>

<https://opencourses.gr/>

<http://www.oaed.gr/scholes-iek>